

Isocarp Bölge Toplantıları.....	1
ÖNSÖZ.....	3
TMMOB ŞEHİR PLANCILARI ODASI KONYA ŞUBESİ ISOCARP BÖLGE TOPLANTISI: “KONYA KENTİNDE EKONOMİK BÜTÜNLEŞME & AYRIŞMA”	5
BİRİNCİ OTURUM	5
ŞENOL.....- (Konya Büyükşehir Belediyesi Temsilcisi)-	5
HASAN ALİ ÜNLÜ-.....	9
FATİH YILMAZ (Şehir Plancısı)-	12
HASAN ALİ ÜNLÜ-.....	20
FATİH YILMAZ (Şehir Plancısı)-	21
SORULAR.....	23
CEVAPLAR	26
HASAN ALİ ÜNLÜ-.....	26
FATİH YILMAZ (Şehir Plancısı)-	28
İKİNCİ OTURUM.....	31
İBRAHİM GÜNDOĞDU (Oturum başkanı).....	31
Yrd. Doç. Dr. RAHMİ ERDEM (Selçuk Üniversitesi)-	31
Prof. Dr. YASİN AKTAY (Selçuk Üniversitesi)-	33
Doç. Dr. ÖNDER ATAKULE (Selçuk Üniversitesi)-.....	40
SORULAR.....	45
CEVAPLAR	51
Yrd. Doç. Dr. RAHMİ ERDEM (Selçuk Üniversitesi)-	51
Prof. Dr. YASİN AKTAY (Selçuk Üniversitesi)-	53

2.....Isocarp Bölge Toplantıları

ÖNSÖZ

Bu yıl 42'ncisi düzenlenen Isocarp (International Society of City and Regional Planners) "Dünya Planlama Kongresi" Yıldız Teknik Üniversitesi ev sahipliğinde gerçekleştirilmiştir.

Bu toplantıya şehir plancılarının birikim ve deneyimlerini aktarmak amacıyla şubeler bazında bölge toplantıları düzenlenmesi kararlaştırılmıştır. Yapılan ilk toplantıda bölge toplantılarının yeri ve temaları ise aşağıdaki gibi kararlaştırılmıştır.

- TMMOB Şehir Plancıları Odası Samsun Şubesini etkinlik alanındaki Samsun ilinde "**kıyı ile bütünleşme & ayrışma**",
- TMMOB Şehir Plancıları Odası Çukurova Şubesini etkinlik alanındaki Mersin ilinde "**toplumsal ve mekansal ayrışma & bütünleşme**",
- TMMOB Şehir Plancıları Odası Konya Şubesini etkinlik alanındaki Konya ilinde "**ekonomik ayrışma & bütünleşme**".

Toplantıların düzenlenmesi sırasında her toplantıda temalar etrafındaki tartışmalara olabildiğince çok yerel aktör katılımının sağlanması konusunda görüş birliğine varılmıştır. Konuların olabildiğince farklı perspektiflerden tartışılmasını sağlamanın tartışmaların içeriğine zenginlik katacağı ve olguların anlaşılmasını kolaylaştıracağı kanısına varılmıştır.

Burada dile getirilmesi gereken diğer bir amaç ise; İstanbul özelinde ve örneğinde tartışılan bütünleşme & ayrışma dinamiklerinin diğer coğrafyalarda ve kentlerde nasıl farklılaştığına ve/ya nasıl aynılaştığını, ve buna ek olarak bu süreç karşısında plancılara düşen sorumlulukları tartışmak ve ortaya koymaktır.

Yukarıda tanımlanan amaç ve kapsam doğrultusunda 23 Haziran'da Samsun'da, 4 Temmuz'da Mersin'de ve 10 Temmuz'da Konya'da Isocarp bölge toplantıları gerçekleştirilmiştir.

Bölge toplantılarında, tanımlanan tema ve kapsamlar çerçevesinde dile getirilen düşünceleri belgelemek amacıyla bu yayının düzenlenmesine karar verilmiştir.

Bu belge düzenlenirken, toplantılar sırasında yapılan ses kayıtlarından faydalanılmıştır. Teknik aksaklıklardan dolayı eksik ve parçalı kayıtlar olabilmıştır. Bundan dolayı tüm katılımcılardan özür dileriz.

Mesleki konular etrafında yapılan toplantılara ek olarak bu tür sosyo-mekansal süreçlere de işaret eden temalar etrafında ve yerel farklılaşmaları vurgulayan tartışmaların mesleğin icrasına katkı sağlayacağı ve toplumsal duyarlılıkları arttıracacağı düşünülmektedir.

A. Cenap YOLOĞLU TMMOB Şehir Plancıları Odası Genel Saymanı

4.....Isocarp Bölge Toplantıları

**TMMOB ŞEHİR PLANCILARI ODASI KONYA ŞUBESİ ISOCARP
BÖLGE TOPLANTISI: “KONYA KENTİNDE EKONOMİK
BÜTÜNLEŞME & AYRIŞMA”**

BİRİNCİ OTURUM

BUĞRA GÖKÇE (Oturum Başkanı)

ŞENOL.....- (Konya Büyükşehir Belediyesi Temsilcisi)-

....sonuçlar vatandaşın en kolay ulaştığı, hemen kapısını çaldığı, hemen kapısından içeri girdiği seçilmiş belediyelerden beklendiği için, Belediye olarak Büyükşehir Belediye Başkanımızın da koyduğu bir hedef var. Yaşanabilir kentler sıralaması içinde dünyada ilklere girebilmek. Bu nedir? Bundan çıkaracağımız hedef bizim plancılara olarak, teknokratlar olarak çıkardığımız hedef de kenti yaşanabilir kılmak. İnsanların hayatını kolaylaştırmak, kenti yaşanabilir kılmaktan ne anlıyoruz, kentteki ekonomik gelişmelerin veya insan hayatını kolaylaştırmak, kentteki ekonomik gelişmeye bunun yansıması ne olur? Ucuz işgücü olarak olur, insanların zaman kaybı azaltılır, insanlar daha huzurlu olur, “daha verimli olur”u anlıyoruz. Bu konunun açılımına girdiğimizde, kentteki ulaşım problemini çözme noktasında, zaman kaybını önleme noktasında ciddi çalışmalarımız söz konusu oldu. Gene bunun dışında kenti yaşanabilir kılma adında bir sağlıklı kent oluşturabilme adına büyük çapta yeşil alanlar, yeşil dokunun çoğaltılması, kişi başına düşen yeşil alanın artırılması konusunda ciddi çalışmalarımız oldu.

Sağlıklı bir nesil oluşturulması adına bu çalışmaları yapıyoruz. Yine eğitimde nüfusun oluşması adına Konya Büyükşehir Belediyesi ve Başkanımızın da önderliğinde merkezi idareden bir şey beklemeden vatandaşların, işadamlarının katkısını sağlayarak, okullaşma oranını son iki yılda 70’e yakın ilköğretim okulunu bağış yoluyla yaptırmayı vatandaşlarımıza teşvik ederek, ciddi bir eğitim hamlesi başlatılmış oldu.

Sanayicimizle yaptığımız birtakım işbirlikleri oldu. Tabii, bu yeni dönem 2004’te göreve başlanmıştı. Ülkemizde ciddi bir konut sıkıntısı söz konusuydu. Bir ekonomik krizden girilmiş bir dönemdi. Malumunuz, ülkemizde ekonomiyi harekete geçirecek sektörlerden biri de inşaat sektörüydü. Yine bu konuda teşvik ettiğimiz, konut üretimi, ucuz arazi ve insanların ucuz yolla temin edebilecekleri konut alanları oluşturmaya çalıştık. Bu konuda TOKİ’yle işbirliğimiz oldu, özel sektörü teşvik ettiğimiz yine kendi planlarımız dahilinde uygun konut alanları oldu. Bunda tabii hep hedeflediğimizde, Konya nazım planında kentimizin oavadan ziyada, Konya’nın kuzey, kuzeybatı istikametine yerleşmeleri çekmekti.

Bu konuların dışında Konya ekonomisine hareket verecek, Konya’nın potansiyellerini ön plana çıkartmamız gerekiyordu. Konya malumunuz Mevlana kenti, Mevlana’yla bir marka olmuş kent ve Konya yılda 1,5 milyona yakın turist ağırlıyor. Ama burada Konya’nın gelen bu turistlerden Konya’ya ciddi manada bir girdi sağlanamıyordu. Bu konuyu daha geliştirme,

6.....Isocarp Bölge Toplantıları

geliştirme adına Kültür Merkezi göreve başladığımız anda yarım kalmış bir Kültür Merkezini karşımızda bulduk. Çok ciddi riskler alarak Mevlana Kültür Merkezini çok kısa sürede ve o güne kadar harcanan paraların belki 1/3 falan Kültür Merkezini bitirmiş olduk. Tabii, bu bizim bir turizm mastır planı içinde çok önemli bir enstrümanımızdı, çok önemli bir verimizdi, olmazsa olmazımızdı. Çünkü, her yıl tekrarlanan sema ve ihtivam haftaları daha nitelikli mekanlarda olması gerekiyordu.

Bizim Mevlana Çevresi Kentsel Dönüşüm ve Tarih Çevre Düzenleme Projemizin orijinini oluşturuyordu. Şimdi, hedefe koyduğumuz Mevlana Türbesi çevresi tarihi dokuyu harekete geçirmek ve gelen bu nitelikli turist grubunu, Konya ekonomisine katkı sağlayacağını umduğumuz ve beklediğimiz turist grubunu Konya'da kalmasını, Konya kültüründen, Konya ekonomisine katkı sağlamsı hedefiyle, Mevlana Türbesi'yle, Mevlana Kültür Merkezi arasındaki dokuyu hayata geçirmek, Konya'yı orada gelen misafirlere sergilemek, Konya iç ekonomisini özel müteşebbisi de oraya katmak.

Turizmin işletmesi çok farklı, profesyonellik gerektiriyor. Bu konularda biz Konya'daki işletmecilerimize güveniyoruz, onlarla işbirliği içinde ciddi gelişmeler oluşacağını düşünüyoruz. Konya'nın birçok problemini aslında bu kısa dönemde hepsiyle ilgili birtakım çalışmalar yapıldı, iki gün önce Hızlı Tren Projesi başlatılmış oldu, ihalesi yapıldı, temeli atılmış oldu. Bunu kentimiz için çok önemsiyoruz. Kentimizde bütün ulaşım, hızlı ulaşım vesaire bunların dışında kentimize çok deneyimli profesyonellerin geleceğini düşünüyoruz, çünkü sanayicilerden de bildiğimiz, yani Konya'daki en önemli sıkıntılardan birisi Konya her sektörde çok dengeli ve ayakları yere basarak, gelişmiş bir kent, ama bir ihtisaslaşma tam ortaya koyamamış; yani Konya tarım sektöründe muhakkak ihtisaslaşmış, tarım sektöründe bütün konularında varolan bir kent, ama marka değeri yüksek bir lokomotif Konya'da oluşturulmuş değil. Bu Konya'nın bir füzesi olacak diye düşünüyoruz.

Yeni kuşak, yeni nesil yatırımcıların bu konuyu halledeceğini düşünüyoruz, ama bu konuda bilgi gerekiyor, profesyonellik gerekiyor. Bu ulaşım irtibatları sağlandığında, biz bunu da umuyoruz, bu diğerlerinin dışında; Başkanımızın da saydığı diğer konuların dışında böyle bir beklentimiz de var.

Konya'nın esas kıvılcığı HOP Projesi, yani Konya kim ne derse desin, sonuçta sanayisi, teknolojisi, bilgi birikimi, ekonomisi tamamen tarım üzerine oturmuş bir kenttir. Ben bundan hiç gocunmuyorum, yani tarım kenti bir geri kalmış topluluk falan gibi de algılanmasın, bütün ileri teknolojinin de gelişeceği tarım sektörü olarak görüyorum. Buna göre bir proje üretmiş durumdayız. Bundan kısmen bahsedip, konuşmamı tamamlamak istiyorum. Bu sektör çünkü Konya'nın kök sektörü. Şunu görüyoruz: Yani, çevremizde birçok arkadaşımız bir kamu kurumunda çalışabiliyor, üniversite hocalığı yapabiliyor, farklı devlet dairesinde memurluk yapmasına rağmen, muhakkak

bir uzantıda tarım sektörüyle bir bağı var. Hayvancılık yapıyor, birilerinin denetiminde, ya köyünde farklı bir tarımsal alanla aile işbirliği olarak uğraşiyor.

Bunu geliştirme adına da Konya'da nasıl ülkemizde veya Konya'da organize sanayi bölgeleri varsa, ben bunu çok önemsiyorum açıkçası. Buradaki planlı arkadaşlarımla da paylaşmak istiyorum. Ülkemizde acilen, hem de Avrupa Birliği uyum süreci içinde en sıkıntı çekeceğimiz sektörlerden biri olarak gördüğüm tarım sektöründe, organize tarım bölgelerini acilen kurmamız gerekiyor. Organize tarım bölgelerinde neyi kastediyoruz? Tarım Bakanlığıyla, Sanayi Bakanlığıyla kısmen bunları paylaşma imkânım oldu. Tarım Bakanlığının havza projeleri var, ama organize tarım bölgelerinde ben açıkçası şunu umuyorum: Bu konuyla ilgili bazı arkadaşlarımızla özel bir çalışma yürütüyoruz. Bir defa organize tarım bölgesi hâlâ ülkemizde tarım yapanlar, kent çeperinde de, kentin yakınlarında da veya kentin içine girmiş Hıfzısıhha Kanununa uygun olmayan vesaire bunların bir disiplin altına gireceğini düşünüyorum; bunlara bir altyapı sağlanacağını düşünüyorum. Bunları köy şartlarından çıkartıp, biraz teknolojinin de içine gireceği, üretimin de daha çok tetikleneceği sektör haline gelmesini umuyorum.

Uyum sürecinde şöyle bir sıkıntı da var: Mesela kotalar var, özellikle süt konusunda ciddi kota var. Ülkemiz, Avrupa Birliğine girdiğinde, kotası neyse, ondan sonraki üreteceği her litre süt için 35 sent vermek zorunda. Mesela, Yunanistan bunu şu anda veriyor, ama buna benzer organize tarım bölgeleri oluşturduğumuzda, bu tarım sektörünü daha bilimsel, daha teknolojik tabanları oturabileceğimiz ve farklı açılımların çıkacağını umduğumuz bir alan olarak düşünüyorum. Böyle bir alanın bir kısmını fiilen tarım ürünleri üreten, özellikle de besi ve süt işiyle uğraşanlara ayırma gibi bir hedefimiz var. Bir kısmını tarımla ilgili bilgilerin paylaşılacağı, bilgilerin üretileceği bir alana ayırmak, diğer bir kısmını da tarım ve gıda sanayiiyle ilgili alana ayırmak.

Burada tarıma ciddi bir destek söz konusu olacak, tarım organize olmuş olacak. Böyle bir projenin yakıştığı şehri de Konya olarak düşünüyoruz, çünkü Konya'da bu bilgi birikimi var. Yani, üniversitesiyle, teknoloji ve bilgi var. Vatandaşın tarımla ilgili kültürü var, yani takım elbiseli, kravatlı bir kardeşimizi görüyoruz, Konya'nın bir çeper noktasında 100 baş besi hanesi var. Orada bir çobanla bu işi yürütüyor. Bu bir üretimdir, bu bir sanayidir.

Bunun dışında, bilgi ve teknoloji var. Konya'nın sanayisinin büyük bir bölümü tarım aletleri, tarımla ilgili her türlü konuda üretim söz konusu. Bunun organize edilmesi gerekiyor. Yine bilgi, genetik teknolojisi vesaire. Tohumculuk, bunların da bu bölgede bilimsel olarak üretilebileceğini ve bu organların bir araya geldiğinde, Konya için ben kendi şahsım adına koyduğumuz hedef Türkiye'de tarımla ilgili bir yatırım yapıldığında, bu alana uygulamadan, buradan bilgi edinmeden Türkiye'de tarımla ilgili yatırım yapacak kişilerin burayı gezmeden, tarımla ilgili yatırım yapmayacağını

8.....Isocarp Bölge Toplantıları

düşünüyorum. Çünkü, böyle organize bir alan, organize bir bölge bilginin, üretimin, teknolojinin yan yana getirildiği bir bölge yok.

Biz arkadaşlarımızla bu konuda bir alan oluşturmaya çalışıyoruz, bunu kısmen nazım planımıza koyduk. Bunun diğer açılımlarını sağlayıp, Konya’da böyle bir ihtisaslaşmayı sağlamak ve bunu daha bilimsel ve teknolojik tabana oturtmak istiyoruz.

Ben daha ayrıntılara girmeden, başta söylediğim gibi, yani Belediye olarak kenti yaşanabilir kılmak, kentteki insanları huzur, refah içinde mutlu bir şekilde sağlıklı bir toplum olmasını sağlama adına bir hedef koymuş durumdayız. Bununla ilgili gereğini yapmaya çalışıyoruz, bu bizim açımızdan en önemli, kenti en önemli ekonomik bir katkıdır, kenti cazip kılmak, işgücü olarak cazip kılmak, yatırımcı açısından cazip kılmak. Hatırlarsınız, seçim öncesi, yani 2004 Yerel Seçimleri öncesi birçok belediye başkanımız Türkiye çapında veya diğer illerde, ilçelerde yatırımcıya güvenerek, yani “bir proje sunuyor, bunu nasıl yapacaksınız?” denildiğinde, yatırımcı gelecek, özel sektöre “ben bunu yaptıracağım” falan deniliyordu.

Yatırımcı dediğimiz insan böyle paçalarından paralar akan, nerelere yatırırım diye böyle arayış içinde olan bir insan değil. Hesaplar çok milimetrik yapılıyor, onun için kenti yatırımcıya hazırlamak gerekiyor. Tabii, planlama çerçevesinde tavizler vererek değil, kenti yaşanabilir bir kent haline getirip, üretken nüfusuyla, eğitilmiş nüfusuyla, yaşanabilir çevresiyle sağlıklı bir kent haline getirip, yatırımcıyı bu cazibeleriyle kente çekmek ve yatırım yapma imkânını ona sunmak gibi bir hedefimiz var. Ekonomiye böyle bir katkıda bulunacağımızı düşünüyoruz. Tabii, diğer açılımların hepsinde varız, yani bunlar artık klasikleşti, yani yatırımcıya ucuz arsa, altyapı temini, buna benzer değişik imkânlar. Bu çerçevede tabii ne gerekiyorsa.

Bunun dışında tabii ülkemizde şöyle bir süreç de yaşanıyor: Yani, birçok kamu kuruluşunun atıl arazileri, köhnemiş birtakım alanlar, moda deyimiyle “kentsel dönüşüm alanları” dediğimiz alanlar ortaya çıktı. Bu konuda yıllarca ben şahsım adına da birtakım çalışmalarımız oldu; ama maalesef bazı kentlerde şunu görüyorum: Bu süslü laf biraz artık pratikte yanlış kullanıldığı endişem var, yani bu kentsel dönüşüm tarihi dokuya giriyor, kente kimlik katan birtakım alanlara giriyor, yani kent kimliği üzerinde ciddi tahribatlar oluşturacak birtakım noktalara giriyor, bu konuda ciddi hassasiyetimiz var. Bunun da plancı meslektaşlarımız tarafından iyi takip edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu dönemde biraz böyle büyümlü bir laf oldu, her işin gerisinde veya lorluğunu sağlama adına böyle bir söylem var. Bunun içinin iyi doldurulması gerekiyor.

Muhakkak, gelişen teknoloji, değişen hayat şartları, ihtiyaçlar, bir mekânsal değişimi zorluyor; ama bu mekânsal değişimin çok dengeli kent lehine, kent kültürü lehine, kent kimliği lehine kullanmamız gerekiyor. Tabii ki miadını doldurmuş birtakım sanayi alanları, birtakım kamu kuruluşu alanları söz konusu olabiliyor, buralarda köhnemiş dokular olabiliyor veya

sosyal doku olarak çöküntü bölgeleri olabiliyor Ama, biz Konya Büyükşehir Belediyesi olarak kentsel dönüşümden, yani yıllar içinde bir alana yazılmış veya dokunmuş bir dokuyu tamamen silip, kaldırıp, yerine yeni bir şeyler yapmak gibi anlamadığımızı burada ifade etmek istiyorum.

Bize bu konuşma imkânını tanıdığınız için hem Konya Şubesi Başkanımıza, hem Sayın Genel Başkana, hem meslektaşlarımıza Konya Büyükşehir Belediyesi adına şükranlarımı sunuyorum, teşekkür ediyorum, saygıyla selamlıyorum. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI- Şenol Beye teşekkür ediyoruz.

Birçok da not tutum, önemli konulara değindi Şenol Bey, sanırım tamamına kalamayacak. Ben Şenol Beyden sonra, Şenol Beyin bıraktığı, tarımdan genel bir tur yaptıktan sonra, yatırımcıya, sanayiciye getirdiği bir noktada Fatih Beyin de meslektaşımız olması ve tüm bu süreci özetleyebilecek değerlendirmeleri en son yapabilmesi anlamında sözü önce Sanayi Odası Temsilcisine vermek istiyorum. Hakikaten, “yatırımcı gelecek, dertler bitecek mi? Konya’daki ticaret ve sanayi gelişiminin kente ve bölgeye etkisi nedir?” konusunda değerlendirmelerini beklemek üzere, Hasan Ali Ünlü’ye sözü veriyorum, buyurun.

HASAN ALİ ÜNLÜ-

Sayın Başkanım, değerli katılımcılar; Konya Ticaret Odası ve şahsım adına sizleri saygıyla selamlıyorum.

Bugün bu organizasyonda konuşulacaklar, ayrı ayrı başlıklar altında toplanmış olsa da, temelde bugün burada bir bütün olarak Konya’yı konuşacağız arkadaşlar. Bu anlamda yapılan bu organizasyonun ilimiz için büyük bir kazanç olarak görüyorum. Bu nedenle, bu oluşumun ortaya çıkmasını sağlayan, başta Şehir Plancıları Odası Başkanı olmak üzere, emeği geçen tüm tarafların her birine ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Değerli katılımcılar; Konya coğrafi açısından bakıldığı zaman, Türkiye’nin en büyük ilidir. İl nüfusu yaklaşık 2 milyon civarındadır. Diğer taraftan Konya insanlık aleminin en eski yerleşim merkezi sınırları içerisinde olan zengin tarihiyle bir kültür şehridir. Bu bağlamda, tarihsel gelişim sürecinde Konya Selçuklu’ya başkentlik yapmış, daha sonra Osmanlı döneminin aynı oranda önemini sürdürmüştür. Cumhuriyetin kuruluş yıllarında ve Cumhuriyetten sonraki yıllarda da hep bu önemini korumuştur.

1900’lü yıllardan 1980’li yıllara kadar Konya denilince, akla ilk gelen buğday ambarı olmuştur. Bir ovanın kıyısına kurulan bir şehrin çok tabiidir ki, en etkin uğraşım ve geçim kaynağı tarım olacaktır. En eski yerleşim birimi olarak Çatalhöyük düşünüldüğünde, Konya civarında tarım en az altı bin yıllık bir geçmişe sahiptir.

Değerli arkadaşlar; bu dönemde tarıma dayalı bir gelişme gösteren ilimizde teknoloji takip edilmiş olup, Konya çiftçisi 1900’lü yıllardan sonra, üretimde modern tarım makinelerini kullanmaya başlamıştır. Yine, Konya’da

10.....Isocarp Bölge Toplantıları

Cumhuriyet öncesi yıllarda eski ticari yollar üzerinde devam eden, ticari faaliyetler nedeniyle birtakım sınai faaliyetler yapılmaktaydı. Bu sınai faaliyetlerde kullanılan hammadde, tarım ve hayvancılıktan elde ediliyor. O yıllarda daha çok el sanatlarıyla uğraşan atölyeler mevcuttu.

Konya'da 1900'lü yıllarda küçük atölyeler şeklinde, sanayileşmeyle birlikte şirketleşme de başlamıştır. Öyle ki, 1908-1918 yılları arasında Osmanlı topraklarında kurulmuş olan 129 adet anonim şirket vardı, bu şirketlerden 95'i İstanbul'da, 9'u İzmir'de, 7'si Konya'da bulunmaktaydı.

1920'ye gelindiğinde, Anadolu'da kurulmuş olan şirket sayısı 76 anonim şirketi 19'u Konya'da bulunmaktadır. Bütün bunlara rağmen, Cumhuriyet öncesi dönemde Konya Türkiye'nin genel yapısında olduğu gibi, sanayi konusunda da maalesef yeterince gelişmiş değildir.

İttihat ve Terakki döneminde başlatılan sanayileşme hamlesiyle başlayan gelişmeler, doğrusu Konya sanayisinde canlanma görülmeye başlamıştır. 1926'lı yıllara geldiğimizde, Konya'da 23 tane fabrika varken, fabrika sayısı 1928 yılında 36'ya ulaşmıştır. 1930 yılından, 1950 yılına kadar Konya ekonomisi az önce bahsettiğim küçük sanayi kuruluşundan oluşan bir sanayiye sahipti. O yıllarda özel kesime ait işyerleri, tarım aletleri, motor, yedek parça ve gıda sanayine yönelik üretim yapan küçük kuruluşlardı. Özel kesimde artmaya başlayan yatırımlarla birlikte, 1967 yılında Konya'da ilk Organize Sanayi Bölgesi kurulmuştur.

Arkadaşlar, 1970 yıllarından sonra Konya sanayileşmesine büyük ve küçük sanayi işletmeleri kuruluşlarına devam edilmiştir. Konya sanayisindeki bu gelişmeler 1981 yılında kurulan İkinci Organize Sanayi Bölgesi ve bildiğiniz gibi, 1995 yılında kurulan Üçüncü Sanayi Bölgesiyle devam edilmiştir. Fakat, Konya'nın özellikle son yıllarda bu gelişim ivmesinde gözle görülür bir yavaşlama söz konusudur. Bunu hep beraber izliyoruz.

Konya 3-4 yıl önce yaşanan kriz döneminde çıkışta bulunan, kriz döneminden çıkışta bulunan diğer illere göre baktığımız zaman, maalesef gerekli ivmeyi yakalayamamıştır. Bir Antep, bir Kayseri'yi göz önüne aldığımız zaman, bu çıkışta geri kaldığımızı görmekteyiz. Tabii, bu duruma neden olan birçok etken vardır. Örneğin, Konya bugüne kadar aynı kategoride yer alan iller bazında değerlendirildiğinde, devlet tarafından layık olduğu kamu yatırımını kesinlikle alamamıştır. Bu durum ilimiz ekonomisinin, milli ekonomiye yapmış olduğu farklı değerlendirildiğinde, daha net bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

İlimizin gelişimini sınırlayan etkenlerden bir diğeri, ticari ve sınai anlamda halen küçük sanayi siteleri şeklinde yapılanma çalışmalarının devam etmesidir. Bu yapılanma ilimiz gelişiminde oldukça cılız kalırken, ilimiz gelişimini sınırlayan bir faktör olarak da ortaya çıkabilmektedir. Çünkü, ilimizde daha önce kurulmuş olan birçok sanayi sitesi mevcuttur. Bu sitelerde faaliyet gösteren aynı zamanda Odamız üyesi olan birçok işletme mevcuttur.

Değerli arkadaşlar; kurulmuş olan bu sanayi sitelerinde faaliyet gösteren işletmelerimiz, faaliyet gösterdikleri yapılarda hem işlevsel, hem de estetik açıdan bir modernizasyona ve değişikliğe gitmek istemektedir. Fakat, üyelerimiz bu amaçla buldukları girişimlerde birçok engelle karşılaşmaktadırlar. Şimdi, günün ticari anlayışına uymayan ve ihtiyaçlara cevap vermeyen mevcut bu sanayi sitelerinde neredeyse en ufak değişikliğe izin verilmezken, diğer taraftan halen aynı anlayışla ve aynı yapıda yeni sanayi siteleri için, yeni alanlar belirlenmekte ve yeni küçük sanayi siteleri yapılmaya çalışılmaktadır. Bu tezat ister istemez aklımıza bazı kişilerin “bir yerlere rant mı sağlamak isteniyor?” sorusunu kendi kendimize sormamıza neden olmaktadır arkadaşlar.

Değerli arkadaşlar; artık birçok soru işaretinin ortaya çıkmasına neden olan bu anlayıştan vazgeçilmesi gerektiğine inanıyoruz. Çünkü, Konya artık kalkınmada yeni bir atılımlar yapması için, en az dört veya beş tane büyük çaplı yatırıma ihtiyacı vardır. Artık küçük sanayi siteleriyle ihtiyacımız olan gelişmeyi yakalamamız imkânsızdır. Bu zihniyet Konya ticaret ve sınai hayatının gelişmeye başladığı 1900’lü yıllardan kalmış, bir düşünce yapısıdır, bunun en kısa zamanda değiştirilmesi gerekmektedir.

Yapılan ve yapılacak olan imar planlarında sanayi alanlarının belirlenmesinde hedeflenen amacın rant sağlayıcı nitelikte olmaktan çıkarılması gerekmektedir. Bu anlamda, tüm kurum ve kuruluşların üzerlerine düşen görevi yerine getirmesi gerekmektedir. Bu noktada gerekli altyapının oluşturulması için özellikle Konya belediyelerine büyük görevler düşmektedir. Fakat, son yıllarda büyük yatırımlar bir tarafa yapılmakta, istenilen yatırımlara destek sağlaması gereken belediyelerimizden destek yerine maalesef bu yatırımları zorlaştırıcı nitelikte uygulamalara karşılaşmaktayız. Örneğin, iki saatte alınabilecek bir evrakı maalesef günlerce, belki haftalarca uğraşmaktayız.

Üzülerek belirtiyim ki, Odamıza gelen şikâyetlere bakıldığında, bu tür uygulamalarla yoğun olarak Selçuklu İlçesi’nden gelmektedir. Bunun için özellikle Selçuklu Belediyesinden bu tür faaliyetlere gerekli kolaylığı sağlamasını talep ediyoruz.

Değerli arkadaşlar; ben hem Konya Ticaret Odası Meclis Başkan Yardımcısıyım, aynı zamanda bir mimar işadamıyım. Bu olaylar beni çok fazla düşündürmektedir ve daha önce de kent sohbetlerinde Sayın Adem Esin Beye de bazı görüşlerimi ilettim. Özellikle, Fatih Beyden şunu rica ediyorum: Belediyedeki bürokratik işlemler son iki yılda anormal şekilde artmıştır, bunu da tüm meslektaşlarımız çok ciddi manada rahatsızdır, bunların acilen çözülmesi gerekmektedir.

Peki, ne yapılmalıdır? Konya’mızın her yönüyle günün koşullarını uyumlu hale getirmek ve geleceğe hazırlamak için artık uzun vadeli planlamalar yapılmalıdır. Artık günü kurtarıcı nitelikte kısır girişimlerden vazgeçelim, çok daha ötesini öngörebilecek bir vizyonla şehrimize hizmet

edilmesi gerekmektedir. Bu yapılacaklar öyle olmalıdır ki, ilimize olan getirisi 5-10 yıl sonra tükenmemelidir, aksine uygulamaya konulan projelerin yılları geride bıraktıkça, ilimize daha çok artısı devam etmelidir.

Böyle bir anlayışla, ilimizi ve ilimiz halkına en mükemmel şekilde hizmet edilmiş olur. Çünkü, değerli arkadaşlar, Konya gerçeklerine bugün hak ettiği yerde değildir, maalesef bunu üzümlere söylemek zorundayım. Ama, bu durumun daha fazla devam etmemesi gerekmektedir. Aksi takdirde geride bırakılan her zaman dilime Konya'nın aleyhine işleyecektir; çünkü önce Türkiye, sonra dünya büyük bir değişim içerisindedir. Günümüzde her şey konjonktürel gelişmelere bağlı olarak bu değişime ayak uydurmak zorundadır. Bu büyük döngünün içerisinde bizler de olduğunuz göre yapılması gerekenler en kısa sürede yapılmalıdır.

Konyalı artık geçmişinden gelen kültürü, geleneği kısaca özünü koruyarak, şehrine sahip çıkmalı, üzerine düşen görevleri yerine getirmeli ve Konya'yı olması gereken noktaya taşımalıdır. Bu duygu ve düşüncelerle yapılan bu organizasyonun bu hedefler doğrultusunda yapılacak çalışmaları hızlandırması dileklerle, sözlerime son verirken, tüm katılımcılara saygılarımı sunarım. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI- Sayın Hasan Ali Ünlü'ye teşekkür ediyoruz. Süreyi de çok ekonomik kullandı.

Konuşması sırasında da bir miktar Selçuklu Belediyesine Fatih Beyin de ismini zikrederek, bazı taleplerde bulundu. Fatih Bey bunların dışında da bizi esasında Konya Kenti'ne ilişkin ekonomik gelişmeyi sadece Selçuklu İlçesi'yle sınırlı kalmayacak bir biçimde, kent gelişimini plancı gözüyle ortaya koyabilip, bir değerlendirme yapın istiyoruz ki, hem iki konuşmacımızın yaptığı sunuşlar, hem de izleyen diğer konuklarımızın kafasında yankı bulan soruların yanıtları ortaya çıksın. Belki bunun üzerinden de salondan soru ve katkıları tekrar alabileceğiz.

Fatih Bey buyurun.

FATİH YILMAZ (Şehir Plancısı)-

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bu toplantımıza Adem Bey katılacaktı, fakat Adem şu anda Selçuklu Belediyesinin önemli bir meclis toplantısı var, meclis toplantısının olması sebebiyle Adem Bey katılamadı, benim de bulunmam lazımdı, ama bazı arkadaşlara görevlerini onlara belirterek, ben buraya katılmış oldum. Bu toplantının önemini bildiğim için ve şehir plancısı olduğum için tabii katılmayı uygun buldum.

Değerli arkadaşlar; Selçuklu Belediyesi evet, son iki yıldır arkadaşımız da hakikaten bazı bürokratik engellerden, şikâyetlerden bahsetti. Selçuklu Belediyesi hakikaten belki bir değişim süreci yaşıyor ya da dönüşüm süreci yaşıyor. Bu süreç belki biraz acı oldu, niye acı oldu? Şimdi, Zümrüt

faciasını maalesef Selçuklu'da yaşadık. Tabii, bu faciayı yaşayan bir belediyede elbette toparlanma, bazı olayları yaklaşımlar elbette kolay olmadı. Şimdi, yeni yeni belki birçok şeyi açmaya çalışıyoruz, birçok şeyi tekrar yumuşatmaya çalışıyoruz, ama tabii burada o faciayı yaşayan bir arkadaş grubumuz var. Bundan etkilenmemesi de mümkün değil.

Selçuklu'nun tabii en önemli problemlerinden birisi güvenli yapılaşma. Güvenli yapılaşma için de bütün arkadaşlarım Selçuklu Belediyesindeki elbirliğiyle, güç birliğiyle şu anda çalışıyorlar, belli bir yere geldiler. Şu günlerde sürekli olarak, demin kent sohbetlerinden bahsedildi, kent sohbetlerinden çıkan sonuçlar şu anda Selçuklu Belediyesinde sürekli tartışılıyor. İmar Müdürlüğümüzde tartışılıyor, planlama müdürlüğümüzde farklı birimlerde tartışılıyor. "Selçuklu'daki bu bürokratik engelleri daha nasıl azaltırız" diye bunun gayreti ve çabasındayız.

Selçuklu Belediyesinde şöyle bir özellik de var: TSE'li dört belediyemizden birisi, yani Konya'daki dört belediyeden ilk Türk Standartları Enstitüsünde geçmiş belediyelerimizden birisi. Onun getirmiş olduğu bürokratik nedir? İmar Müdürlüğünde bir iş kaç gün sürer? İki gün, şu an onun çabasındayız, yani iki günde bitirilmesi için, bu iki günde bitirilecek bu işler. Tabii bu kolay olmuyor, bundan dolayı belli bir süreç yaşanması gerekiyor.

Konya Kenti'ne baktığımız zaman, hakikaten 1969 yılında nazım imar planı yapılmış. Bir yarışma usulüyle 1969'dan beri bugün Konya tek merkezli olarak yetişmiştir. Nedir? Alaattin çevresi, Mevlana çevresinde gelişmiş bir Konya. Bütün yollar buraya çıkar, trafiğin kilitlendiği bir yer, hakikaten ciddi bir sorun. Hz. Mevlana'nın Konya'ya ayak basmasından beri, Konya cazibe merkezi haline gelmiş ve bu bölge sürekli olarak gelişmiştir.

Bakıyoruz, 1969'dan sonra o eski merkezden sonra, yeni merkez olarak gelişen belediyenin etrafındaki bölgede, gene bu eski Alaattin civarına yakın ve maalesef bu bölgenin şöyle bir özelliği de var tabii: 1969 planlarında bunlar yeşil alanken, daha sonra ticari bölgelere çevrilmiş, bunun sonucunda da bu yeşil alanlar üzerine kent merkezi kurulmuştur, yeni kent merkezi kurulmuştur. Yeni kent merkezinin bu bölgede kurulmasında ne olmuş arkadaşlar? Bütün trafiğin maalesef kilitlendiği, otopark sorununun üzerinde çok maalesef çözülmez bir şekilde yaşadığı bir yer haline geliyor.

Şimdi, tek merkezlikten kurtulmaya çalışıyoruz. Selçuklu Belediyesi de olsun, Karatay Belediyemiz olsun, Meram Belediyemiz olsun, şu anda bu kent tek merkezliği aşmak için farklı farklı alt merkezler oluşturmak için çalışma yapmaktadırlar. Geçen hafta Karatay Belediyesinin sınırları içinde bir temel atma töreni vardı, o da yeni Adliye Sarayı'nın bulunduğu alanda bir temel atma töreni oldu. Yeni Adliye Sarayı'nın bulunduğu bölge Konya kent merkezinin bir alt merkezi olarak Karatay Belediyesi planlamakta, bunu da Belediye Binası, Kaymakamlık ve çeşitli hastanesiyle beraber burası adeta bir alt merkez oluşacak ve kent merkezindeki birtakım trafikle ilgili, otoparkla

ilgili olumsuzlukları burada önlemiş olduk.

Selçuklu Belediyesi ne yapıyor? Selçuklu Belediyesi de yeni belediye hizmet binasını Real Bölgesi'ne, şu anda Kaymakamlık Binası da belki kent merkezine girdiyse de önümüzdeki dönemde Sayın Valimizle görüştük, Kaymakamlık Binası da Büyükşehir Belediyesine devredilecek, Büyükşehir Belediyesi de yeni bir kaymakamlık binasını Real Bölgesi'ne yaparak, Real Bölgesi'nin bulunduğu alan bir alt merkez olarak ortaya çıkıyor arkadaşlar.

Şimdi, niye Real değildir? Konya'da çok tartışıldı, çok bu konuda anketler yapıldı. Bu binayı Selçuklu Belediyesi kent merkezinde olsun. Selçuklu Belediyesi kent merkezinde olsun, ama merkeze o kadar yığıldık ki artık bunu taşımamız gerekiyor,. yeni boş alanlar elde etmemiz lazım, kenti rahatlatmamız lazım. Şu anda toplu konutun bulunduğu bölge biliyorsunuz Yazılı Bölgesi, Yazılı'da hakikaten şu anda kentin yeni merkezi olarak gelişmeye aday yerlerden birisi.

Real'in bulunduğu alanda yine 700 bin metrekare Selçuklu Parkı planlanıyor, bu park da hakikaten Konya'nın birçok sosyal ve kültürel ihtiyacına cevap verecek şekilde bir planlama o bölgede yapılmaktadır. Yine, 3 bin, 3 500 kişilik bir kapasiteli kapalı spor sahası da yine o bölgede planlanıyor; yani bugün artık tamamen Real'in bulunduğu bölge bir alt merkez olarak tamamen planlanmış durumda ve artık oluşum başladı. Şu anda Belediye Hizmet Binası'nın da projeleri bitmek üzere, yakında zannedirim kamuoyuna açıklanacak.

Üniversitemizin bulunduğu bölge biliyorsunuz, Bosna Hersek'te, Bosna Hersek Mahallesi'nde hakikaten çok önemli bir mahalle olarak artık kamuoyunda gündeme geldi. Daha önce burada ekonomi olarak şöyle bir şeye bakabiliriz. Bundan herhalde 5-6 sene önce Bosna Hersek Mahallesi'nde 5-15 milyar liraya çok çarpıcı bir örnek vereyim, 7 milyar liraya daire sattı, kayın birader. Şu anda oradaki daireler 30'dan aşağıya gitmiyor. Üniversitenin bulunmasıyla beraber öğrenci arkadaşlarımız şu anda Bosna Hersek'te yerleşiyorlar genelde, daha çok evlerini orada tutuyorlar. Şu anda 40-50-60 milyara kadar daire fiyatları var o bölgede, yani üniversitenin bulunduğu alan Bosna Hersek'i bir anda orayı cazibe merkezi haline getirdi.

Şöyle bir sorun var: Üniversiteyle, kent merkezi arasındaki ilişki. Üniversiteyle, kent merkezi şu anda yaklaşık 20 kilometreye yakın bir mesafede öğrenci arkadaşlarımız olsun, Bosna Hersek Mahallesi'nde oturan insanlar elbette kent merkezinde daha sıkı ilişkisi de var.

Önümüzdeki ilk 2020 planına baktığımızda, üniversitenin bulunduğu Bosna Hersek Mahallesi 400 bin nüfusa hitap edecek, yine Yazılı'dan, Aydınli'ya kadar olan kısım, Aydınlik Mahallesi'ne kadar olan kısım ile yine 4 bin nüfus gelmesi planlanıyor. Selçuklu'nun 2020 plan hedeflerinde yaklaşık 800 bin nüfusluk şu anda imar planı var. Bu dolar ya da dolmaz, ama 2020 plan hedefi bu arkadaşlar.

Bakıyoruz, 800 bin nüfuslu bir kent, yani bu 2020 de olur, 2030 da olur, hakikaten ciddi bir sıkıntı. Bunların hepsi kent merkeziyle ilişkilendirilecek, nasıl ilişki kurulacak? Burada bir ciddi sıkıntı var, ulaşım sıkıntısı var. Yollarımız yeterli değil, çünkü belli yollarımız, yeni bir yol aşmamızsa şu anda mümkün görülmemektedir. Geçen dönemdeyse, 2004 seçimlerinden sonra gündeme gelen konulardan birisi “kent merkezinde alt ve üst geçitlere önem verelim, yoksa yeni yollara mı önem verelim?” kavramı vardı. Elbette ki, buradaki yapılan tartışmalar neticesinde yeni yollar, yeni toplu taşıma araçlarına önem vereme olayı ortaya çıktı. Tramvayın, bugün tramvayın artık tartışılır hale geldi, çünkü kent merkeziyle, Bosna Hersek’i, üniversiteyi şu anda biliyorsunuz tramvay öncelikli olarak toplu taşıma sağlamakta.

Toplu taşıma bu aracın artık sağlamanın tartışılmasının sebebi şu: Bosna Hersek’ten bugün kent merkezine bir saatte arkadaşlarımız yolculuk etmekte ve insanlar gelmek istemiyor. Nasıl hızlı tren demin konuşurken, şöyle bir şey attık: Ankara -Konya arası 1 saat 15 dakikaya düşerse, yolculuklar artacak, niye? Ankara’dan Konya, Konya’dan Ankara’ya insanlar ziyaret olsun, ticaret olsun, sosyokültürel gezi amaçlı birçok ziyaretleri yapacaklardır. Ama şimdi kent merkezine birçok arkadaşımız ayda bir geliyor, Bosna Hersek Mahallesi’ne, niye? Ulaşım bir saat sürüyor. O ulaşımı yapmak istemiyorlar.

Bu arada kent merkezindeki ticaret esnafımız da bundan elbette ki kaybediyor, öğrenci arkadaşımız elbette ki o alandaki ulaşım 20 dakikaya, 15 dakikaya inse, herhalde kent merkezindeki esnafımız daha fazla kazanacak, öğrenci arkadaşlarımız da kent merkezindeki sosyokültürel faaliyetlerden daha fazla yararlanacaktır. Tabii, buna sadece öğrenci olarak bakmamak lazım, Bosna Hersek ve Yazıcı civarında oturan binlerce insanımızı da etkilemektedir.

Şu anda Büyükşehir Belediyesi tarafından ulaşım master planı revizyon edilmekte, tramvayda mutlaka iyileştirmeler bu metro olabilir, farklı bir ulaşım aracı olabilir, onda da şu anda çalışmalar yapılmakta, ilk toplantılar yapıldı, önümüzdeki haftalarda da bu toplantılar devam edecek, bu konunun elbette ki stratejik olarak önümüzdeki günlerde çözülmesi gerekmektedir.

Sanayi ve konut alanlarına baktığımızda, sanayi alanları Konya’nın Ankara Yolu üzerinde İkinci Sanayi Organize Bölgesi ve Üçüncü Organize Sanayi Bölgesi, Ankara Yolu’nda yerleşmişlerdir. Yine büyük olarak sanayi tek tek de olsa fabrikalar daha çok Ankara Yolu’ndadır.

Arkadaşlar; konut alanlarıysa, İstanbul Yolu üzerinde ağırlaşmışlardır. Yine bunun yanı sıra Karatay Bölgesi’nde de ciddi bir son 15 yıl konut alanlarını yoğunlaştığımızı görüyoruz. Konut alanlarıyla, sanayi alanlarını birbirine bağlamakta zorlanıyoruz, niye bağlamakta zorlanıyoruz? Bunu geçmişte ulaşım olarak düşünmemişiz. Ne tramvay olarak böyle bir bağlantı var. Evet, üniversite ve kent merkezi arasında var, ama konutla

16.....Isocarp Bölge Toplantıları

sanayi arasında bağlantıyı yapmamışız. Şu anda görüyoruz ki, konutla, sanayi arasındaki bağlantı zayıf, zayıflığının sebebi insanlar çok fazla bu alanda ulaşımaya zaman ayırmaktadırlar.

Şu anda Bosna Hersek Mahallesi'nden sanayi alanlarının, İkinci Organize Sanayi Bölgesine bağlı olan bir yeni yol planlandı ve şu anda yapılmakta. Hakikaten bu yol belki ileride gene üzerinde çalışmalar yapılıyor, belki tramvayla bağlanacak, belki de raylı sistemle bağlanacak. Böyle bir çalışma önümüzdeki 2007 yılında, belki de bu yıl sonunda da olabilir. Tamamlanıp, hizmete girecek.

Selçuklu Belediyesinin, mevcut Belediye Binası'nın bulunduğu alanlar yine Ankara Yolu'na ciddi bir yol bağlantısı daha yapılıyor. Yani, bu bağlantılar sayesinde ulaşım-sanayi arasındaki ilişkileri biraz daha rahatlatmak, tam çözülmesi de mümkün değil, ama rahatlatıldı.

Yine bir önemli proje, 2004 seçiminden beri demiryolunun bulunduğu alanda banliyö sisteminin kurulması. Nedir? Bu çok ciddi olarak bir önemli proje. Meram'dan başlayıp, hatta şehir dışındaki kasaba ve köyleri, belki Çumra'yı da belki alabiliriz. Çumra'dan başlayıp, bu Sarayönü'ne kadar devam edebilecek bir şekilde banliyö hattının da kurulmasıyla beraber, Meram'la Sanayi arası, Selçuklu'yla Sanayi arasındaki güçlü bir ilişki de kurulmuş oluyor. Tabii, tüm bunlar yapılması gereken bu dönem şu anda üzerinde çalıştığımız çok önemli konular.

Selçuklu için birkaç gene bir şey söyleyeyim: Göreve geldikten sonra, Selçuklu'da şöyle bir, Konya aslında bir bisiklet kenti arkadaşlar; yani bisiklet nedir? Bugün Konya'nın 800 bin nüfusu varsa, yaklaşık 700 bin tane de bisiklet sahibi insanları düşünün, yani her evde iki bisiklet, üç bisiklet şu anda Konya'da sahip. Ama geldiğimizde baktık ki, Konya'da hakikaten bisiklet yolları yoktu, şu anda bisiklet yolları olarak Büyükşehirin bünyesinde şu anda gündeme alındı ve Büyükşehir bütün yeni yaptığı yollarda bisiklet yolları yapmakta.

Kent merkezinde çok ciddi bir sıkıntımız var, onun da şu an otopark sorunların çözmek için bir uğraş içindeyiz. Otopark sorunlarını çözdükten sonra, bizim Konya'daki yollarımız aslında geniş, yolların kenarındaki alanlarda mutlaka orada bisiklet yolları yapıp, tüm kentte bisiklet yollarıyla donatacağız. Peki, bu bir hedef, yani bugün bu hedefi koyduk, ama yarın çözülecek diye bir şey yok. Bu hedefe ulaşmak için elimizden gelen tüm gayreti göstereceğiz.

Çocuklarımız maalesef geçen emniyet müdürümüz bir açıklama yaptı. "Çocuklarınıza bisiklet hediye almayın" diye bir açıklama yaptı. Çünkü, "karne hediyesi olarak bisiklet almayın" dedi. Bisikletle Konya sanayisi önemli, önemli olmasına rağmen, arkadaşlar düşünün, bir emniyet müdürü arkadaşımız haklı olarak dedi, niye? Çocuklarımız düşünün, sokaklarda, yollarda, caddelerde bisiklet sürüyorlar, başka bir yerde süremiyorlar. Her gün de kaza oluyor, en son emniyet müdürü arkadaşımız bu olaydan bıkmış artık.

Demek ki, şehir planlamada öncelikli olarak, Konya sanayisi için çok önemli olan bu bisiklet için de önem vermek gerekiyor, bisiklet yollarını yapmak gerekiyor. Şu anda geçen hafta toplantısını yaptık, Selçuklu'da yaklaşık birçok bisiklet parkuru yapacağız, çocuklara mahallede bisiklet parkurları yaparak da onları sokaklarda caddelerde değil, bisiklet parkurlarına çekmek, böylece kazaları da önlemek. Sağlık parkı ve bilim parkı gibi önemli projemiz de Selçuklu'da var. Çocukları sadece kaydıraklarda ve salıncaklarda sallanması değil, bilimi bir şekilde sevdirecek, onları eğlenceli kılarak öğreteceğiz. Hem trafiği, hem bilimi bu tür önemli parklarda, yine spor parkları özellikle çocukların daha sağlıklı kalması için farklı çalışmalar var. Şu anda çalışmalar başladı, gereken önem verilmektedir.

Eğitim çalışmalarına Selçuklu Belediyesi olsun, Karatay, Meram Belediyesi olsun çok ciddi, özel önem veriyoruz. Hakikaten 60 kişilik sınıfta okuyor bu çocuklarımız. Şu anda hayırsever arkadaşlarımıza çok teşekkür ederim, 60 okul Konya'da yapılmakta arkadaşlar. Yapılıyor ya da buna hedef Konya'da 30 kişilik sınıflarda öğrencilerimizi okutmak. O konuda çok önemli bir ilerleme kaydedildi. Yani, Konyalılar olarak, belediyeler olarak hassas olarak üzerinde duruyor.

Sağlık ocaklarının her mahallede olması için önemli. Devlet hastanelerimiz o kadar yığıldı ki, maalesef oralarda muayene olmak çok zor. Şu anda bütün mahallelerimizde sağlık ocakları yapılması için uğraşyoruz. Bunlar da yine hayırsever vatandaşlarımız tarafından yapılıyor. Şu anda Selçuklu için ben bahsediyorum, Karatay için diyemeyeceğim. İki yer hariç, aşağı yukarı sağlık ocağıyla ilgili çalışmalarımız tamamlandı. Ali Bey, Karatay'da nasıl?

ALİ .....- 16 adet sağlık ocağı var.

FATİH YILMAZ- Yani, yeterli mi?

ALİ.....- Yeterli.

FATİH YILMAZ- Şu anda sağlık ocağıyla ilgili de hakikaten eğitim ve sağlığa Konya'da çok ciddi bir önem veriliyor. Bu konuda her türlü gereken yapılıyor ve tüm hayırsever vatandaşlarımız da "biz şuraya sağlık ocağı yapacağız" dedikten sonra, sağ olsunlar, sanayicilerimiz, ticaret erbabımız hepsi yardımcı oluyorlar. Biz gereken neyse önem veriyoruz.

Turizm hakikaten çok önemli bir potansiyeldir, artık çünkü hakikaten kültür turizmi, inanç turizmi Konya için çok önemli, ama son iki yıldır Dedeman'da yapılıyor, Dedeman Oteli de hizmete girdikten sonra, Konya bu konuda marka olmaya çalışıyor.

Arkadaşlar; Konya'nın esas konusu şu: Topkapı ve Ayasofya Müzesi'nden sonra en çok ziyaret edilen müzelerden birisi elbette ki, Mevlana Müzesi olmasına rağmen, maalesef turistlerimiz iki saat burada kalıp ya da Mevlana Müzesini gezdikten sonra gidiyorlar. Şu anda onunla ilgili çok ciddi çalışmalar yapılmakta. Turistlerimizi nasıl burada daha fazla bırakırız, nasıl

turizm planlamasını daha fazla nasıl yaparız? Çatalhöyük'e götürürüz, Sille'ye götürürüz, Beyşehir'deki Beyşehir Gölü'ne götürürüz, oradan da kaplıcalara götürürüz, çalışmalar hızla yapılmakta. Önümüzdeki dönemde zannedirim Konya turizmden alamadığı payı da alacak diye biz bakıyoruz ve bu planlamalar bu şekilde devam ediyor.

Ben tabii, Selçuklu Belediyesindeki bürokratik çalışmalarla özet olarak belirteyim. Bu konudaki çalışmalar devam ediyor, toplantılar devam ediyor. "Selçuklu'yu daha iyi nasıl kurarız, bürokratik engelleri nasıl aşarız?" diye devam ediyor, tabii kolay değil, çünkü Konya hakikaten Selçuklu bir sıkıntı yaşamış kent. Daha hassas, bu konuda arkadaşlar daha hassaslar. Ben bu konudan dolayı da ilgiliye teşekkür ederim. Beni dinleyen arkadaşlara teşekkür eder, toplantının daha sonraki bölümünde hayırlı olmasını dilerim. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI- Fatih Beye teşekkür ediyoruz.

Konuklarımızın sunuşlarıyla ilgili bir küçük değerlendirme yapacağım: Önce benim sorularım var, arzu ederseniz onları bir miktar sorayım. Eğitim salonunda soru sorulması için bir hazırlık var, salondan soru bekliyoruz, bu sunuşlarla ilgili.

Konuşma üstünden not aldığım şeyler, sempozyumun temasıyla da ilişkili olarak şunlar: Birincisi; Konya'nın genel bir projeksiyonuyla ilgili bir tespit hakkında bir bilgi almak istiyorum. Selçuklu İlçesi 800 bin nüfuslu bir nüfus atamasından bahsedildi. Şu anda Konya'nın yaklaşık 750 bin civarında bir nüfusu olduğu tabelasındaki 2000 yılının nüfus sayımında böyle yazıyor. Bunu Konya Kent Merkezi için, Konya geneli için 1 milyon kabul etseniz, 800 bini sadece Selçuklu'da mı yaşayacak, diğer belediyelerin Meram ve Karatay diye iki tane daha belediyesi olduğunu, yeni bağlananlardan hangilerinin eklendiğini bilmiyorum, ama nüfusun ne olacağını bir parça merak ediyorum. Acaba, bu yeni 25 bin ölçekli plan çalışması sırasında ve on ayrı planlar da üst üste çakıştırılıp, nasıl bir nüfus ataması elde edildiği görüldü mü? Yani, Konya için muhtemelen 4-5 milyonluk bir nüfus ataması mı çıkıyor bu planlardan? Bu hangi projeksiyona göre gerçekleşebilir? Bunun hakkında bilgi almak lazım, yoksa bunlar abartılı, spekülatif konut amaçlı planlama çalışmaları mıdır?

İkincisi; sempozyumun konusu ekonomik anlamda kentle bütünleşmeydi. Konya'nın özellikle son 15-20 yıl, belki daha uzun bir süredir özel sektörde çok ciddi bir büyüme sahibi olduğu biliniyor. Hakikaten bu sürecin belki son 5-10 yılda bir miktar bu ivmenin gerilediğini, Maraş, Antep, Kayseri'de ön plana çıktığını, Konya'nın hem kamu yatırımlarından hak ettiği payı alamadığını, hem de bu özel sektör ivmesinin belki de yeterince organize bir biçimde yürümemesinden kaynaklı sorunların olduğunu söyledi. Bence bir miktar bu sorunların açılması lazım, yani nedir? Sadece küçük sanayi yatırımının olmasıyla ilgili sorunlar mı var, yoksa Konya diğer illerden bir miktar daha ilerleyen, belki şu anda bu yarışlar niçin geri kaldı? Bu riskler

ya da bu sorunlar nelerdir? Bunun açıklanması yararlı olabilir.

Üçüncüsü; sempozyumun teması şuydu: Bu ekonomik bütünleşme acaba kente, kentte nasıl ekonomik gelişme bütünleşiyor? Elbette, her kentin özellikleri ve özgünlükleri var. Sayın Büyükşehir Temsilcisi Şenol Bey “kentteki tarım yapısı o kadar özel ve önemlidir ki, herkes tarımdan anlar ve besicilik faaliyeti dahil, ekonomik faaliyetleri sürdürürler” dedi. Bu önemli bir tespit, bu özgünlükler belki her yerde yok, ama acaba bu ekonomik yapı, ekonomideki gelişmeler kentsel yaşama nasıl etki ediyor, nasıl yansıyor; yani Konya Kenti’nde kent hayatı, kentli yaşamı, kentsel yaşam bu ekonomik gelişmelerden nasibini alıyor mu? Sosyal anlamda, sosyoekonomik anlamda, kültürel anlamda kentte acaba bu kentte üretilen sermaye birikimini, bu kentte üretilen katma değere, bir yerinden katılıp, bunun kentsel yaşamda kullanabiliyor mu? Daha somut soralım: Sinemalardan, tiyatrolardan, sergilerden, kentsel yaşamın bu büyüklükteki bir kentin gerektirdiği kentsel yaşamın temel unsurlarına ilişkin aktivitelerden bahsediyoruz. Bunlar acaba kentin yaşamına giriyor mu, yoksa bunlar yok da, bu kentte üretilen ekonomik değer başka bir şekilde mi biçimleniyor; böyle olmadığı zaman, Konya Kenti ne kadar kent halinde değerlendirilebiliyor ya da ne kadar kentlilik bilinci, kent kültürü oluşumu konusunda kent halkı hazırlanıyor. “Ekonomik gelişme ve bütünleşme” denilirken, herhalde bir miktar bunların da altını çiziyoruz. Çünkü, bu ekonomik değer kentliyi ve kentsel yaşama bir katkı sağlamadığı sürece bu sermaye birikiminin bir miktar bir ayağının sakat olduğu söylenebilir, bunun açıklanması da yararlı olabilir.

Bir başka önemli konu, yatırımcıyla ilgili tespitlerde ben sözü verirken, esasında “yatırımcı gelecek, dertler bitecek mi acaba?” dedim. Yatırımcılar elbette geliyor, yatırımcının gelmesi için bazı olanakların sağlanması konusunda kamu otoriteleri son dönemde hem merkezi, hem yerel düzeyde birbiriyle yarışıyorlar, ama bu yarışma her zaman kentlerin gelişimi için yararlı mı oluyor; Konya Kenti’nde böyle mi oluyor? Yoksa, yatırımcı bazı yatırımları yaparken, kentsel bazı değerlerin, sosyal, kültürel bazı değerlerin yitirilmesine, feda edilmesine, elden çıkmasına da yol açıyorlar mı? Tarım topraklarını, çok değerli Konya Ovası’ndaki tarım topraklarının bitirilmesine, feda edilmesine yol açıyorlar mı? Önemli doğal, kültürel varlıklar var. Büyükşehir Belediyesi temsilcisi de söyledi. Acaba, yatırımcının önünü açmak anlamında bu değerler de feda ediliyor mu Konya’da? Yoksa, biz esasında bu korumayla, kullanmanın dengesini Konya’da gözetebiliyor muyuz? Konya ekonomisinin gelişmesine böyle bir ivme mi veriyoruz, yoksa sadece yatırımcının önünü açmak amacıyla koşul kısıtlını mı, değerlendirmeler, önlemler, teşvikler sağlıyor?

Bunların tartışılmasının sempozyumun konusuyla ilişkili olarak yararlı olacağını düşünüyorum. Sorularım bunlarla sınırlı değil, benim aldığım notlardan, ben daha fazla uzatmayayım, önce bu soruların üzerinden bir miktar konularımıza söz vereceğim, arkasından bu sorularda açık kalmayan, bundan başka sorularla, bunu da bütünleyen diğer sorularla ilgili

olarak salonun katkı ve değerlendirmelerini rica ediyorum.

Sayın konuklar buyurun, hangi sırayla isterseniz. Konuklarımız “başka soru varsa, soru da alalım” diyorlar. Belki şöyle olabilir: Siz bir miktar açıklama yaptığınız zaman, bir sohbet arasında da bürünebilir, yararlı olabilir, ben önce sizlerden başlayayım.

HASAN ALİ ÜNLÜ-

Sayın Başkan; teşekkür ediyorum. Önce Konya’da küçük sanayi yatırımlarının maalesef milyarları, milyar dolarları diye bahsedeyim. Ankara Yolu’yla, Ereğli Yolu arasında, çevresinde sağlıklı baktığımız zaman, ciddi manada, şu anda bir hesap yapmadım, ama orada 25 metreyle, birkaç yüz metre arasında binlerce dükkanın atıl şekilde orada çürümeye terk edildiğini veya çok cüzi kiralarla böyle, çok lüzumsuz hurdacıların, traktörçülerin kullandıkları dükkanlar haline dönüştüğünü maalesef söylemek istiyorum; özellikle konuşmamda da on belirtmek istemiştim.

Belli zamanlarda belli kişiler, bunlara maalesef belediyelerimiz de alet olarak küçük sanayi sitesi adı altında veya çeşitli meslek kuruluşlarının dükkanları olarak başladı. Birçoğu maalesef hem sağlıksız bir yapı var, hem de hizmete cevap vermez. Çünkü, 25 metrekarelik Kunduracılar Sanayii şu rekabet ortamında hiç kimseyle rekabet edemez, kendisiyle bile rekabet edemez.

Ben şunu söyleyeyim: Büyük yatırımcılar, özellikle biz Konya Ticaret Odası, Sanayi Odası sağ olsun Büyükşehir Belediyemiz, Valiliğimiz katkısıyla bunlar için çok ciddi manada girişimlerde bulundu, onlara altyapıyı ücretsiz sağlayacağımızı, ücretsiz arsa sağlayacağımızı, hatta Ticaret Odası Başkanına şu vaatte buldum: Burada çalışacak her işçi için 10 bin dolar bedel ödeyeceğimizi taahhüt ettik. Sadece Konya ciddi manada büyük yatırımlar gelsin, çünkü Konya orta ölçekli sanayisini gerçekten Türkiye’de çok ileri bir noktadadır. Bunları mutlaka büyük yatırımlarla desteklenerek, daha da önünün açılması gerekir.

Bir de Sayın Başkanımız, Konya’nın nüfusunun 750 bin civarında olduğu söylendi. Tabelası doğrudur, tabelada 750 bin yazar, ama bizim Konya’da, belki diğer Türkiye’nin her tarafında da aynı şey vardır. Sayım zamanında otobüsler kaldırılır köylere ve kasabalara, kendi nüfuslarının daha fazla olduğunu belgeleyerek, devletten alınabilecek desteklerin daha fazla olması açısından. Dolayısıyla, Konya’mız herhalde bir yüzde 30-40 civarında o sayım zamanında boşaldığını düşünüyorum. Konya’nın herhalde 1 milyon veya biraz daha üzerinde merkezde şu anda yaşayan nüfus var .

Ben şunu söylemek istiyorum: Fatih Bey sevdiğimiz bir arkadaşımız, Fatih Bey Adem Beyin temsilcisi olduğu için, bizim eleştirilerimiz Selçuklu Belediyesineydi. Özellikle bizim üyelerimizden gerçekten Selçuklu Belediyesinde çok ciddi manada eleştiriler alıyoruz, bu bir gerçek. Bunu Konya’da özellikle imarla ilgili, imar ve haritayla ilgili çalışan herkes bilir.

Bunun da en kısa zamanda aşılması gerekir.

Ben Fatih Beye şu öneriyi aktarıyorum: Bir Zümrüt olayı gerçekten Konya için bir faciaydı, hepimizi çok üzen bir olaydı, ama bunu iki yıl boyunca, belki biraz daha devam edecek, biraz ağır bir kelime söyleyeceğim. Konya'daki imarla ilgilenen arkadaşların zulüm noktasına getirmemesi gerekir. Hiç kimse sağlıksız yapılaşmayı istemez, hiç kimse oradaki insanların zarar görmesini istemez, ama bundan şunu lütfen Konya'daki yatırımcıya zorluk çıkartmayın, bir ay gibi bir sürede bir inşaat ruhsatı alınırsa, kimse Selçuklu'ya yatırım için gelmez arkadaşlar. Eğer, biz yatırımcının önünü açacak olsak, eğer yatırımcı da bana gelirse, "falan yerde bir sanayi yatırımı yapacak olursak, ne kadar zamanda alırım" dediği zaman, ben bir ay dersem, hiç kimse gelmez. Bunu öncelikle Sayın Fatih Beyden rica ediyorum, çünkü o Adem Beyin temsilcisi olduğu için, gerekli müdürlüklerinde, kuruluşlarında bunlar değerlendirilir, en kısa zamanda insanları sağlıklı ve kanuna, nizama uygun olarak yapı yapması için gerekli kolaylıkların sağlanmasını beklemekteyiz, teşekkür ederim.

FATİH YILMAZ (Şehir Plancısı)-

Şu anda geçmişte yapılan binaların birçoğu da ruhsatsız, o binaların tamamında tespitler yaptırdığımız zaman tamamını şu anda biz sorunları çözelim diye uğraşyoruz. Bu binalar güçlendirilmeli, Konya deprem bölgesi olarak 1-2-3 değil, ama maalesef ufak bir sarsıntıda yıkılabilecek binalarımız var. Kumun, demirin, maalesef bunlar da çok önemli ki, bunların kontrolü yapılmıyor. Kum nereden gelir, demir hangi demir, bunların standardı da belli değil, hakikaten eğiliyor mu, bükülüyor mu, bu demirin standardı nedir? Bunların kimi yapıldığı da belli değil.

Bunlar belli değilken, hakikaten bunları kontrol etmezken, bunlar sadece Selçuklu Belediyesinin bir sıkıntısı ya da sorunu diyeyim, bunu Konya Valiliğimizden tutun, elbette bütün kurum ve kuruluşların üzerinde durması gereken ve kontrol etmesi gereken konular. Hakikaten, yapı güvenliği çok önemli, Selçuklu Belediyesi de şu anda Zümrüt'ten sonra daha fazla, Zümrük faciasından sonra daha fazla önem vermeye başladı.

Yatırımcıya biz Selçuklu Belediyesi olarak bürokraside bazı engeller var, onu aşmaya çalışıyoruz. Kendimiz, bizzat kendimiz koşuyoruz, bir yatırımcı gelirse, onun arsa sorununu nasıl çözeriz? Birçok şeyde ne istiyorsa arkadaşlar o sorunu çözelim diye uğraşıyoruz. Fakat, diyelim ki, bir proje bir inşaat ruhsatı almaya gelmiş bir vatandaşın tamamı, yani bütün sorunlarını halletmiş olarak gelmişse, zaten onun bir sorun yoktur. Mutlaka eksikleri vardır, mutlaka sıkıntıları vardır, ondan kaynaklanan bazı şeyler.

Yoğunluk yaşanmıyor mu? Arkadaşlar; yoğunluk yaşanıyor. Nedir? Konya Selçuklu Belediyesi işte bir 2 milyon metrekarenin üzerinde inşaat ruhsatı vermiş. Bu kadar iş içinde çalışan elemanına baktığımız zaman, kontrol eden iki ya da üç eleman inşaat mühendisi var. Maalesef bu sıkıntıları yaşıyoruz. Kadro konusunu da genişletmek için yeni kararlar aldık. Şu anda

kadronun genişlemesi için de geçen haftaki toplantıda, hem İmar Müdürlüğümüze, hem de Planlama Müdürlüğünün kadrosunun genişletilmesi için karar alındı. Çünkü, kadro yetmiyor, zannediyorum bundan sonra bu tür sıkıntılar çözülecek.

2020 nazım planının hedefine baktığımız zaman, 1200-1600 arası değişiyor. Bunu bizim ulaşım master plancısı arkadaşımız, ulaşım master planını iyi inceleyenler çok iyi bilirler. 1600'e göre planlamasını yapmış. Yaptığı planda Yazılı Bölgesi'nin bulunduğu alan ve yine Bosna Hersek'in bulunduğu alanda dört yani, bütün o tek tek imar planını hesapladığımda, bu alanlarda 400 bin nüfusun yaşayacağını 2020 yılında hesaplamış. Tabii, bu 600 bin nüfusla diğer Selçuklu ve Karatay bölgesi alınmış, bu direkt oradan gelmekte, fakat Ticaret Odasındaki arkadaşımızın dediği gibi şu anda Konya'nın nüfusu 1 milyonun üstünde, yani 700 bin yazan nüfus, maalesef gerçekleri yansıtmıyor.

Karatay'da çok ciddi toplu konut hamleleri var. Zannediyorum, bir yıl içinde herhalde 2 bin 2 500 konutu geçti. Bu kadar toplu konut hamlesi var. Selçuklu'da sadece düşünün, bir Real Bölgesi'ne 1 300 konut birden yapılıyor, Toplu Konut 2 bin küsur konut. Bunlar orada Garanti konut yapıyor, yaklaşık bin konut civarında, belki de bin konutun üstünde yapıyor. Şu anda çok bu tür büyük konut hamleleri de ardı ardına devam ediyor.

2020 nazım planında, ulaşım master planından çıkan, imar planlarının incelenmesi Selçuklu Belediyesi 800 bin olarak çıkmıştır, tek tek, yani 800 bin kişiye yetecek şu anda imar planı kapasitesi var. 2020 planı hedefi de budur. Biz daha önce nazım imar planıyla, ulaşım master planını maalesef bir panelde tartışmıştık, tartışmada şöyle bir sonuç çıktı: Ulaşım master planıyla, nazım imar planı birbiriyle maalesef örtüşmüyor, birbirine ters noktalar var. Ulaşımında var, ulaşım master planında görüyoruz ki, nazım planında alt merkezler oluşturulmamış durumda. Konut-sanayi, konut-ticaret ilişkileri çok iyi korunmamış. Bütün bunlar nazım planının yenilenmesi gerektiğinden bahsetmekte.

Şu anda nazım imar planında düşünün, 2000 yılında yapıldı, Konya'nın nazım imar planı. Sonra, Konya Büyükşehir Belediyesi bünyesinde Nazım Plan Başkanı da sabahleyin bahsetti. Geçen nazım plan bürosunun kurulması gündeme geldi ve karar alındı. Bu bölgede yeni şehir plancısı arkadaşlar olarak takviye yapılarak, nazım planında yeniden çalışmalar yapılmaya başladı.

2000 yılında bir plan yapılır da, 2006 yılında tekrar revize edilir mi? Maalesef 2000 yılında yapılan plan tabii Konya'da 2000-2006 yılına kadar çok ciddi değişiklikler oldu. Hem sanayide, hem ticarete, fakat bir planda hedefin bu olmaması gerekir; bir planın hedefi 2020'ye, 2020 olması gerekiyor. Maalesef, ulaşım master planı yapılırken şunu gördük ki, ulaşım bizim nazım imar planına gecikmiştir. Bugün İstanbul Yolu'nu 2020 yılında 11 şeritli planlarsak yetmiyor, yani 11 şeritli bir yol yaparsak ancak kapasiteyi

karşılıyor. Demek ki, çok ciddi raylı sistemden toplu taşıma araçları devreye sokulması gerekiyor. Yaptığımız yeni bir yol sadece demiryolunun etrafındaki bir yol, o da trafiği ve kent merkezini biraz rahatlatacak gibi, yüzde 100 çözmeyecektir.

Bu sebepten, planlarımızı yaparken, özellikle nazım imar planlarını yaparken, çok ciddi üzerinde çalışmamız gerekiyor. Ulaşımı, sanayiye, konut ve üniversite, Konya'da üniversite çok etkili, üçgenlerini mutlaka iyi kurgulamamız gerekiyor. Bu yapılmadığı için şu anada ulaşım master planıyla, nazım imar planı arasında bir sıkıntı var.

SORULAR

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ediyorum.

Salona söz vereceğim, benim sorularıyla ilgili aydınlanmayan hususlar da var. Onunla ilgili de tekrar söz almak isteyen varsa, herhalde siz bir söz istemiştiniz, buyurun.

AKİF SAĞ (Şehir Planlama Bölümü Araştırma Görevlisi)- Benim sorum Hasan Ali Beye olacak. bu sempozyum ISOCARP ekinde düzenlendiği için, ekonomik bütünleşme, gelişme sürecinden bahsediyoruz. Konya'daki ekonomik bütünleşme bunun bütünleşememe şeklinde siz yorumlarımız. Bürokratik engeller, yapılan yanlış yatırımlardan dolayı yalnız şu da var: Konya'daki yatırımcının ya da firmaların profesyonellik düzeyin ne kadar? Onu ben tam olarak sizden öğrenmek istiyorum, çünkü hâlâ bir dededen, babadan gelme bir alışkanlık söz konusu bence. Bunun nedeni de, yanlarında çalıştırdıkları üniversite mezunu işgücünü gerek ücret anlamında, gerekse yeri geldiğinde bürokrasi, firmanın temizlik işini bile söyleyebilecek şekilde firma sahipleri de var.

Konya'da üniversiteyi bitiren kalifiye işgücünün Konya'da durmadığını da biliyoruz. Bunun durmama nedeni de tatmin edici işlerin bulunamaması. Bu ilkesel anlamında belki bir sorun. Özel sektöre artık çok fazla ilgi kalmadı, üniversiteden mezun olan kişileri artık mutlaka kamuda çalışma isteği var. En azından bir belediyede çalışma isteği var. Özelde çalışmaktansa ki, bu belki 10-12 sene önce tam tersiydi, yani üniversite mezunu olanlar özel sektörde çalışmak istiyorlardı; çünkü daha tatmin ediciydi.

Şenol Hoca gitmeden önce KOP'tan bahsetti, hızlı trenden bahsetti. Bunların tabii istihdam sorununu çözme noktasındaki detaylarını anlayamadım. Biraz çabuk oldu, ama bunlarla beraber bendeki hızlı tren düşüncesi, hızlı trenin Konya'ya avantaj getireceğinden ziyade, Konya'nın, Konya dezavantaj getirebileceği etkisi bende daha yüksek seviyede, çünkü demin bahsettiğim hem işgücünün kaybı, kalifiye işgücünün kaybı, yani kalifiye olmaya işgücü bir şekilde iş buluyor, istihdam ediliyor, ama kalifiye olan işgücü belli standartlarla iş aradığı için, yani istediği zaman Konya'ya gelip gitme imkânı da artınca, bu işgücünün Ankara'ya daha çok talepte bulunacağını düşünüyorum. Yine aynı sosyal anlamda, ticari anlamda hızlı

trenin Konya'ya bende dezavantajı etkileyebileceği düşüncesi var. Bu ekonomik bütünleşme ve gelişme sürecinde Konya'ya olan yatırımcının uzun dönemde planlamadan bahsettiniz ve uzun dönemli planlamada yatırımcının rolü ne olabilir; sizin buradaki önerileriniz ne olur? Konya'nın ekonomik gelişmesi sürecinde.

OTURUM BAŞKANI- Başka soru var mı?

ALİ UÇAR (Karatay Belediyesi Planlama Müdürü)- Soru değil de, konumuz "Ekonomik Açıdan Ayrışma ve Bütünleşme" ben yaklaşık 10 senedir Karatay Belediyesinde çalışıyorum, 25 yıldır da Karatay Belediyesi sınırları içerisinde yaşıyorum. Ekonomik açıdan ayrışma ve bütünleşmenin tarihi açıdan baktığımız zaman, en yoğun yaşandığı yer Karatay Bölgesi. Çünkü, Mevlana ve civarı Konya'nın eski yerleşik dokusunun 2/3'sini içerisinde barındırıyor. Eskiden zenginlerin yaşadığı, Konya'nın üst gelir grubunun yaşadığı alanlar zamanla o yapıların eskimesi veya teknolojinin gelişimiyle bu evlerin artık ev açısından, odaların küçük olması açısından kullanışsız hale gelmesiyle, artık Karatay Bölgesi terk edilmeye başlandı, yani Karatay Bölgesinde ekonomik ayrışma süreci başladı.

Daha sonra baktığımız zaman, o bölgede ikinci kullanıcılar, üçüncü kullanıcılar, alt gelir grubu, etrafında Adana Çevre Yolu'na doğru bir kaçak yapılaşma. Bakıyorsunuz, Mevlana Türbesi'nin hemen bir iki kilometre ilerisinde tarımsal faaliyetlerin, besinin olduğu bir alan, artı planlama kararları da buna ivme kazandırmıştır. Bakıyorsunuz, Cezaevinin Karatay Bölgesi'nde bulunması, çöplük alanın Karatay Bölgesi'nde bulunması, mezbananın, hayvan pazarının Karatay Bölgesi'nde bulunması, Karatay'ı artık eski tarihi kimliğinden sürekli bir ayrışma sürecini hızlandırmıştır.

1989 senesinden sonra belediyelerin ayrılması, büyükşehirin kurulmasıyla, bir ayrışma süreci artık belediyenin uyguladığı politikalarla bütünleşme süreci başlamıştır. Ne olmuştur? Belli bölgelerde ulaşım altyapıları tesis edilmeye başlanmıştır, müteahhitlerin gelemediği, cesaret edemediği bölgelerde Karatay Belediyesi öncülüğünde toplu konutlar kurulmuştur. Bu her ne kadar olumsuz eleştiriler olsa da, aslında hem ekonomik açıdan, hem de sosyal açıdan bir bütünleşmenin başlangıcı olmuştur. Yani, çok eleştirilen bir konu aslında Karatay Belediyesinin uyguladığı politikalarla bir ekonomik bütünleşme sağlanmaya başlamıştır.

2004 senesinden sonra bu bütünleşme daha da ivme kazanmıştır. Çünkü, artık kamu yatırımları yapılacak yatırımlar Karatay Bölgesi'ni daha cazip hale getirmesi lazım; insanların bu bölgede yerleşmeye sevk etmesi lazım, gereken politikaların uygulanması gerekiyordu. Şu anda Adalet Sarayının bizim bölgemizde yapılması. İlçemizde 10 bin metrekarenin üzerinde bir yeşil alan yoktu, nüfusu 200 bin olmasına rağmen. Şu anda Adalet Parkı'nın temelleri atıldı, yaklaşık 100 bin metrekarelik bir yeşil alan. Yine, toplu konut çalışmaları, şu anda özel sektörden de ciddi bir ilgi başladı, yani Karatay Bölgesi'nde toplu konut yapmak amacıyla. Bununla ilgili de biz

her türlü Planlama Müdürlüğü ve Belediye olarak her türlü yardımı yapıyoruz. Şu anda 6-7 tane özel sektörün girişimiyle toplu konut yapılaşması başladı.

Ayrışma süreci artık bütünleşme, belediyenin uyguladığı politikalarla bütünleşme süreci başladı. Yalnız, bir de şöyle bir durum var, bir handikap var: İnsanlar artık sitelerde yaşamak istiyor. Atıyorum, Karatay'ın böyle alt gelir grubunun olduğu bir bölgede site şeklinde bir yapılaşma acaba bütünleşme ve ayrışma süreci içerisinde bunu nasıl değerlendirebiliriz? Benim endişem bu, yani bu site şeklindeki yapılaşmalar olumlu mu, ekonomik bütünleşme açısından olumsuz mu? Bunun Meram Bölgesi'nde bir örneği var, MÜSIAD Evleri, şu anda Konya Yeniyol Konakları, yani bu site şeklindeki yapılaşmaların ekonomik bütünleşme ve ayrışma süreci içerisinde nasıl değerlendirebiliriz? Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederim.

Başka katkı, soru değerlendirme var mı? Buyurun.

FUNDA ERKÂL (Şehir Plancıları Odası)- Şenol Bey hızla ayrıldığı için, tabii bazı sorularımızı kendisine soramayacağız. Çünkü, kendisi Büyükşehir Belediyesi adına bazı yatırımlardan özellikle söz etti, ama bu yatırımların bizim de sempozyum konumuzla ilintili olarak ne tür sorunlardan hareketle ya da ne tür sorunlara yanıt oluşturacak yatırımlar oludunun ilişkisini kendisi kurmadı, tabii gittiği için, biz de o soruları kendisine yöneltme fırsatı bulamıyoruz. Ancak, belki Fatih Beye, Selçuklu Belediyesi özelinde benzer konularla ilintileri kurmak üzere bazı sorular sorulabilir diye düşünüyorum.

Fatih Bey de ağırlıklı olarak Selçuklu Belediyesi adına ulaşım ile ilgili sorunlardan, ulaşım ile ilgili yatırımlardan ve çalışmalarından çok ağırlıklı olarak söz ediyor. Tabii, biz biliyoruz ki, ekonomik gelişmişliğin çeşitli göstergeleri var, yani kişi başına gelirden, mekânsal birtakım standartlara varıncaya kadar. Sosyal birtakım olanaklara kavuşmaya varıncaya kadar çeşitli standartları var. Bunlar içerisinde çok asgarisinin, en temellerinden birisinin, birtakım teknik olanaklara ulaşmanın altı bu kadar çiziliyorsa ki, ulaşım bu anlamda bir teknik olanaktır, kentlinin eşit bir biçimde faydalanmasının muhakkak gerekli olduğu bir teknik olanaktır. Daha biz asgaride bunca ekonomik denilince, ekonomik gelişmişlikle karşılaştırmalı olarak kenti ulaşım olanağından faydalanmasıyla ilgili olarak bazı sorunları tespit ediyor ve en çok da ağırlığı ona veriyor. Bu anlamda konut-sanayi ilişkisinin zayıflığından söz ediliyor, bunun planlamaya yansımalarından, plandaki eksikliklerinden de söz ediyorsak, bu notalarda bazı demek ki ekonomik gelişmişlikle karşılaştırmalı olarak, teknik anlamdaki olanaklara erişilebilirlik açısından ulaşım başta olmak üzere bazı sorunlarımız var.

O anlamda, biz Selçuklu Belediyesinin tam bir fotoğrafını çekememiş oluyoruz, yani sadece ulaşım mıdır, yani ekonomik gelişmişlikle karşılaştırıldığında, kentlinin bu teknik olanağa ulaşımında mı sadece bir

sorun yaşıyoruz, yoksa onun haricinde örneğin, biraz önce arkadaşlar da değindirler, istihdam oranı da bir gösterge, bunun dağılımı da bir gösterge. Belki bu ilişkileri biraz daha bu fotoğrafı daha net çekmeye çalışırsak, yani büyükşehir özelinde soramasak bile, Selçuklu özelinde hakikaten kentlinin, kentli ilgili her tür olanağı girişiminde mevcut ekonomik gelişmişlik bu fırsatları sağlıyor mu ve dağılıyor mu anlamında. Bu fotoğrafın belki biraz daha net çekilmesine ihtiyaç var, bunu söylemek istedim.

CEVAPLAR

OTURUM BAŞKANI- Başka katkı, soru var mı? Konuklara son kez söz vereceğim ve kapatacağım. Son sorularla ilgili değerlendirmeleriniz ve sözleriniz varsa buyurun.

HASAN ALİ ÜNLÜ-

Hocamıza teşekkür ediyorum.

Gerçekten çok önemli konulara değindi. Ben süreyi fazla almak istemediğim için, o konulara girmemiştim.

Değerli arkadaşlar; şu anda Konya ticaretini masaya yatırdığınız zaman, bazı gerçekleri söylemek gerekir. Bunlardan hiç kimsenin alınacağı bir durum yok. Onun için rahat konuşalım, tartışalım.

Değerli arkadaşlar; Konya'mızdaki ekonomik durum zannedildiği kadar çok iyi değildir. Türkiye geneline baktığımız zaman, Konya İli milli gelir olarak ortalama 1500 dolardır. Belki bu sizin birçoğunun tuhafına gidebilir. Her ne kadar milli gelirin 4-5 bin dolar seviyesinde olsa da, Konya'da 1500 doların hemen hemen 30-40 doları geçtiği söyleniyor. Son zamanlardaki gizli devalüasyondan sonra belki 1500'ün altın da inmiştir. Konya bilindiği gibi 2,5 milyon nüfus barındırıyor. Bunun 1 milyonuna yakını, Konya Merkezi, diğeri Konya'nın ilçesi.

Konya'da 31 ilçe var, 3'ü merkezi, 28 tanesi taşra ilçeleri. Bu ilçeleri göz önüne aldığımız zaman, burada "Türkiye'nin çok çok geri kalmış bölgeleri" diye bahsedilen bölgelerde doğudan çok daha geri olduğu bir gerçektir arkadaşlar. Dolayısıyla, burada yaşayan insanlar imkânlarını kendine göre belli bir seviyeye getirdikten sonra, Konya Merkezi'ne doğru taşınmakta, burada ufak işletmeler açmaya çalışmaktadır. Dolayısıyla, bizim bu civardan gelen insanlarımız maalesef, gerekli eğitimi de alamamıştır. Eğitim alamadığı için, babasından gördüğü ve teknolojiye gördüğü sistemde hâlâ elinde çekişle, kaynakla iş yapmaya çalışıyor. Dolayısıyla, günümüz teknolojisini takip edemiyor, üniversiteden gerekli desteği sağlayamıyor, çünkü kendi eğitimi yeterli değil. Maalesef, kendini çok becerikli, yetenekli görüp, biraz da parası olduğu sebebiyle, kendisini üniversitenin yetiştirdiği bir mühendisten daha akıllı gördüğünden dolayı, gider telefon parasını kendi yatırır, işletmesindeki pazarlamayı kendi yapmaya çalışır. Az önce bahsettiğimi gibi, belki kendisinin de kendisi yapmaya çalışır. Dolayısıyla bu kısır döngü devam eder.

Biz bunu açmaya çalışıyoruz. Kendi üyelerimizi zamanla eğitim seminerini veriyoruz. Günümüz şartlarına kendilerini hazırlamalarını, aksi takdirde bu Avrupa uyum süresinden sonra yok olacaklarını özellikle belirtiyoruz. “Kardeşim, yakın bir zamanda, belki 8-10 yıl gibi bir sürede yarın Avrupalı rakiplerimiz gelecek, onlar geldiği zaman, bu atölyelerin hepsi kapanacak, kendinizi yetiştirin” diye biz bunun mücadelesini veriyoruz.

Bu konuda tabii, hem devletten destek bekliyoruz, hem de belediyelerimizden. Biz, Konya Ticaret Odası olarak Avrupa fonlarından faydalanması için birtakım eğitim seminerleri verdik. Ayrıca, bir danışman firmamız var, şu anda ücret karşılığında Konya Ticaret Odası üyelerine hizmet ediyor. Ücret karşılıklı demekle yanlış anlaşılmasın, biz bedelini verdik, onlar Avrupa fonlarından ve imkânlarından faydalanması için üyelerine ücretsiz bir hizmet veriyor. Onların bedelini Konya Ticaret Odası karşılamaktadır.

Değerli arkadaşlar; belediye ne yapabilir? Belediyeler yollarını mutlaka yapması lazım; hatta demiryolu ulaşımının bir an önce bağlanması lazım. İkinci Organize, Üçüncü Organize bölgesi gelişmekte olan bir sanayi bölgemiz. Böyle de üretilen bir malın en kısa yoldan ve en ucuz şekilde dış pazarlara ulaşması lazım, bunlar hükümetin durması lazım, belediyelerin altyapıyı sağlaması lazım, bir de konut alanlarının o sanayi bölgelerine yaklaştırılması lazım.

Bosna Hersek’te oturan bir insanın İkinci Organizeye gitmesi zordur veya Karahasan’da, Olurmah-Mengene Bölgesi dediğimiz, bir insanın İkinci Organize Bölgesine ulaşması yaklaşık 20-25 kilometrelik bir yol. Bu insanın büyük bir kesiminin arabası olmadığı için bisikletle, motorla veya servisle de belediye otobüsleriyle bu tür ulaşım araçlarıyla bir saati yaklaşık, belki de daha fazla yolda geçer.

Arkadaşlar; hızlı trenin mutlaka avantajı vardır. Ben özellikle şunu belirtmek istiyorum: Ulaşım kolaylaştığı zaman, ticaret de kolaylaşacaktır, insanın sosyal yaşantısı da değişecektir. Akif Hocam; Konya’nın bir kısır döngüsü de şu: Konya dışa açılmıyor, ben öncelikle tüm insanlardan şunu beklerim ve hatta devletin teşvik etmesini isterim. İnsanlar bulunduğu ortamdan uzaklaşması lazım. En azından Konya’da yaşıyorsa, Konya dışındaki şehirleri görmesi lazım, oradaki insanlar nasıl ticaret yaptığını, nasıl yaşadığını, imkânlar dahilinde yurtdışındaki insanların nasıl yaşadığını, nasıl ticaret yaptığını görmesi lazım. Kendini geliştirmesi açısından bu şarttır bu da bana göre devletin birinci görevi, bu imkânların sunulması lazım, hazırlanması lazım.

Ali Beyin söylediğine göre siteleşme benim şahsi görüşüm, siteleşme sosyal denge açısından ileride çok büyük sıkıntıları getirecektir. Bizim kültürümüz, inancımız insanların birbirine yardımlaşmaya, kardeşliğe, kaynaşmayı ister, ama bu gruplaşma, siteleşme maalesef kesin bir şekilde bir duvarla, hatta bu duvarların biraz daha yükseltilerek ayrışması sağlanırsa,

ileride sosyal patlamalara sebep olacaktır. Ben o kanaatteyim, inşallah olmaz.

Ben bir de burada toplantının biraz daha hareketlenmesi açısından Meram İmar Müdürümüz, ayın zamanda şehir plancısı Recep Bey de burada. Recep Beye ben şunu söylemek istiyorum: Meram’da çok düzenli, güzel yerleşmiş, şehirleşmiş bir ilçemiz değil, hep Selçuklu’yu konuştuk. Akif Bey yanımda olunca, ben şunu söyleyeyim: Meram İlçesi gelişmesi biraz sınırlı, tabii belli çizgiler içinde kalmış, ama içinde çok eski yapılar olan bölgeler var, bunları hızlı bir şekilde dönüşüm yapılması daha sosyal açıdan kullanılabilir bölgeler haline getirilmesi gerekir. Bu konuda İmar Müdürümüz eğer açıklama yaparsa sevinirim.

Bir de şunu eleştireyim: İllerde yapacağımız bir eleştiri şu anda “Kanser Hastanesi” diye ihaleye çıkarttıkları Tapu Kadastro karşısındaki bölgenin bana göre çok yanlış bir seçim olduğu kanaatindeyim, çünkü dibinde Tapu Binası var, Tapu Kadastro Binası oraya gelen insanlar kaldırımlara park ediyor, yarın oraya gelirse Kanser Hastanesine ne kadar otopark yapacağız deseler de, iki kat, üç kat ben inanmıyorum. O yolların kenarlarına otopark sıkıntıları olacağı, orada şehrin trafiğe sıkışacağı kanaatindeyim. Bunu bir uyarı olarak söyleyeyim, çünkü iki sene sonra bunu Recep Beyin karşısında söylemek zorunda kalacağız. Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Buyurun.

FATİH YILMAZ (Şehir Plancısı)-

Ben de kısaca birkaç noktadan bahsedeyim: 1969 yılında nazım imar planı yarışma usulüyle elde edilirken, belki “acaba bu plan Konya’ya doğru şeyler getirdi mi, yoksa götürdü mü?” diye bugün kendi kendimi eleştirir olmaktan belki bir kuzey aksı oluşturuldu, ama bu plan hakikaten tarihi kültürel değerlerimize de uygun olarak yapıldı mı diyorum.

Hakikaten, Karatay Bölgesi Konya’nın en eski yerleşimi ve Konya’nın cazibe merkezi orasıydı. Hz. Mevlana’nın gelmesinden sonra da o bölge gelişmiş ve Konya’da o bölgede bütün yollar oraya çıkmakta. Bugün bakıyoruz, artık bu bölge Selçuklulardan bugüne kadar binlerce yıl, daha da eski yıllık kültürü orada barındırmış, orada sokak dokusuyla, evleriyle daha çok sokak dokusu var. Eski Türk evleriyle bu bölge oluşmuş bölgeydi. Şimdi, sadece Mevlana’yı alırsak ayrı ya da Aziziye Camisi’ni alırsak ayrı, ama onun dışındaki bölgelere şöyle bir gez atmaya başladığımız zaman, artık bu bölgelerin artık dokusunu kaybettiğini görüyoruz.

Ali Bey açıkladı, yani “niye insanlar buradan kaçıyor, insanlar daha farklı bölgelere gidiyor” dediler. Selçuklu Bölgesi bu planda tamamen gelişme bölgesi. Bizim sorumlularımız ne zaman çıktı, ne zaman Konya Büyükşehir Belediyesi oldu, üç belediye ayrıldı, sonra sıkıntılar ortaya çıkmaya başladı. Karatay Belediyesi, Selçuklu ve Meram’da belki adil bir paylaşım yapılmış mı, sınır çizilmiş mi diye bir soru gündeme gelebilir, çünkü Meram’a baktığımız zaman hakikaten çok sınırlı bir yerleşim yeri var ve

gelişme alanı yok.

Burada sıkıntılar baş göstermeye başlıyor. Belediye Başkanımız da olsun, meclis üyelerimiz de olsun, orda çalışanlarız. Bir şekilde Meram'ı geliştirmeye çalışıyorlar, ama gelişecek bölge yok, mevcut dokular üzerine oynamaya başlıyorlar. Karatay ne oldu? Karatay'da da aynı şekilde. Karatay'da Mevlana'ya doğru siteler geliyor. Geliyor, ne oldu? Bizim kendi kültürümüzü, kendi tarihimizi bir anda artık kaybediyoruz. Paris'e gidiyorsunuz, yılda 2 iki milyon, belki daha fazla turist oraya gittiğini fark ediyoruz. Orayı gezerken, insanlar ya da insan gezerken bir şekilde duygulanıyor, niye duygulanıyor? Çünkü, tarihi kültürel değerlerine o kadar sahip çıkmışlar ki, o binalarına o kadar sahip çıkmışlar ki, özen gösteriyorlar, yeni binalar yaptırtmıyorlar. Gelişme bölgesini ayırmışlar.

Biz bakıyoruz, bizim Konya'ya insanlar geldiği zaman, Konya'yı görmek istiyoruz, Meram Bağları'nı görmek istiyoruz. Selçuklu gelişme bölgesi, farklı bölge, ama Meram Bağları nerede? Yani, insanın aklında kalan bu ya da eski Türk evleri. Yüzlerce turistlerle biz araştırma yaptık, onlarla konuştuk, onların dediği şeydu: "Bize lüks otel göstermeyin, bize Hilton'u göstermeyin, bize bu bölgede kalabileceğimiz pansiyonları gösterin, Karatay Bölgesi'nde biz kalmak istiyoruz, o otantik yerlerde, cumbalı evlerde, iç havlulu evlerde kalmak istiyoruz" diyorlar. İç avlulu evlerde Konya'nın bir özelliği yani bunlarda kalmak istiyoruz. Bunları biz gösteremiyoruz. Yani, Konya'nı ekonomisinde bu güne kadar payını alamadığımız, turizm denilirken, turizmde çok büyük bir eksiğimiz olması sebebiyle Konya burada ekonomik olarak çok büyük şeyler kaybetmiştir.

Hızlı tren belki bu manada şunu söyleyeyim: Sadece, Konya-Ankara arası değil, Ankara -İstanbul arası da hızlı tren yapılıyor. Bir aşaması da belki sonra, çünkü bu planlar da var. Konya-Antalya ya da Konya-Mersin, Mersin limanlara ulaşacak bir şehir, devam edecek. Böylece İstanbul'dan kalkan insan Mersin'e gidecekse bile ya da limanlara ulaşacaksa Ankara'dan, Konya'ya uğramak durumunda kalacak. Konya bu manada hızlı tren de gelecek, ama biz kendi kültürümüzü, tarihimizi bir an önce canlandırmak zorundayız. Pansiyonculuk olsun, esnaflar olsun, bunları Mevlana çevresinde de yapmak zorundayız.

Ulaşım açısından belki Sulçuklu'da biraz ağırlıklı üzerinde durdum, ama yine kent bütününde baktığımız zaman, alt merkezlerin oluşturulması için çok ciddi bir çalışmaların yürüdüğünü ve ulaşım konusunda biraz sıkıntıların giderilmesi için çalışmalar yapıldığını söyledim. Selçuklu alt merkezi tamamen şu anda bizim Real Bölgesi dediğimiz İstanbul Yolu'nda, o Otogar'ın bulunduğu alanda çözmek için çalışmalarını yapıyor. Burası bir alt merkez, bunun yanında parklarıyla, yeşil alanlarıyla, ticaret haneleriyle farklı bir merkez olacak. Tabii gene planlama yapılırken de belki 69'dan bu yana gelen bir yanlışlıklar, konutla sanayi, sanayiyle ticaretin maalesef ilişkilendirememişiz. Bu Selçuklu'nun belki sıkıntısı, çünkü Karatay'dan ya da Meram'la şehir merkezine ulaşmak daha kolay, Ama maalesef Bosna

Hersek'ten insanlar merkeze gelmiyorlar, çünkü bir saat sürüyor, bir saat sürünce, öğrenci arkadaşlarımız olsun, oradaki yaşayan insanlar bize çok fazla talepte bulunarak, "Bizim sorunumuzu çözüm -kent'in sosyokültürel'i nedir? Demin tiyatrodan sinemalardan bahsettik- bunlardan yararlanamıyoruz" diyorlar.

Şu anda Konya'da Devlet Tiyatromuz da var, sürekli oyunları vermekte. Sinemalarımız da son zamanlarda açılan birçok alışveriş merkezleri için de bunlar artık yer etmeye başladı. Daha önce bunlar zannediyorum bundan 6-7 sene önce iki adet sinemaydı, şu anda 4-5 merkezde, yani 4-5 cep sinemasıyla faaliyetler. Yani, bayağı bir bu konuda ilgi alaka var, çünkü Konya'da 70 bin öğrenci var, yani bu az bir rakam değil. 70 bin öğrenci de düşünün, Selçuklu'yu çok fazla etkiliyor. Bosna Hersek Mahallesi'ne bir örnek verdim, bir daire beş milyardayken, beş sene önce bugün 30-40-50-60 milyara yükseldi, kiralarsa orada oturan insanlar, daha önce aileler oturuyordu, aileler dışında orada kirayı veriyor, 300-400-500-600 milyona, bugün o aileler de çok daha güzel bir yerde kendileri rahat rahat oturabilmektedirler. Yani, bütün bunlar üniversitenin getirdiği de büyük bir etkileşim.

Nedense Selçuklu Belediyesinde İkinci Organize Sanayi Bölgesi var, Üçüncü Organize Sanayi Bölgesi var, bir de transfer bölgesi o sanayi bölgelerini devamı var. Fakat, sanayide sanki sanayi bölgesi Selçuklu bölgesinde değil gibi, öyle değil mi Ali bey?

HASAN ALİ ÜNLÜ- Bosna Hersek'ten yeni yol açtınız ya, o yolu açtığımız zaman...

FATİH YILMAZ- Gene yol durumuna geliyoruz, ama sanki farklı bir Karatay da geliyormuş gibi geliyor birçok insana göre.

HASAN ALİ ÜNLÜ- Sanayiyle konut arasındaki ilişkiyi sağlayacak ulaşım, ulaşım ilişkilerine baktığımız zaman, hep eski yollar, yan Ankara Yolu, Eski Aksaray Yolu, şu andaki mevcut yerlerde alternatif yol üretilmediği için.

FATİH YILMAZ- Belki 30 kilometre yol gidiyordu, şimdi belki 5 kilometrede, belki 6 kilometrede çözülecek. Ben daha fazla zaman almayım. Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederim.

Efendim, ağırlıkla ulaşım ve kentsel mekâna ilişkin bazı uygulamalar üzerinde duruldu. Ancak, sempozyumun hedef konusuyla ilgili benim açmaya çalıştığım konularla ilgili daha detaylı değerlendirmeleri muhtemelen öğleden sonraki tartışma ve forum bölümünde yapmayı öneriyoruz. Fakat, ben çıkan bazı anahtar sözcükleri daha fazla vaktinizi almadan dikkatlerinize sunmak istiyorum.

Birincisi; eğitim, bu eğitimi eğitim yetersizliği sadece kent halkının eğitimiyle ilişkilendirmemek lazım belki ve bunu sadece örgün eğitim olarak da değil, yaygın eğitim olarak da algılamak lazım. Belki de Konya'yı bu son dönemde rekabet ettiği diğer kentlerden geride bırakan unsurlardan birisi eğitim ve bununla bağlantılı olarak teknolojiye uyum olarak tarif edilebilir. Anlatılanlar üzerinden soruyorum. Bu eğitim yetersizliğine ve teknolojiye uyuma ilişkin bir yerde de çalışma belki ekonomik ve sosyal anlamda bütünleşmek için yararlı görülüyor.

Bir başka konu, yine bunun da eğitimle bağlantısı var. Sosyal yaşama ve kentsel yaşama uyum, bu anlamda bir bütünleşme ihtiyaç duyulan konulardan birisi. Bunun da hem eğitime ilişkin boyutları var, hem de bununla bağlantılı belki yatırımlara ihtiyaç var. Dikkatimi çeken unsurlardan birisi de o oldu, hakikaten hep ulaşımaya yönelik yatırımlar ya da büyük yatırımlara referanslar verildi. Fakat, turizmden bu kadar bahsederek, bunu da bütünleyecek turizme yönelik, kültüre yönelik yatırımlar hiç kurulmadı. Acaba, hakikaten kurumla da bir bağlantısı olabilir mi, yani bu bütünleşmenin unsurlarından birisi de bu olabilir mi? Yatırım denilince, aklımıza sadece sanayi mi gelmeli; sadece sanayiyle ilişkin işlevler mi gelmeli? Konya Kenti'nin gelişimini bir yandan sadece bu kadar sanayiiyle ilgili düşünüp, öteki taraftan turizmden o kadar pay almasını beklemek gereğini yerine getirmediğimiz sürece ne kadar mümkün olabilir? Dolayısıyla, belki yatırım konusunu da bu anlamda ele almak yararlı olabilir.

Yatırımla ilgili bir başka boyutu söylemiştim. Bunun birtakım şeylere feda etmeden, heba etmeden anlamlı olabileceğini söylemiştim. Belki bu boyutun üzerinde de öğleden sonraki kısımda daha detaylı durulabilir diye düşünüyorum.

Daha fazla vaktinizi almayalım, sabrınız için teşekkür ediyoruz. İkinci Oturumumuz, öğleden sonraki oturumumuz saat 14:00'de başlıyor, şu anda öğle yemeği ve teknik gezi görülüyor. Tüm konuklarımızla birlikte saat 14:00'de görüşmek üzere kolay gelsin. (Alkışlar)

İKİNCİ OTURUM

İBRAHİM GÜNDOĞDU (Oturum başkanı)

Yrd. Doç. Dr. RAHMİ ERDEM (Selçuk Üniversitesi)-

.. aslında küreselleşme süreci pek çok alanda olduğu gibi, bu alanda da ikili yapıyı doğuran bir süreç. Ayrımla bütünleşmeyi biraz bu açıdan bakmak lazım. Aslında, çoğu zaman aynı anda gerçekleşen iki süreci de sebep-sonuç ilişkisi içerisinde düzenlenebilecek bir süreç. Bütünleşme denilirken, neyi ve nasıl bütünleştiğiniz çok önemli.

Küresel sistemli bütünleşme amacındaysanız ve bu bütünleşme sürecinin bir aktörüyseniz, kentler artık tek başlarına birer aktör olarak bu sürece katılmaları şu ortamda çok zor. Daha çok bölgesel yapılanmalar, bölgesel kuruluşlar yoluyla bütünleşme sürecinde rol oynamaya başlıyorlar.

İktisadi bütünleşmeyi, tabii başında iktisadi, ekonomik bütünleşmeden bahsediyoruz, ama bunu mekânsal yapıdan da ayrı tutmak çok doğru olmaz, çünkü ekonomik bütünleşme dediğimiz sürecin etkileri çoğu zaman kentlerde yıkıcı da olabiliyor. Çoğu zaman olumlu anlamlar yüklenen bir süreç olarak görülüyor bütünleşme, ama ayrımla işte bu bütünleşme sürecinin belki de bu kitapçıkta da yer aldığı gibi, madalyonun belki de diğer bir yüzünü oluşturuyor.

Bütünleşmede tabii eğer rekabet avantajınız varsa kentsel ölçekte, bölgesel ölçekte ve karar alma süreçlerinde de etkin bir durumdaysanız, bütünleşme sizin açınızdan olumlu bir süreç olabilir. Fakat, gerek üye olduğunuz üst ölçekteki bölgesel kuruluşlar, gerekse diğer kuruluşlar açısından baktığınızda, eğer böyle bir rekabet avantajına karar verme sürecinde etkinliğe sahip değilseniz, bütünleşme sürecinin çok güçlü bir aktörü olmamız da zor bir durumda.

Biz, Konya'yı bu dönem bitirme projemizde konu edilmiştik. Özellikle ilk dönemdeki çalışmalarımız Konya'nın gelecek 20 yıl içerisindeki vizyonunu belirleyen, belirleyecek nitelikteki çalışmalardı. Konya Kenti'nin bölgeye ve alt bölge ölçeğindeki işlevi ne olmalıdır? Bir kere buna karar vermeniz gerekir. Bölgesel ölçekte işlevini belirlemeden, küresel ölçeklerde hayli düzeyde katılacak. Bunlar biraz soru işareti olarak kalan konular. Özellikle ilk dönemdeki çalışmalarımızla ele aldığımız konulardan birisi "İpek Yolu Kentler Birliği" Konya'nın da şu anda içerisinde olduğu, üye olduğu bir ildir.

İktisadi yapılanmanın farklı süreçleri açısından da, farklı ortaklıklara ihtiyaç var, ama ben bir konuya dikkat çekmek istiyorum. Ayrım dediğimiz şey, sadece herhangi bir yapılanmaya, herhangi bir bölgesel kuruluşa üye olmadan, herhangi bir bölgesel yapılanmanın aktörü olmadan, tek başına rekabet etmek anlamına gelmiyor. Burada ayrımın iyice değerlendirilmesi lazım. Ayrım karşımıza kentlerimizde yoksulluk alanı olarak çıkabiliyor, farklı sosyal sınıfların birbirinden yalıtılması olarak ortaya çıkabiliyor. Bu açıdan ayrımla bütünleşmeye açıklarken, aslında ayrımın ne anlama geldiğini de sadece iktisadi anlamda değil, mekânsal anlamda da içinin doldurulması gerekiyor. Bütünleşme, özellikle küresel sistemle bütünleşme, büyük sermaye gruplarının kentlerde birtakım önemli yatırımlarda bulunmaları, kent toprağını istedikleri gibi yönlendirebilmeleri.

Bunlar aslında ayrım açısından da birtakım sorunlara ve sonuçlara sebep olabiliyor. Bugün kentlerimizin içinde bulunduğu, Konya Kenti de bunlardan birisi. Sürekli değişimi ve dönüşüm baskısı da aslında bütünleşmenin bir sonucu olarak görülmesi gerekebiliyor. Bu kitapçığı da ISOCARP'la ilgili bu kitapçıkta da yaratıcı ekonomiden bahsediliyor. Aslında yaratıcı ekonomiden ziyade bizim klasik anlamda ifade edildiği gibi, yıkıcı bir yaratıcılıktan bahsedebiliriz. Dönüşüm baskısı o kadar yoğun bir şekilde bugün kentlerimizde hissediliyor ki, kent toprağının 10 yıllık kullanım süreci içerisinde baktığımızda, çok farklı işlevlere aynı toprağın, aynı birimin sahip

olduğunu görüyoruz. Burada tabii kent toprağının hangi amaçla kullanıldığı da çok önem kazanıyor.

Bence biraz dağınık bir giriş oldu, ama bütünleşme ayrımı açısından bu içeriğin mutlaka doldurulması gerekiyor. Kentsel aktörler açısından baktığımızda, başta da ifade ettiğim gibi şu anda herhangi bir bölgesel kuruluşa, bölgesel bir yapılanma içerisinde yer almayan kentlerin rekabet şansları çok az.

Konya için baktığımızda, Konya aslında geleneksel olarak belli bir girişimci yapıya sahiptir. Kent, girişimci ruhu aslında bir bakıma burada kurumsallaşmış. Tarihin çok farklı dönemlerinde kendini farklı bir biçimde göstermiş. Öncelikle meslek örgütleri olarak karşımıza çıkmış, ticaretle belli bir etkinlik kazanmış, son dönemde de sanayi alanında Konya Kenti'nin çok önemli ağırlıklara sahip olduğunu görüyoruz.

Burada önemli olan nokta, kesinlikle kentsel düzeyde düşünmemek. Konya'nın içerisinde bulunduğu coğrafya aslında farklı kaynaklarda da işte "Anadolu kaplanları" diye ifade ettiğimiz girişimci ve yatırımcı ruhun yoğunlaştığı bir coğrafya. Bu coğrafya içerisinde kurulabilecek ortaklıkların öncelikle bence önemli olduğunu düşünüyorum. Özellikle, İç Anadolu Bölgesi açısından baktığımız zaman, bu bizim rekabet eğer belli bir rekabet gücüne ulaşmak istiyorsak, bu bizim rekabet gücümüzü arttırabilecek en önemli koşullardan birisi, ben bunu düşünüyorum.

İkinci tur olursa, çok farklı konulara da değinebiliriz. Ben biraz giriş kısa tutmak istiyorum, aslında çok kısa olmadı, ama teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI- İkinci konuşmacımız Prof. Dr. Yasin Aktay buyurun.

Prof. Dr. YASİN AKTAY (Selçuk Üniversitesi)-

Ben de hepimizi saygıyla selamlıyorum; konu tabii şehir plancıları, kamu yönetim, sosyologlar arasında sanki bir işbölümü şeklinde kurtarılmış durumda, böyle bir panel şeklinde. Ekonomik bütünleşme, kentte ekonomik bütünleşme ve ayrışma etrafında konuşmam istenildi. Sosyolojik açıdan öncelikle şunu belirtmek isterim: Bu aslında öyle zannediyorum ki, bir kentte ortaya çıkan belli birtakım gelişmelerin sonucunda, belli birtakım dinamiklerin sonucunda ortaya çıkan bütün ülkelerin ve bütün kentlerin yüzleştikleri birçok sorunun adını bir şekilde bütünleşme, ayrışma şeklinde koymakla ilgili bir soruna işaret etmek istiyorum.

Avrupa şehirlerinde, daha doğrusu Avrupa ülkelerinde özellikle Türk nüfusuyla karşılaşma bağlamında, son zamanlarda daha fazla telaffuz edilen, son zamanda böyle değil de, geçmişi en azından 20-30 yılı var. Türk nüfusuyla karşılaştıkça dile getirdikleri, hissettikleri, her gün tecrübe ettikleri birçok sorunu ifade etmemeyi aslında kentsel bütünleşme veya kentsel ayrışma kavramı. Buna Avrupalılar "entegrasyon" diyorlar. Türk nüfusunun

entegrasyonu.

Öncelikle şöyle söyleyeyim: Aslında kent bir bütünleşme yeri değildir. İlginç bir tezdır bu belki de, daha doğrusu böyle bir provokatif bir şey de başlayayım. Aslında kent dediğimiz yer farklı insanların karşılaşp, her birinin kendi özel çıkarlarını, kendi özel taleplerini, başka başka taleplerle birlikte bir ortama sokup, onlarla daha kuvvetli ihtimalle çatıştıkları bir ortam sağlaması. Sosyolojik olarak kent aslında insanların böyle bir araya gelip; farklı farklı insanların bir araya gelip eridikleri ve orada yok oldukları belli bir kotada organize oldukları bir yer olarak kurulmaz. Aksine kent bir kozmopolitizmin bir mekânıdır, dolayısıyla çok farklı insanlar, farklı kültürlere sahip olan insanların gelip, buluştukları, farklı kültürlere sahip oldukları için kent ortamında her birinin farklı taleplerinin olduğu, farklı yaşama tarzlarının söz konusu olduğu, sadece ekonomik açıdan değil, ekonomik boyutu da tabii ki var. Ekonomik boyutu zaten birazcık da kaçınılmaz bir şekilde gücü yetenin gücünün yettiği yerde oturabildiği, yetmeyenin de başka daha kenarda oturmak zorunda kaldığı. Oysa, kendine ait yaşam tarzına razı olduğu, kendine ait yaşam tarzının ürettiği bir mekân oluşuyor. Ama kent ortamında hepsinin, herkesin kullandığı ortak mekanlarda farklı farklı kültürler bir araya geliyorlar ve bunlar bazen birbirlerini rahatsız da ederler, birileri birbirinden rahatsız olur, ama kaçınılmaz bir sonuçtur. İnsanlar bir arada yaşarlar ve farklı olarak bir arada yaşarlar. Tamamen herkes birçok özelliği itibariyle diğerine benzemiş olarak bir arada yaşama ihtimali genellikle aslında çok düşük bir ihtimaldir. Bu Avrupa şehirlerinde geçmişte varolan bir şeydir, geçmişte düşünülen bir şeydir, o planlamanın bir tutku, hatta bir saplantı derecesinde varolduğu bir dönemde ortaya çıkmış bir şey.

Avrupa'da homojen şehir, her yönüyle planlanmış ve her yönüyle aslında kontrol altına alınmış bütün ihtimalleri, bütün yaşam tarzı veyahut da bütün yaşam anekdotlarının ihtimallerinin kontrol altına alınmış olduğu bir ortam tasavvuru biraz Avrupai bir şeydir; dolayısıyla biz de biz de Avrupalılaşmak istediğimiz için ona benzemeye çalışıyoruz, ama doğrusu, bu entegrasyon kavramının kendisinin problematik bir tarafı var. Avrupa'da bugün yaşanan şekliyle de bir problematik bir tarafı vardır. Doğrusu bizim medeniyetimizle çok da aşına bir kavram değildir, bizim medeniyetimiz, yani geleneksel medeniyetlerimiz toplumun farklı unsurlarını öyle çok da birbiriyle homojenleştirecek şekilde kaynaştırıp, bir arada tutmak gibi bir şeye sahip olmamıştır. Farklı farklı cemaatler, farklı kültürler, mesela farklı din cemaatleri Yahudiler, Hıristiyanlar, Rumlar, Ermeniler geçmişte farklı farklı mahallelerde yaşamışlardır ve farklı kültürlerini kendi içerisinde sergilemişlerdir. Bunlar zaman zaman farklı kamusal alanlarda bir araya gelmişlerdir, bir arada bulunmuşlardır, pazarlarda bir arada birbirleriyle alışverişte bulunmuşlardır veya farklı başka ortamlarda bir araya gelmişlerdir, ama o cemaatin şehrin belli bir yerinde daha yoğunluklu olarak yaşayıp, kendine ait kültürü yaşaması aslında bizim kültürümüzde çok da fazla kimseyi rahatsız etmiş bir şey değildir, kimse de öyle tabii herkes bütünleşsin ve herkes kaynaşsin, homojen bir toplum oluştursun falan telaşına düşmemiştir.

Avrupa'da bu çok eski zamanlardan beri Avrupa'da homojen toplumun düşüncesi çok daha baskın bir şeydir, yani eğer Katolik bir toplumsa, orada Protestan birisi o toplumun hijyenini bozan bir şey olarak düşünülür. Yani, o toplumda rahatsız edici bir unsurdur, her an ve her şey olabilir, şeytanlar gelebilir, birtakım mitolojiler de eşlik ediyor bu tür anlayışlara, yani o farklı kültürlere sahip olan insanların bir arada bulunuşlarına. Çünkü, Katolik'se, Protestan'ı rahatsız etmeme, ağırlıklı olarak bir toplum Protestan'sa, ağırlıklı olarak değil, genellikle bir bütün olarak Protestan'sa orada Katolik rahatsız edici bir unsurdur; hele hele Yahudi iyice rahatsız edici bir unsurdur. O yüzden Avrupa'da antisemitizm çok ciddi bir problem olmuştur, yani Yahudi düşmanlığı.

Bizde hiçbir zaman öyle bir problem olmamıştır. Yani, İsrail kurulduğu güne kadar veyahut da İsrail'le ilgili problemler yaşandığı güne kadar Osmanlı İmparatorluğunda veyahut da Türkiye'de hiçbir zaman Yahudi'lerle ilgili çok ciddi rahatsız edici bir şey olmamıştır; yani Museviler olarak orada durmuşlardır. Kendi mahalleleri olmuştur, kendi özel kültürleri olmuştur ve farklı insanlar olarak varolmuşlardır, bu hiç de bizi rahatsız etmemiştir.

Avrupa'da dediğim gibi bu homojen kültür, homojen toplum biraz da tanrı şehri tasavvufuna da uygun bir şeydir, çünkü tanrı şehri biraz arı-duru, net, berrak, temiz, hijyen bir şehirdir. Oraya şeytanlar giremez, orada sapık inançlara mensup olan insanlar ki, eğer Katolik'seniz, geriye kalan bütün Hıristiyan mezhepleri artı Yahudi'dir, Yahudiler artı Müslümanlar o kirliliği oluşturan insanlar olarak kaydedilir.

Avrupa'da mesela bu Nazi Almanya'sında yaşanan şeyler, biraz da Almanya ekonomik sorunlarla karşılaşılıyor, ilk düşündüğü şey o farklı unsurları muhtemelen onlar bozuyor bizim şeyimizi deniliyor ve Yahudi'ler üzerine, Yahudiler bir tür günah keçisi gibi ilan ediliyorlar ve tüm maliyet, yani Almanya'nın 19. Yüzyılda maruz kaldığı bütün ekonomik sıkıntılar, bütün o keşmekeşler, toplumsal huzursuzlukların kaynağı olarak sadece onlar görülüyor, Yahudiler görülüyor ve bütün fatura onlara çıkıyor. Bildiğiniz gibi yaşadığımız şeyler.

Almanya'da, hani Almanya çok önemli tecrübeler kazandı, özellikle bu antisemitizm tecrübesi, Nazi Almanya'sı dolayısıyla çok önemli bir tecrübe yaşadı, dersler aldı, bu derslerden sonra Yahudilere çok önemli tazminatlar ödemeye mahkûm oldu, halen de ödüyor, hm manevi olarak ödüyor, manevi olarak bugün Almanya'nın ödediği en büyük tazminat, mesela İsrail'le ilgili hiçbir politikaya, İsrail'in yapıp ettiği hiçbir şeye en ufak bir eleştiri bile yapamıyor şu anda Almanya, böyle bir ağır tazminat ödüyor şu anda. Aslında diyelim ki aynı şeylerin binde 1'ini Türkiye yapmış olsa, İsrail'in yapmakta olduğu şeyleri binde 1'ini Türkiye yapsa, Türkiye'ye çullanıyor Almanya olarak insan hakları ihlalleri bilme ne falan. Ama, aynı şeyleri İsrail yaptığında dokunamıyor, çünkü dokunduğu zaman, tekrar acaba bir antisemitik bir canlanma mı meydana gelecek korkusuyla böyle şeylere

dokunmuyor.

Bu böyle ama, işin kötü tarafı antisemitizmden aldığı, o geçmişteki anti semitizm günahından şimdi edindiği orada yaptığı güçlü tövbe sadece Yahudilerle ilgili kısmı ilgilendiriyor, ama genel olarak diğer kültürlerle bakışı çok da fazla değişmemiştir Almanya'nın. Onu da nereden anlıyoruz? Türklerin entegrasyonu onlar için çok ciddi bir problem; halen çok ciddi problem. Almanya'da değişik yerlerde, Berlin'de, Stuttgart'ta, Münih'te değişik insanlarla, değişik Alman yöneticilerle yaptığımız birtakım görüşmelerde bize söyledikleri şey, "Türklerin entegre olması önemli bir problem" dediler, biz de "niye entegre olmalarını o kadar çok istiyorsunuz ki, bırakınız farklı bir kültür olarak orada dursunlar" dedik.

Anlaşılabilir şeyler söylediler, şu: Artık modern toplum artık her şeyin kontrol altında olduğu bir toplum istiyor. Kontrol altında olmak, çünkü suç oranı, özellikle bunun kriminal boyutları var bu işin. Bence Türk Toplumunu her zaman kriminal bir kaynak mıdır, potansiyel bir kriminal kaynak mıdır, havza mıdır? Bu aslında birazcık da Alman Toplumunu onlara böyle bakmalarından da kaynaklanan bir şey. Siz onlara iyi davranmazsanız, orada potansiyel suçlular da üretirsiniz. Bir insana hep suçlu gözüyle bakarsanız, o kendini suç işlemeye de haklı da yönünde, nasıl olsa kötü davranılıyorum, o zaman bari suçu işleyeyim noktasına da geliyor. Biraz da insanlar nasıl davranılıyorsa, kendilerine nasıl bakılıyorsa, öyle davranmaya da eğilimlidirler aslında insanlar. Dolayısıyla, bu tür kent politikaları düzeyinde baktığımız zaman, bazı toplumsal kesimlerin bu şekilde yalıtılarak, bir de böyle bir bakışın onlara bir hafta olarak çok da fazla bir kader gibi onlara yapıştırılması, onların o tür davranışlarını da haklılaştırıyor kendi içlerinde, yani toplum nasıl olsa bize böyle bakıyorsa, yani bir insana eğer çok güvenmezseniz, ondan kazık yeme ihtimaliniz çok yüksek olur. Güvenmediğinizi belli ederseniz hele hele, bırakınız güvendiğinizi belli ederseniz kazık yeme ihtimaliniz daha azdır, daha doğrusu güvendiğinizi belli ederseniz, güvenmeseniz bile, güveniyormuş gibi yaparsanız, kazık yeme ihtimaliniz daha azdır, bu sosyal psikolojik bir gerçektir.

Burada getto fikri mesela dikkat ederseniz, sosyolojide veyahut da genel olarak sosyal bilimlerin bütün alanlarında kent araştırmalarında getto kavramı çok olumsuz bir kavramdır. Niye? Çünkü, farklı insanlar bir arada durup, kent genelinden ayrı kendi kendilerine özgü kültürü üretiyorlar ve kapalı bir kültürü üretiyorlar. Kapalıysa bu tehlikelidir, çünkü kapalıysa tehlikelidir düşüncesi, dediğim gibi çok modern bir düşüncedir ve modernizmin bir handikabıdır da aynı zamanda. Mesela, geçmişte bizim diyelim ki kendi kültürümüzle, kendi medeniyetimizde Konya'da biz bu tecrübeleri yılarca yaşamışızdır. Rumlar vardır, kendilerine ait bir mahallede yaşamışlar, Ermeniler olmuştur, kendilerine ait bir mahallede yaşamışlar ve "kapalıdırlar" diye hiç de bizim için bir tehdit gibi algılanmamışlardır ve pekala da kapalıdırlar. Yani, cemaat ilişkisi illa ki biraz kapalı ve mahrem olmayı gerektiren bir şeydir; ama bu hiçbir zaman rahatsız edici olmamıştır ve

diyelim ki modern dönemde her şeyi kontrol altına alma isteğinin her şeyi belirlediği bir dönemde ortaya çıkan suç oranı yine daha fazla çıkıyor. Geçmişe nazaran, geçmişte o kadar herkes kendi gettosunda özgür ve özerk bir şekilde yaşarken, o kadar da suç oranı çıkmıyordu. Mesela, Osmanlı döneminde suç oranının çok yüksek olduğunu herhalde söyleyemeyiz.

Modern dönemde entegrasyonun daha fazla olduğu bir dönemde suç oranlarını çok daha yüksek çıktığını rahatlıkla söyleyebiliyoruz. Oysa, getto bu modern döneme ait ve bütün sosyolojik araştırmalar gettoyu sadece sosyolojik bir olgu, götürdüğü şey olarak görmüyorlar, genellikle bu getto aynı zamanda bir sosyal problem olarak gündeme gelir ve nasıl çözüleceğine dair yığınla araştırmaların konusu olarak gündeme gelir.

Geleneksel toplumda ekonomik olarak zengin ve fakirin tabii bir arada yaşadığını görüyoruz, yani öyle çok da fazla ayrılmış mekanlar değil. Her ne kadar din temelli veya kültürel etnik temelli birtakım ayrışmalar o dönemlerde varolsa bile ve bu alanı kimseyi çok da fazla rahatsız etmemiş olsa bile, bir dönem hariç tabii, Osmanlı döneminin son zamanlarında milliyetçi dalgalarla ortaya çıkan birtakım cereyanlar tabii ki birtakım çalkanmalara yol açmıştır. Ama ben o dönemi sanki bir istisnai dönem olarak, istisnai ve her şeyi biterin bir dönem aynı zamanda. Her şey, ondan sonraki tarihi de belirlemiş bir dönem olarak zikretmek istiyorum.

Onun dışında din veyahut da etnik temelli birtakım ayrışmalar söz konusu olmuşsa bile, bunlar şehrin genel dokusunu, genel yapısını o kimliğini, o kozmopolit kimliğini çok da fazla olumsuz bir şekilde etkilememiştir. Şehir onlarla birlikte şehir olmuştur, bir tür iş bölümüne imkân tanımıştır bu ortam. Fakat, zenginlik temelli, yani sınıfsal temelli bir ayrışmaysa, ilginç bir şekilde söz konusu olmamıştır, yani bu Osmanlıya da belki de veya Türk Toplumuna özgü bir şey; sadece Türk Toplumunu değil, aslında buradan itibaren gittiğiniz zaman, belki doğu toplumlarının çoğunda bu tarz böyle sınıf temelli gettolaşmalar pek olmamıştır.

Burada sonradan bugün Konya'da yakın zamana kadar bu temelli, yani sınıf temelli, zenginlik temelli, yoksulluk temelli bir ayrışma söz konusu olmamışken, son zamanlarda tabii Konya'nın da modernleşme sürecine girmesiyle birlikte, bir de cemaat yapılarının yok olmasıyla birlikte sınıf temelli bir ayrışma yavaş yavaş Konya'da da meydana gelmiştir. Birtakım siteler, meslek grupları şeklinde birtakım ayrışmalar meydana gelmektedir veyahut da daha zengin insanlar, daha kendilerine özgün yaşam alanları, steril, hijyen hayat alanları oluşturmakta. Güvenlik sistemiyle kendilerin kapatmaktadır ve giderek çok farklı bir gettolaşmaya doğru aslında kapıları açmaktadır ve üstelik hiç de sorun gibi de gözükmeyen, yani hiçbir sosyologun bu sorundur demediği, ama aslında asıl sorunun temelini teşkil eden bir ayrışmaya doğru girmektedir, çünkü toplumlar mesela geçimini o şehirden alan, ama o şehre çok ciddi bir aidiyet beslemeyen, çünkü o şehre çok ciddi bir aidiyet beslemeyen, çünkü o şehrin içerisine kendine ait ayrı bir şehir içerisinde yaşamını sürdüren kopuk bir yaşama alanı oluşturmaktadır.

Sosyolojide şehrin gelişimi, şehrin kendine özgü bu tür gerek konut alanları itibariyle, iş alanları itibariyle ayrışması ve şehrin gelişimi genellikle fiziksel şartlarla ve aynı zamanda yine sınıfsal temelli açıklanmaya çok eğilimlidir. Bu konuda ilk büyük hamleyi, ilk büyük teoriyi kuran Chicago Okulu, Chicago Üniversitesine bağlı Sosyoloji Bölümünde ortaya çıkmıştı. Şehir ilk zamanlar bir merkez etrafında her şeyin etrafı, yani ortada bir çarşı, lise, cami veya her neyse onun etrafında da konutlar olur veyahut da merkezde işyerleri, onun etrafında konutlar olur. Ama, konutları aynı zamanda şehir merkezinde de olabilir. Her şeyin bir arada olduğu bir şehir sanayi toplumuyla birlikte giderek geliştikçe, şöyle bir şey meydana geliyor. Fabrikalar kuruluyor, fabrikalarla birlikte fabrikada çalışacak olan işçilere uygun konut alanları, yani konut sadece oradaki işçini kendini akşam yeniden üretip, tekrar işyerine döneceği şeklinde tasarlanmıştır, çok kaliteli değildir. Bu ilk dönemde, sanayi toplumunda... (Bant değişimi)

Nüfus tabakamız çok çok fazla olduğu için de bunlar hızla şehirleşme eğiliminde olduğu için, onlar şehre göç ettikçe, şehre büyük bir baskı uygulamaktadır ve şehir mesela bugün beş yıllık bir kalkınma planı yaptığınız zaman, on yıl sonra o bize yetmemeye başlıyor. Yani, bir de böyle öngörülemeyen şeyler de çok daha fazla oluyor, bir tür kara nüfus kaynaklarımız var bizim, yani böyle bir kavram tabiri caizse kullandım. Kara nüfus kaynaklı, kontrol edilemeyen kara nüfus kaynakları.

Güneydoğu'da öyle nüfus kaynakları vardır ki, nüfusa bile kayıtlı değildir ve bunlar değişik dönemlerde bir dalga olarak şehre bir göç ederler, her çeşit planlamayı altüst edecek şekilde bir etki yaparlar ve onlar şehir üzerinde, şehrin planlaması üzerinde çok ciddi bir kara ekonominin, kara paranın nasıl ekonomi üzerinde birtakım öngörülemeyen, kontrol edilemeyen etkileri oluyorsa, şehir üzerinde de bu tür etkileri oluyor bu nüfusun. Diğer yandan tabii Konya Şehri'ni düşündüğümüz zaman bu çerçevede, Konya şehir olarak sanayileşmiş bir şehir de o sanayinin kurduğu bir şehir değildir, bu çok önemli bir nokta. Belli bir sanayinin sonucunda ortaya çıkmış bir şehir değildir. Genellikle şehir ve kent ortamları özel tanımlamalar gerektiren kent ortamları için prosedürüne uygun olara genellikle bakılması gerekirse, bir sanayi toplumuna eşit gelen bir şey olarak düşünür.

Konya zaten varolan belli birtakım nüfus özellikleri, belli bir burjuvaya sahip, belli bir eşraf tabakasına sahip varolan özellikleriyle de, kent özellikleriyle birlikte kendine özgü bir sanayi üretmiştir. Sonra ürettiği bu sanayiye dönüp, tekrar o şehri değiştirmeye başlamıştır. Yani, bu Konya'nın, çünkü Konya sanayinin ortaya çıkardığı bir şehir değil, zaten varolan bir şehir, çok önemli bir şehir. Türkiye'de en önemli Tampınar'ın bahsettiği beş şehirden birisi, en önemli şehirlerden birisi.

Dolayısıyla, Konya Kenti'nin kurduğu şehir bu özelliklere sahip olduğu için bir kimliği de olan bir şehir. Fakat, sanayileşmeyle birlikte bu kimliği ne kadar koruduğu tabii ki çok önemli, çok da ciddi bir şekilde halen belki de biraz Mevlana sayesinde, Mevlana'nın şehre vurduğu bir damga

vardır, o damga sayesinde kimliği koruyor, ama birçok özelliği itibariyle Konya'nın kentleşme süreci dünyanın genel kentleşme sürecinden ciddi anlamda, radikal anlamda bir farkı yok. Sergileniyor, ama yine de Konya'da birtakım şehir farklılaşmaları, ayrışmaları kontrol etme noktasında kendine özgü birtakım avantajlara sahip de bir ülke, yani bir şehir.

Gelen nüfusu asimile etme veyahut da gelen nüfusu kendine benzetme, bir potada eritmese bile, -geçenlerde Konya özelinde bir konferansta çok güzel bir benzetme yapılmıştı- bir tür aşure içerisinde kendi özelliklerini koruyarak, bir aşure bütünlüğü içerisinde sunabilen veyahut da onları koruyabilen bir yapıya sahipti. Bundan sonra ne olur? Doğrusu buna dair birtakım kestirimlerde de bulunmak belki de gerekiyor.

Konya'nın kendine ait burjuvazisi var, sanayiye kendisi oluşturuyor, kozmopolitliği tarihsel bir şeydir, Cumhuriyetten sonra tabii bu kozmopolitlik giderek yok olmuştur. Çünkü, mübadele edilip, buradan gönderilen Rumlar veyahut da diğer sair nüfus Ermenilerle birlikte Konya Türkiye'nin genel nüfusu neyse, yüzde 99'u Müslüman olan ve Türk olan, Türkmen ağırlıklı bir şehir olarak ortaya çıkmıştır. Daha sonra tabii, 1980'li yıllardaki göç dalgalarıyla birlikte ve de üniversitenin kurulmasıyla birlikte, Konya'nın kozmopolit, mesela 1960-70'li yıllarda birçok şehrin esas gelişim dinamiği memurlar ve garnizondur. Özellikle, nüfusu 50-100 bin olan birçok şehir, Anadolu şehirlerinin önemli bir kısmı o bölgedeki bir tugay, bir tümen veyahut da bir askeri birimin varlığıyla geçimini sağlayan o ekonomisini onun üzerine temellendiren, ona sağladığı ticaretle temellendiren bir şehirken ve servis sektörüyle birlikte 1980'li yıllardan itibaren üniversiteleşme dalgasıyla birlikte bütün Türkiye'de aslında üniversiteye dayalı bir kentleşme meydana gelmiştir.

Üniversiteye dayalı kentleşmenin özel bir katkısı daha şu olmuştur:Türkiye'nin her tarafından nüfusu getirip şehirlere harmanlamıştır. Dolayısıyla, şehri kozmopolit boyutu belki Türkiye'nin dışında, yani Müslüman unsurun dışında başka bir unsur değilse bile, en azından Türkiye'nin kendi iç mozağini tekrar harmanlayan yeni bir boyut kazandırmıştır. Bu aynı zamanda, şehirlerin kimliklerini biraz daha birbirine benzetmiş, giderek birbirine iyice süren, şehirlerin kimliklerini birbirlerine de benzetmiş durumda.

Bugün birçok şehirde bir şehri görebilme için tek tek her şehri görmeye gerek yok. Eskiden gittiğiniz her şehir size ayrı bir tat verirdi, ayrı bir hayat kültürü, ayrı bir tecrübe boyutu kazandırır, ama bugün bir şehre gittiğiniz zaman, belki bütün Türkiye'nin şehirlerini gezmiş olabiliyorsunuz, böyle bir handikap da ortaya çıkmış oluyor. Fakat tabii, Konya'nın bir farkını yine de kalıcı olarak belki hissetmek isteriz, belki de 80'li yıllardan itibaren Güneydoğu göçleri dolayısıyla, Konya Şehri içerisinde bir aydınlık faktörü olarak bahsedilmesi gerekiyorsa, etnik bir farklılık Konya'da nereye yansıyor? Konya'da birtakım bölgeler daha Kürt ağırlıklı bölgeler olarak, belki resmen hiçbir şekilde deklere edilmese bile, birtakım alışverişlerde,

birtakım mekân tercihlerinde, birtakım kiralık ev veyahut da satın alınacak ev tercihlerinde hemen kendini gösteren bir unsur olarak göze çarpıyor. Yanı sıra birtakım bölgelerin kendi içerisinde biraz daha tam da demin dediğim Chicago'daki o "slam Area" alan olarak görülüyor.

Bu konuda söylenecek tabii ki daha çok şey var, ama sözlerimi bitirmiş bulunuyorum. Sabırla beni dinlediğiniz için çok teşekkür ederim. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI- Hocamıza teşekkür ederiz.

Üçüncü konuşmacımız Doç. Dr. Önder Atakule. Kendisi Selçuk Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümünden, buyurun .

Doç. Dr. ÖNDER ATA KULE (Selçuk Üniversitesi)-

Ben de bütün katılımcıları saygıyla selamlıyorum.

"Konya'da Ekonomik Değişim Sürecinde Bütünleşme ve Ayrışma Fırsatlar ve Teknikler" konulu panelde üzerinde konuşmam istenilen iki konu olan üniversite ve sanayinin Konya'ya katkıları, bunların getirdiği veya getirme potansiyeli olan fırsatlar ve teknikler konusu üzerinde yoğunlaşacağım bu konuşmada, özellikle konunun iki ana unsurunu oluşturan üniversite ve sanayi konusunda üzerinde durulması gereken noktalardan birisi de içinde geçmekte olduğumuz. Bunlar tabii böyle klasik ve beylik laflar, ama bir şekilde hitap etmek istiyor. Bundan sonraki üniversiteyle ve sanayiyle ilgili tartışmayı nereye oturttuğumuzu anlama bakımından önemli. Bilgi çağından geçtiğimiz ya da öyle söylendiği için biz yine burada ifade ettiğimiz bilgi çağında ve bu bilgi çağının etkilerinin gündelik hayatımızın her alanında tecrübe ettiğimiz günümüz dünyasında bilgiye sahip olan ve bunu kullanan toplumların sadece yerel anlamda lokal bazda değil, ama uluslararası bazda da çok önemli fonksiyonlar üstlendikleri bilinmektedir.

Burada tabii ki, günümüzdeki savaşlar her ne kadar belli bölgelerde hâlâ sıcak savaşlar devam etse de, daha çok bilgi savaşların olduğu tabii ki hepimiz tarafından bilinen noktalar. Burada tabii bilgiyi üreten ve bu bilgiyi pratik olarak uygulamaya koyan sanayinin şehre hem ekonomik anlamda, özellikle de Konya'ya bir ekonomik anlamda ve hem de toplumsal anlamda birtakım avantajlar ve dezavantajlar getirdiği ya da getirildiği açıktır.

Burada çünkü toplumlar bilgiye sahip olmak yeterli değildir, toplumları ön plana çıkaran, uluslararası arenada ön plana çıkaran hususlar daha çok bu sahip oldukları bilgileri, bilgi birikiminin pratiğe dökmeleri ve bunun pratik sonuçlarından yararlanmaları, başkalarını da yararlandırmalarıdır.

İşin üniversite boyutuna baktığımız zaman ya da genel olarak dışarıdan baktığımız zaman, bu üniversiteyle sanayiye kentle ilgili, kentteki ekonomik hareketler ve gelişme sürecinde özellikle bütünleşme ve ayrışma bağlamında ele aldığımız zaman, belki 5 Haziran Stockholm Dünya Çevre

Konferansında ifade edilen Hindistan Başbakanı İndra Gandhi tarafından ifade edilen, seslendirilen tabii ki sağlıklı bir kentleşmenin önemi kabul edilmekle birlikte seslendirilen, tatmin edilmeyen insan ihtiyaçlarını, ekonomik yetersizliklerinin, yoksulluklarının birinci derecede önemli uğraş alanları olduğunu ifade etmemiz gerekir. Yani ne kadar ekonomik olarak ya da sanayi anlamında gelişmeden ve bu bilgiye sahip olmadan, bilgiyi kontrol etmeden, bilgiyi yenilendirmeden, kullandırmadan kentleşmeye çalışmak ya da sağlıklı bir şekilde kentleşmeye çalışmak, çevre sorunları üzerinde eğilmek, eğilmeye çalışmak, bir haftaya kadar belki başarılı olabilir, ama ondan sonraki noktada karşılanmayan insan ihtiyaçlarının heder olduğu, insanların içine düştükleri bu tatminsizlik ya da yoksulluk onların sevk ettiği insanların motive ettiği sahipler tabii ki, birinci derecede ilgi alanına girmesi gereken bir konu olarak karşınızda durmaktadır.

Burada tabii, ekonomik gelişme ve sürdürülebilir kalkınma konusunda da kentleşmeyle beraber bunları ele aldığımız oranda sürdürülebilir kalkınma özellikle, son dönemde Avrupa Birliğinin de üzerinde çokça durduğu, çevre konusunda sürekli olarak üzerinde durduğu bu kavramda bir noktaya kadar ele almak, bunu incelemek, ona yönelik olarak birtakım adımlar atmamız zorundasınız.

Burada tabii üniversite dediğiniz zaman, biraz önce Yasin Hocanın da ifade ettiği, 80 binin üzerinde öğrencinin, yani kentin aşağı yukarı yüzde 10 nüfusunu oluşturan bir öğrenci topluluğuna sahip olan bir şehrin, Konya gibi bir şehrin bu açıdan ciddi şekilde avantajlara sahip olduğu belli fırsatlara sahip olduğunu düşünebilirsiniz; ama onun kadar, onunla beraber düşünülmesi gereken başka bir nokta da bunun neden olduğu belki toplumsal etkileri olacaktır, bunun pozitif, negatif bir yanları tabii ki var. Ama ekonomik anlamda da olsa, bunun neden olacağı birtakım yapay büyüme temayülleri de ortaya çıkar ve bunlar üzerinde de hassasiyetle düşünülmesi gerekmektedir.

Üniversite öğrencisi dediğinizde, özellikle genç ve dinamik, yani 18-22-25 yaş arasındaki bir nüfusu, bir kitleyi kontrol etmek, onlara yönelik olarak değişik politikalar geliştirmek, ekonomik etkinliklerle ilgili olsun veya toplumsal, sosyal etkinliklerle ilgili olsun, onlara yönelik projeler geliştirilip, onlara yönelik onları bir şekilde meşgul edebileceğimiz ya da onlara belli anlamda sunabileceğimiz fırsatlar yaratma bakımından bu gençlere yönelik politikalar bir şekilde planlama yapanların ilgi alanına girmesi gereken bir noktadır. Çünkü, bu genç nüfus hareketli bir nüfus, bu nüfusun bir şekilde “meşgul edilmesi lazım” bu insanların bir şekilde ihtiyaçlarının karşılanması lazım. Öte yandan tabii ki, bunlara yönelik olarak da herhangi bir ekonominin yeni kuralı, talebe karşı herhangi bir şekilde bir arz da mevcut olması gerekiyor. Bunu da bir şekilde değerlendirmek durumundasınız.

Burada tabii üniversite şehirle ilgili plan yaparken veya planlarınızı uygulamak istediğiniz zamanlarda, biraz önce Yasin Hocam da ifade etti, bir şekilde şehri hem etkileyen ve hem de etkilenen konumundadır üniversite. Tabii ki, bu noktada bilgi üretme ve topluma yararlı olma bakımından ya da

öncülük etme bakımından üniversite önemli bir misyonla görevlendirilmişti. Ama, bununla beraber bir şekilde etkilenen durumundadır üniversite. Nasıl etkilenir? Burada da tabii ki, öğrenci profiline bakmak lazım. Şu anda size verebileceğim maalesef somut bir anket yok.

Selçuk Üniversitesi öğrencilerinin daha önce hangi kentlerden geldiği konusunda somut bir anket yok, fakat gözlemlerime dayanarak, “eminim” diyen hocalarımız da bunu teyit edeceklerdir. En azından benim gözlemlerim, kendi fakültemdeki gözlemlerim bunu ifade ediyor. Öğrenci profili daha çok, yani herhangi bir ili, “şu ilden çok geliyor” diye ifade edebileceğiniz bir şey yok. Genel olarak doğudan, batıdan, kuzeyden, güneyden büyük kentlerden İstanbul, Ankara , İzmir gibi veya doğudun Güneydoğu’dan, Batman’dan, Şırnak’tan ve Van’dan, Erzurum’dan her taraftan gelen bir öğrenci kitlesi var. Bu tabii ki ciddi bir zenginliktir, şehir açısından ciddi bir zenginliktir.

Son iki yıldır üniversitemizin kullanmaya başladığı değişenle, değiştiren üniversite kavramı da bir şekilde bunu ifade etmeye belki yeterli değildir, ama bir noktaya kadar belki açıklayıcı olabilir, bu ciddi bir profildir. Çünkü, geleneksel olarak muhafazakar olarak bilinen bir şehrin, o muhafazakarlıktan yakındığı, gıcunduğum ya da pek huşuma gittiği için değil ya da hoşuma gitmediği için değil, ama muhafazakar olarak bilinen bir şehirden, Konya’dan daha çok dışarıya doğru açılan ve belli çıkış kapıları olarak kullanabileceğimiz bir nokta olması bakımından, Selçuk Üniversitesi ciddi bir boşluğu doldurmaktadır, bunun altını çizmek istiyorum.

Bununla beraber tam olarak bilemiyorum, ama 8-10 yıldır kadar galiba Çek cumhuriyetlerinden, Türkî cumhuriyetlerinden Selçuk Üniversitesinde oldukça fazla diyebileceğimiz sayıda bir öğrenci kitlesi geldi. Aynı zamanda Balkanlar’daki, Arnavutluk’tan, Bosna’dan, değişik ülkelerden ciddi şekilde öğrenci kitlesi gelmeye başladı. Son iki yıldır da, özellikle benim ilgilendiğim ve koordinatörlüğünü yaptığım Sokrates-Erasmus programları kapsamında da Selçuk Üniversitesinde ciddi derecede yabancı öğrenciler, Avrupa Birliği ülkelerinden öğrenciler gelmeye başladı. Sadece öğrenciler değil, öğretim üyeleri gelmeye başladı.

Bunlar tabii ki, sosyolojik kısmına Yasin Hoca’nın yanında konuşmak biraz ayıp olur, ama işin belki ekonomik ya da en azından kendi konumla ilgili söyleyeyim, yerel yönetim açısından söyleyeyim, diğer kurumlar kuruluşlar açısından söyleyeyim, kamu yönetimi açısından söyleyeyim, ciddi çıkış kapıları olarak değerlendirilebilir bu çeşitlilik. Buradan da tabii ki bu karşılıklı bir değişim, buradan da mesela, Selçuk Üniversitesinden son bir yıldır falan yüzün üzerinde öğrenci değişik ülkelere gitti, eğitim, öğretimlerini gördüler geldiler. Hocalarımız bu kapsamda gidiyor.

Bunlar tabii Konya açısından önemli çıkış kapıları. Hem bu çıkış kapıları nasıl çıkış kapıları? Mesela, somut bir örnek vermek gerekirse, İtalya’da ilişkide olduğumuz bir üniversiteden gelen bir hocamız mesela, İtalyan bir hoca’nın ki, onun da İtalya’daki gelmiş olduğu Blaise Kenti’nde

sanayi ve ticaret odalarını danışmanlığını yürütüyor. O kapsamda somut önerilerle geldi. Mesela, geçtiğimiz Nisan ayında Büyükşehir Belediyesiyle önemli görüşmeler yaptılar, Sanayi Odasıyla da önemli görüşmeler yaptılar. Değişik sanayicilerle görüşme imkânı buldular ve zannediyorum, eğer büyük bir değişiklik olmazsa, İtalya'ya sadece bu Erasmus programından bunun katkısını söylemek açısından söylüyorum. İtalya'ya Eylül ayının başında Büyükşehir Belediye Başkanı ve ekibiyle beraber bir heyet gidecek.

Bu tabii ki, sadece ekonomik değil, kültürle, sosyal değişik boyutları olan bir atılım. Konya açısından ciddi fırsatları beraberinde getirmektir, tabii ki bu fırsatlar kullanılabilirdiği oranda, somutlaştırılabilirdiği oranda önemli katkılar sağlayabilir kente. Sanayi konusuna baktığımız zaman, burada da tabii Konya hakikatten, biraz önce Hocam da ifade etti, çok avantajlı bir durumda, çok ciddi fırsatları bünyesinde barındırmakta. Bu fırsatlar nedir? En önemlisi Konya sanayisi daha çok KOBİ'Ye dayalı bir sanayidir, 32 bin civarında KOBİ'si bulunmaktadır Konya'nın. Bu ciddi bir rakamdır.

Sanayiciler ya da sanayiyle ilgili olarak son 1980'lerin ikinci yarısından itibaren, özellikle de 1990'lı yılların başında itibaren çok ciddi başarılar imza atmıştır Konya'daki sanayi. Nasıl imzalar atmıştır? Özellikle, otomotiv sanayi, yan sanayi alanında ya da gıda sanayinde, tırım alet makinelerinde Konya sanayisi çok iyi durumda. Doğrudan benim de biraz da Konya Sanayi Odasıyla olan ilişkimiz münasebetiyle, danışmanlık ilişkisi münasebetiyle, beraber çalışma imkânı bulduğum birçok sanayici mesela dünyanın hiç akla hayale gelmeyecek kadar çeşitli müşteri demeyelim, yani ticaret yaptıkları, alım satım yaptıkları ciddi bir çeşitlilik var. Doğrudan doğruya üretim hattına, mesela Mercedes'in doğrudan doğruya üretim hattına ya da Volvo'nun doğrudan doğruya üretim hattına verdikleri böyle ciddi şekilde ileri teknolojiyi gerektiren parçalar var. Bunlar tabii ki ciddi avantajlar.

Konya'nın bir de başka bir şeyi birazcık maalesef öz kaynaklara dayalı. Maalesef diyorum, o da tabii ki şimdi açıklayacağım: Öz kaynaklara dayalı bir Konyalı sanayiciler büyüme stratejisi izlemekte. Birazcık krediden değişik gerekçelerle veya beraber başka dış kaynaklı kredilerden, finansmandan uzaklar. Bu bir noktaya kadar faydalı bir durum. Yani ekonomik krizlerden ya da sıkıntıya düşme açısından bir avantaj veriyor, ama dünyanın hiçbir yerinde maalesef öz kaynaklarla, ciddi atılımlar yapmış bir girişimci grubu maalesef yok. Bir şekilde dışarıdan başkalarından, dışarıdan dediğim sadece yurtdışından almak durumunda değilsiniz, ama en azından kent dışında finanse edilmesi gerekiyor, onları kullanmanız gerekiyor. Ciddi atılımlar, yani küçük ve orta ölçekli işletmelerden, büyük ölçekli işletmelere ve marka olmaya gitme yolunda, kurumsallaşma yolunda ciddi bir avantaj sağlayabilir.

Başka bir avantaj ya da dezavantaj olarak ifade edilecek nokta, daha çok aile işletmeleri durumunda Konya'daki sanayiciler bu da bir dezavantaj olarak değerlendirildi, çünkü maalesef beraber iş yapma, Konya'da

bütünleşme biraz zor. 1990'lı yılların başından 40'tan itibaren belki 2001 yılına kadar ki ekonomik krizin önemli bir boşluğu dolduran, mesela holdingler olarak bilinen vaka Konya'da ciddi ivme kazandırdı. Konya'daki gelişmeye, büyümeye ekonomik hareketlilik kazandırdı, ama maalesef 2001 krizinden itibaren veya 2000'den itibaren bu tersine doğru insanlar borç vermek ya da başkalarına yardım etmek ya da beraber hareket edip, işbirliği yapma noktasında ciddi bir handikap oluşturdu. İnsanlar iki kişi bir araya gelip iş yapamaz hale geldi, o da ciddi bir sıkıntı olarak değerlendirilebilir, Konya açısından.

Burada belki üzerinde durulması gereken noktalardan birisi de, çok uzatmamak kaydıyla, üniversite-sanayi işbirliği konusudur. Burada gene maalesef diyorum, Konya çok iyi durumda değil. Üniversite ve sanayi birbirinden her ne sebepleyse artık, onları bilemiyorum, birbirinden yılarca uzak durmuş. Son dönemlerde, son birkaç yıldır önemli adımlar atılmaya çalışılıyor, üniversiteyle sanayiye bir araya getirecek, bir platform oluşturucu ortak çalımı imkânı sağlayıcı bir girişimler var, ama bunlar henüz başarılı olmuş değil. Sanayici üniversiteye teorik bilgileri konusunda belki iyi olan, ama pratiği bilmeyen, beraber çalışma imkânı olmayan kişiler olarak bakıyor.

Üniversite aynı şekilde “bunlar aile işletmesi, bunlar sanayici bizim kıymetimizi bilmiyor” diyor. Maalesef, tam anlamıyla bir beraber çalışma imkânı oluşturulabilmişti. Burada bir handikap olarak değerlendirildi. Fakat, en son şunu ifade etmek gerekirse, son dönemlerde 1 milyar doların üzerine çıkan bir ihracatla Konya ekonomisi, Konya sanayisi ciddi ivmeler yapma, ciddi atılım yapma durumunda, noktasında. Öte yandan 80 binin üzerinde öğrencisiyle, Selçuk Üniversitesi de Türkiye'deki üniversiteler arasında böyle hiç de kötü olmayan bir yerde. Belki belli bölümleri daha çok ön plana çıkmış; ama aralarındaki koordinasyonsuzluk diyelim, ciddi bir sıkıntı oluşturuyor, ama öte yandan başkaca sorunları da saymak mümkün. Özellikle, Konya sanayisi, Konya ekonomisi bunlar nedir? Mesela, teknik bir üniversiteye olan ihtiyaç ifade edilebilir, bir sivil havaalanının bulunmaması, kamu yatırımlarından alınan payın diğer illerle karşılaştırıldığı zaman oldukça düşük olması, sanayi-üniversite işbirliğinin sağlanamaması şu anda aklıma gelen birkaç unsur.

Bundan sonraki dönem için tabii ki, ciddi girişimler var. Bu girişimler hem Konya'daki bu işbirliğini artırır, sanayinin ve üniversitenin, kentin gelişmesinde, kentin sağlıklı bir şekilde gelişmesinde katkıları ortaya konulabilir, hem de aynı zamanda yerel girişimciler bu ekonomik gelişme ve kalkınmayla ilgili olarak çok daha başarılı uygulamalara imza atabilirler, teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI- Biz teşekkür ediyoruz.

Soru ve tartışma kısmımız var. Ben bu bölüme birkaç not aldım konuşmalar boyunca. İlk konuşmacı hocamızın konuşmasından şunu anladım: Bölge, yani kent ölçeğinden daha çok bölgesel ölçeğe, bu küreselleşme ya da çizdiğiniz makro çerçeve bağlamında, ekonomik sosyal değişimler bağlamında, Konya Kenti bu bağlamda nasıl bir bölgesel ölçeğe, bölgesel ölçekte bahsettiğimiz anlamda Konya Kenti nasıl bir misyonla donatılabilir, nasıl bir gelecek tahayyülü çizilebilir konuya ilişkin? Bölgesel kümelenme vurgunuz var. Konya Kenti bu bölgesel kümelenmeyle ne olabilir? Bu bağlamda zaten ikinci turda açacağınızı söylediniz. Bu yönde bir şeyler söylemenizi bekliyorum.

İkinci konuşmacımız, Yasin Hocamız hem dediğim gibi kavramsal düzeyde birtakım veri kabul ettiğimiz kavramları tartışmaya açtı, aslında önemli bir açılım sergiledi. Ben birkaç noktayı vurgulamak istiyorum Yasin Hocaya: Avrupa'daki homojen toplum projesinin çok köklü olduğundan bahsetti. Çok verili bir tablo çizmediniz ve doğu batı ayrımı üzerine, yani tarihsel bir süreçte, çünkü son dönemde “bugün” diye vurguladığınız şeyde bir yakınlaşma vurguluyorsunuz. Bu anlamda doğuyla batıyı bu anlamda ciddi bir ayrışmaya tutmak konusunda değerlendirmenizi almak istiyorum.

Özellikle bugün vurgunuzu biraz açmanızı bekleyeceğim, özellikle Konya bağlamında. Konya nasıl bir dinamik içerisinde buluşuyor? Son konuşmacımız için de ağırlıkla üniversite ve sanayi işbirliğine vurgu yaptı. Bu işbirliği önemli, ama üniversite ve sanayinin kendi özgün, özerk yapılarının içerisinde kente dair, kentte yaşayan sosyal sınıflara dair öncelikle buluştuğu ve ayrıştığı noktalar nelerdir; yani bu işbirliği her noktada sürdürülebilir mi, çatışma noktaları var mıdır? Bunu sormak istiyorum.

Ben ayrıca katılımcılardan da sorular bekliyorum.

SORULAR

CÜNEYT ERGİNKAYA (Çukurova Şube)- Özellikle ben Yasin Beyin sunumunda bir noktaya takıldım. Hem haklı, hem de farklı düşünüyor diye düşünüyorum. “Kentlerde bütünleşme yok, ama ayrışma var” diye özetleyebileceğim bir yaklaşım sergilediniz. Belki tam anlamıyla, yani sosyolojik olarak bakarsanız, tabii ki oradaki insanların bütünleşmiş olması mümkün değil. Yani, heterojen bir toplum zaten, homojenize bir toplum değil, bu kentlerin tarifinin içinde var bu. Gerek 40'larda Chicago ekolünden sonra ortaya konulan, yine Amerikalıların ortaya koyduğu sosyolojik yaklaşımlarda, gerekse bizim çalışmalarımızda da fark ettiğimiz şeyler bunlar.

Kentlerin bu heterojenize toplumu aslında bir anlamda bütünleşmenin bir işaretidir. Bu fiziki anlamda bir arada olmanın, ama farklı düşünmenin getirdiği bir zorunluluk, şöyle bir zorunluluk: Bütünün parçaları olarak ahenkli çalışırlarsa eğer, orada başarı vardır, orada kazanç vardır, orada getiri vardır. O zaman, bu kentle olmak, kentlilik bilincini bir arada tutabilen şeydir bu, kentli olmak mecburiyeti ortaya çıkar; yani Atinalıyla, Ispartalının farkı

gibi, ikisi de kentli, ama ben Atinalıyım, sen Ispartalısın gibi.

Bu dil birliğini getiriyor, din birliğini getiriyor, inanış birliğini getiriyor, orada homojenizeyi sağlıyor aslında. Kentlerin bir aradaki bütünlüğü de ülkelerin başarısını getiriyor. Herkes kendi rolünü sahnede iyi oynarsa, piyes bir noktada herkese mesajını verir. Aksi halde, biri diğerinden rol çalar. Hem ekonomik olarak, hem sosyolojik olarak. Kentlerdeki ayrışmayla bütünleşmeyi belki böyle görmek lazım. Kontrol mekanizmasını geliştirilme çabaları, Avrupa Birliğinin veya dünyanın diğer hâkim bölgelerindeki çabalar bundan kaynaklanıyor. Bu kantarın topuzu kaçmasın diye uğraşıyorlar.

Diğer taraftan buna bir örnek vermek istiyorum: Siz Almanya'dan örnek verdiniz, doğrudur yani orada herhangi bir artık bizim anladığımız türden şehir plancılara gerek kalmadı, ama şöyle bir şey var: Bütünleşme anlamında söylüyorum, mesela Almanya'daki bir kentle, bizim İstanbul veya Ankara veya batıdaki bir kentimiz bütünleşmiş gibidir bence, neden? Siz buradan kalkıp oraya giderseniz, yabancılaşmazsınız fazla, evet bazı şeyler Almanca'dır, ama kentin çalışma dinamiği size çok yabancı gelmez. Eğer hakikaten kentli doğmuş büyümüş ve kenti kullanmayı öğrenmişseniz, öbür türlü yine bir kentten geliyorsunuz, ama farklı ayrılmış bir kentten geliyorsunuz. Köyden indim kente olursunuz orada. Gayet net, bizim kuşaklarımız yaşadı, oraya gidenler.

İki ayrı insan, ikisi de Türkiye'den, ikisi ama farklı yerden gidiyor, iki farklı kentten giriyor. Birincisi; Batını normuyla bütünleşme yoluna girmişken, fazla yabancılık çekmiyor, hemen adapta olabiliyor, ama öbürü belki de hiç olamıyor, bunu sosyolojik olarak sizle yaşadık.

Bizim aradığımız kentlerdeki bütünleşme veya ayrışma bu noktalarda kendini belli ediyor. Tabii ki mekâna yansıyor, biz bunu hiçbir zaman ayrı düşünmüyoruz plancılar olarak, yani sosyoloji bir vakadır, doğru, ama o vakayı yaratan en büyük etmenlerden birisi belki de kentin bulunduğu fiziki konum veya fiziki sunduğu durumlardır. Çünkü, hiçbir fiziki koşul, hiçbir kentin eşit değildir başka yerde, eşit toplum bulursunuz, ama eşit kent bulamazsınız.

Kentlerin içindeki ayrışmayı belki de bu kentlerin kendi fiziki farklılıkları ortaya çıkarıyor, çünkü insanoğlu ister bilinçli, ister bilinçsiz bulunduğu yere adapta olmakla mükelleftir, başka türlü yaşayamaz zaten. Dolayısıyla, önce adapta olur, sonra o tarafı kendine çevirmeye çalışır, isteklerini yerine getirir. Sonuçta bu karmaşık mekanizma yaşadığımız ortamı nasıl değiştiriyor? Bizim bugün kavramaya çalıştığımız şey bu, bunu becerirsek, belki maniküre edebiliriz, yani kontrol edebiliriz diye düşünüyorum.

O anlamda İsviçre'yi de örnek verebilirsiniz, yani sosyolojik olarak bakmak işi tamamlamıyor, bizim aradığımız nokta bir noktada eksik kalıyor Hocam. O eksikliği de belki fiziki ve ekonomik bütünleşmeyle Hocamın

anlattığı şeyle bütünleşmek mümkün, ama o zaman da dışarıya açık olmak gibi bir mecburiyetimiz var, Konya’da da bu açıklık yok. O açıklık olmadığı sürece de ekonomik olarak gelişme şansı sıfır. Bir noktada diğeriyle rekabet ettiği zaman. iç dinamikler yetersiz kalırsa, kendi kendine o zaman ne yapacak? Yetersiz bırakacak, imha etmiştir olacak, o da mümkün değil, o da insanın varlığına ters, bunu bir şekilde Konya çözecek, ama nasıl bilmiyorum. Onu siz bileceksiniz, biz dışarıdan geldik, onun için sizden öğrenmek istiyorum. Teşekkür ederim.

FATİH YILMAZ- Sanayi konusu gündeme gelince, üniversite-sanayi. Zannediyorum, şu anda teknokent de zannediyorum kurulmuş durumda ve gündeme geldi. Teknokentin yeri de üniversitemiz içinde ayrıldı. Teknokentin önümüzdeki yıllarda gelişmesiyle beraber, Konya’daki gelişim, bilim alanında olsun, Ar-Ge çalışmaları konusunda ciddi bir atak yapacak. Çünkü, Konya’nın sanayisinde belki en büyük eksiklerden birisi Ar-Ge çalışmaları. Bu Ar-Ge çalışmaları şu anda baktığımızda, kentin bütününe tüm sanayi şehrini inceleyelim, aile şirketleri ya da dediğimiz gibi çok fazla ortaklığı olmayan şirketler olarak, çok fazla ortaklığı olan şirketlerse, Konya artık çok holdingler çok yarar da getirmedi, aslında zarar da getirdiler.

Bu Ar-Ge çalışmalarına yönelik teknokentin açılması, açılacak olması Konya’da belki sanayiye tavan yaptırmak ya da bu alandaki yatırımları artıracak. Bu konuda herhalde önümüzdeki dönem Konya’da bu yönde sanayinin ilerlemesini önemli bir çaba olarak görüyoruz.

Sabahtan kalana bir ekleme yapmak istiyorum. Konya aslında tarih turizm bir kültür kenti. Şimdi, bu turizme ve kültüre belki sabah fazla yer veremedik, ama önümüzdeki dönemde Konya’da turizm ve kültür alanında ciddi yatırımların yapılacağı bir döneme girmekteyiz. Mevlana Kültür Merkezi son 30 yıldır yapılamayan, son merkez geçen yıl tamamlanarak hizmete girdi. Bu alan Konya’da çok ciddi olarak gerek toplantı alanları, gerekse sergi, sema alanı gibi birçok faaliyetin bulunduğu, yapıldığı bir alan. Şu anda Konya’nın önemli bir kültür merkezi haline geldi.

Kültür Merkezi’yle, Mevlana Müzesi arasında bir boşluğu bir maliyeyi artık Konya Büyükşehir Belediyesi burayı kamulaştırarak, önümüzdeki 2006-2007’de inşallah üniversite tarafından Mevlana yılı ilan edildi, 2007 yılı. Buna yetişmek üzere, bir düzenleme yapılacak, burada Eski Selçuklu Evleri, iç bahçeli alışveriş mekânları, lokantalar ve kafeterya var. Bu alan da düzenlenerek, Konya’da da turizme bu alanda önem verilecek. Turizmin sadece o bölge olarak değil, şu anda çok ciddi, Yasin Hocamızın çok farklı yerlerde çalışması var ve “biz Konya’yı sadece Mevlana olarak mı lanse etmemiz lazım, yoksa farklı değerlerimizi de ortaya koymamız lazım mı?” diye farklı bir söylem.

Doğru, biz Konya’yı aslında çok farklı, Sille’ siyle, Beyşehir Gölü’yle, Çatalhöyük’le çok farklı alanlardaki doğal tarihi, kültürel değerlerimizi de ortaya koyarak bizim sunmamız gerekiyor.

Sille’de neler yapılıyor? Sille’de Büyükşehir Belediyesinin özellikle Kosif tarafından eski dere yatağı şu anda restore edilerek, aslına uygun olarak, o derenin üstünde eskiten köprüler vardı, o köprüler tekrar şu anda yaşama geçiriliyor. O eskiden ahşap köprülerin yanında yürüyüş alanları şu anda tekrar yapılıyor.

Selçuklu Belediyesi, tabii Büyükşehirin yanında Selçuklu Belediyesi bütün sokak düzenlemelerini yapıyor. Bunun yanı sıra Selçuklu Belediyesi orada bir kütür evi yaparak, o bölgeye bizim eski evlerimize, eski doku evlerimize bir örnek sundu. Bütün vatandaşlarımız, Sille’deki tüm vatandaşlarımızda öyle bir gelişme oldu ki, tüm vatandaşlar evlerini yaparken, derzli, taşlı, sıvalı şu anda yapmaya başladılar. Sille’de muazzam bir değişiklik başladı. Peki, iki sene önce, üç sene önce koruma amaçlı imar planı yürürlüğe girdi oranın, üç sene içinde bu değişim bir anda yaşanmadı. Üç sen önce Sille’de 5 milyara ev alınıyordu, şu anda oradaki evler 25-30’a çıktı, yani koruma amaçlı imar planına önem verilen, kültüre önem verilen, tarihe verilen önemli bir anda bu bölgemizde hakikaten bir anda Konya’nın cazibe merkezi haline gelmeye başladılar. Herkes “keşke ev alsaydık, biz de orayı restore etseydi, kültüre bir katkı da yapsaydık” diye söylüyorlar.

Devletimizin, hükümetin belki uyguladığı politikalarından birincisi; kültüre verdiği önemdir. Nedir? Kültür Bakanlığı şu anda tarihi tescilli binaları hem rölöve konusunda, hem restorasyon konusunda yardımcı olmaktadır. Şu anda koruma amaçlı imar planını yaptığımız alanlar birçok yerde Sille’de de bunun benzeri, “evimize cumba yapsak da, bu tescillenir mi acaba?” diye şimdi birçok vatandaş biz plan yaparken, gelip bize “evimizi tescilletin” diye de başvurular gelmeye başladı.

Yasın Hocam, sitelerde yaşamak mı? Hakikaten şu anda Konya’nın son zamanlarda zengin-fakir ayrımı olarak bakabiliriz, bu çok bölgede zenginlerin oluşturduğu siteler, fakirlerle ayrı bir yaşam alanları oluşmaya başladı. Bunun aşaması Karatay Bölgesi’ndeyseniz, varoşlar diyebileceğimiz bölgedeyse, toplu konutlar yapılıyor. Toplu konutların yapıldığı alanlarda oturan varoşlardaki insanlarımız bir anda kente dağılıyorlar. Bunların getirdiği ya da bunları dağıtmamız mı lazım, yoksa farklı alana mı taşımamız lazım, yoksa bir yerde tutmamız mı lazım, yoksa dağlık kent, çevre mi olsun? Böyle bir sorun da şu anda gündemimizde. Bu konuya kısaca değinirseniz, sevinirim.

FUNDA ERKAL- Biz bu yıl sonbahar ayında “42. ISOCARP Platformu” diyelim, ülkemizin bu üç kentinde yine o kongrenin temasıyla uyumlu olarak belirlediğimiz konular çerçevesinde bu üç kentimizin çok temel problemlerini götüreceğiz ki bu da bizim söz konusu kongreye katkımız olacak. Bu anlamda Samsun’da mekânsal anlamda bütünleşmeyi, ayrışmayı tartıştık.

Mersin’de sosyal anlamda ve tabii ki bunun mekânla ilintisi anlamında bütünleşme ve ayrışmayı tartıştık. Konya’da da ekonomik

bütünleşmeyi ve ayrılmayı tartışıyoruz ki, Konya'nın bu anlamdaki çok temel sorunlarını sonbaharda o kongreye taşıyabilelim.

Bu anlamda tabii sosyal ve ekonomik gelişmişliğin, teknik ve sosyal altyapının gelişkinliği gibi bir ölçütü var. İmalat sanayinin gelişimiyle ilgili bir ölçütü var ya da özel sektör girişimciliğinin büyüklüğüyle ilgili bir ölçütü var. Tarımsal üretimle ilgili bir boyutu var. Turizm alanındaki yatırımlarıyla, gelişmişliğe ilişkin bir ölçütü var ve tabii ki, iş hizmetlerinin yaygınlığıyla ilgili bir ölçütü var.

Böyle bakıldığında, tabii biz Konya'yı zaten ekonomik anlamda birçok kentimizle karşılaştığımızda, çok ayrıcalıklı bir noktada gördüğümüz için bu kenti ekonomik anlamda bir masaya yatırmayı ve bunun da bu gelişmişlik ölçütlerinin de, bu ölçütleriyle Türkiye'deki 80 ilin içinde, ilk 50'nin de içine girdiğini bildiğimiz için Konya'nın başta geldiğini de bildiğimiz için, özellikle bazı unsurlarda hatta ilk 10'a girdiğini bildiğimiz için, masaya yatıyoruz.

O anlamda bunlar tabii gelişmişliğin göstergeleri, kendini kanıtıyor; ancak tabii meselemiz bu aynı zamanda, kent de bu göstergeler, bu artı değerler kente, kentliye ne kadar dönüyor, kenti kentliyi ne kadar kavırıyor, birleştiriyor, bir başka deyişle birtakım olanakları herkesin aynı biçimde, eşit bir biçimde ulaşmasına, erişmesine olanaklı hale getirebiliyor. Mesel birazcık bunları tartışmakla görüyorum. Öyle olduğu için belki mesela bu anlamda soruları şöyle, her üç konuşmacı için biraz daha somutlamak mümkün. Yine konuşmacılarımızın bize sundukları konulardan yola çıkarak, mesela belki Oğuz Beyden madem bütünleşmeyi sadece kentsel ölçekte değil, uluslararası küresem, ulusal ve kentsel ölçekte diye, biraz da böyle üçlü bir biçimde sundu anladığımı kadarıyla ya da benim yorumladığımı kadarıyla.

O zaman, belki Konya'nın kentsel olarak bu değişimi, bu ekonomik yapısının bütünleşmeye işaret veren unsurlarından ziyade, belki Konya'nın kendisinin ulusal ölçekte bir bütünleşmenin parçası olup, olmadığı buna referans verip, vermediğinin de belki bir kez daha yorumlanması istenebilir.

Yasin Beyden konuşmasının bir yerinde "sanayinin sonucunda ortaya çıkmış bir kent değil Konya" dedi. Ben buradan tabii şu anlamı çıkartıyorum : Bizim konumuzla ilişkisini kurmaya çalışarak, demek ki sanayiye dayalı artı değer biçim verdiği ya da birleştirici olmadığı bir kentten söz ediyoruz. Ben bunu böyle yorumluyorum. O zaman, bu anlamda kenti ekonomisinin dayalı olduğu, birinci derece dayalı olduğu, ihracata dayalı, sanayi vesaire. Bu birleştirici değilse ekonomik bütünleşmesinde ya da kentin olanaklarının belirlenmesinde ve dağıtımında bu belirleyici değil, sosyolojik olarak neleri birleştirici, bütünleştirici belki, kendisinden sorabiliriz.

Önder Beyden de kendisi konuşmasını daha çok üniversiteyi odağa alarak ve onun kentte etkilenen ve etkileyen unsur olarak seçtiği için, belki burada da üniversitenin bir unsur olarak, ama sadece bilişim teknolojisi anlamında kattıklarıyla değil de, kente ekonomik olarak kattıklarıyla,

istihdamın niteliği anlamında kattıklarıyla ve kentten aldıklarıyla, bir kez de bu şekilde yorumlarsak, kendisine bunları söyledim, aynı çerçevede teşekkürler.

BUĞRA GÖKÇE- Funda'dan sonra konuşmamda şöyle iyi bir taraf oldu, çünkü ben de şöyle düşünüyorum: Birkaç katkı ve onunla bağlantılı değerlendirme yapacağım. Bu ekonomik değeri ve kentin yarattığı değer kentin yapısına, mekânına, kentsel yaşama bağlantısıyla, entegrasyonu ilgili sorunları sabahki oturumdan bu yana çıkardıklarında ve gözlemlerini şöyle yorumlarsak diye düşündüm. Acaba, yatırım ve sermaye konusunu Konya'da en dar anlamda ele alıyoruz. Konya kamuoyunun yatırım ve sermaye konusunda daha geniş bir bakış açısına ihtiyacı var mı? Bu bakış açısı bazı konularda şuana kadar sıkışmış ve beklenen gelişmenin oluşamamasının altındaki sebepleri ortadan kaldırabilir mi? Şöyle ki: Kapital, sermaye konusunu Konya'da benim gördüğüm kadarıyla, sadece ve sadece en dar anlamı olan para, sermaye kapitaliyle tartışıyoruz. Halbuki, kapital dünyada üç temel parametre üstünden tartışılıyor. Bir kısmına Önder Bey birlikte iş yapabilme kapasitesi üstünden dolaylı olarak değindi, ama esas insan sermayesi ve sosyal sermaye olarak da diğer boyuta eklenen para sermayesine eklenen boyutlarıyla tartışılabilir.

İnsan sermayesi üstünden bakacak olursa, belki yine onun üstünde Önder Bey üniversite üstünden bir tartışma yaptı, onun temel parametresi eğitim. Üniversite burada önemli bir faktör, ancak eğitimin tek unsuru anlayabildiğimiz kadarıyla sabahki tartışmalardan ve birlikte iş yapabilme kapasitesini artırabilmek anlamında sadece üniversite ve okullarda verilen eğitim değil, eğitimi çeşitlendirecek birtakım unsurlara ihtiyacımız var. Örgün, yaygın tüm eğitim unsurlarını Konya'da kullanmaya ihtiyaç var. Bu bilinçlenmeyi artırabildiğimiz oranda birlikte iş yapabilme kapasitesini artırmaya yardımcı olabileceğiz.

Bu eğitim kapasitesinin artması, kentsel yaşama katılabilmenin, kentte üretilen sermaye birikiminin kentte kalabilmesini, kente katkı sunabilmesinin belki önünü açabilecek bir unsur olabilir. Dolayısıyla, Konya'da böyle bir topyekun eğitim unsurunun tüm kapsamıyla birlikte değerlendirmesinin yararlı olabileceğini düşünüyorum. Bu sadece Konya için değil, ülkenin birçok kenti için geçerli, ama benim sabahki tartışmalardan bu yana Konya için çıkardığım sonuçlardan birisi bu.

İkincisi; sosyal sermaye, sosyal sermayenin de en temel parametresi güven ve kültürse, belki bunun için de onu da birlikte iş yapabilme kapasitesinin üstüne oturtursak, birlikte iş yapabilmek için güvenmek lazım. Bununla ilgili yapılmış araştırmalar birbirlerine güvenen toplumlarda ya da güven unsurunun gelişmiş olduğu, kültür düzeyinin gelişmiş olduğu toplumlarda birlikte iş yapabilme kapasitesinin de yükseldiğini ve bunun da gelişmişlikle çok direkt ilişkili olduğunu ortaya koyuyor. Dolayısıyla, Konya'da bunun üstüne gidebilecek birtakım yatırımlara da ihtiyaç var, yani yatırımı sadece sanayi yatırımı olarak en dar biçimiyle algılasak, elbette

Konya, çok daha ilerideydi Kayseri'den bundan 15 yıl önce. Bizde çok daha önceydi, birtakım atılımlar Gaziantep'ten, "ama şu anda niye geride kaldık?" sorusunu belki yanıtlamakta güçlük çekiyor.

Yapılacak yatırımlar sadece sanayiye ve sanayinin yarattığı kentsel mekana ilişkin unsurlara olmamalı. Kentsel mekânı biçimlendiren unsurlar eğer bu eğitim parametresinin üzerine, insan sermayesine, kültür ve güvenin üstüne, sosyal sermayeye yapılabilirse, bununla ilgili araştırmaların üstünde yoğunlaşırsa, Konya'daki meslek odalarının, Konya'daki üniversitenin ve sivil toplum örgütlerinin böyle bir görevi de olduğunu düşünüyorum.

Bu kentsel mekânın biçimlenmesi anlamında da zaten çok büyük bir katkıyı beraberinde getirecektir. Nasıl bir katkı? Kentsel mekâna ilişkin duyarsızlık vatandaşın, halkın katılımı önündeki duyarsızlık yine eğitimle aşılabılır. Kentsel süreçlere müdahil olabilmek anlamında yine eğitimin çok büyük katkısı olduğunu söyleyebiliriz. Birbirlerine güvenmeyen, birlikte iş yapamayan, kenti kendi dışındaki bir başka kenti görmeyen, onun dışındaki üretim biçimlerini görmeyen esnaf, sanatkar ve sanayicinin yine o sosyal sermayelerinin geliştirilmesiyle daha ileri bir noktaya gidebileceğini söyleyebiliriz.

Buna benzer mutlaka çalışmalar yapılmıştır, yapıldı mı? Bu kapsamlı değerlendirmenin arsasında, onu sormak istiyorum. Yoksa, hakikaten bu tespitim doğru mudur, bunun yapılabilmesi üstüne birtakım çalışmalar hızlıca Konya Kenti'nde meslek odası, üniversiteden ve diğer sivil toplum örgütlerinden başlayarak, organize edilebilir mi, edilirse bizim Odamız da bunun içerisinde yer alacaktır, teşekkür ederim.

CEVAPLAR

OTURUM BAŞKANI- Sanırım başka soru yok. Oldukça zengin bir soru seti olduğunu düşünüyorum. Ben yine aynı sırayla yanıt vermelerini bekleyeceğim, öncelikle ilk konuşmacımıza söz verelim.

Yrd. Doç. Dr. RAHMİ ERDEM (Selçuk Üniversitesi)-

Katılımcıların soru ve katkı için ben de teşekkür ediyorum. İlk konuşmamada da bazı noktalar eksik kalmıştı. Konuya ulusal-kentsel sistemler açısından bakacak olursak, İç Anadolu'daki kentsel sistemin şöyle bir özeliği var: Kentler arasındaki içsel bağlılıklar zayıf, fakat dışa bağımlılık tek tek kent ölçeğinde baktığımızda çok fazla. İktisadi ilişkiler açısından baktığımızda çok fazla.

Bu açıdan benim ilk aklıma gelen önerilerden birincisi; alt bölge ölçeğindeki işbirliğini artırmak, özellikle sanayi ve ticaret alanında. Yani, "Anadolu Kaplanları" diyoruz, ama bunlar sonuçta bir bütün olarak ifade edilen bir kavram. Rekabeti biz dış sistem açısından düşünmemiz gerekiyor. Rekabet şansımızı bölgesel ölçekte artırmak için mutlaka kentler açısından yanı, İç Anadolu örneğinden söylüyorum, ama Türkiye için geçerli mi? Bölge içerisinde kentler arasındaki işbirliğinin artması gerekiyor.

Konya sanayisi için bir çalışma yapmadık, fakat Karaman'daki sanayiyle ilgili bir çalışmam düştü. Orada da bu konuyu gördüm. Tek tek baktığımızda, gıda sanayinin alanında çok büyük bir yere sahip kentlerden birisi Karaman. Benzer şeyler Konya için de söylenebilir, makine sanayisi için de söylenebilir. Yakında, Kayseri'de bir serbest bölge var. Bunu yeterince verimli ve etkin bir şekilde kullanılmıyor. Öncelikle biz kendi bölgesel potansiyellerimizin farkında olmamız gerekiyor ve sanayiye dönük şehirlerarası mutlaka işbirliği gerekiyor. Ben bu konuda da genel bir şey söylemek istemiyorum, çünkü şu anda kurulan işbirlikleri mutlaka vardır. Kayseri'yle-Konya arasında, Konya'yla-Karaman arasında, ama bunların düzeyinin artırılması gerekiyor.

Bir de ben bütünleşme açısından yine yola çıkacak olursak, bütünleşmeye başta da dediğim gibi tek tek kentsel aktörler açısından baktığımız zaman, bütünleşmenin mekânsal baskıları çok yıkıcı olabiliyor. Eğer, böyle rekabet şansınızı artıracak, bölgesel bir üst ölçekteki bölgesel düzeyde bir işbirliği çerçevesine sahip değilseniz, tek tek kentsel ölçekte baktığımızda, bütünleşmenin etkileri kentlerimizde görülebiliyor.

Sayın katılımcılardan birisinin söylediği gibi, Avrupa'daki kentlerde yapısal sorunlar olmadığı için, oradaki bütünleşme bu kadar kentsel yapıyı birebir etkilemiyor şeklinde bir sav var. Belli noktalardan ben de bu konuya katılıyorum. Türkiye'de küresel sistemle bütünleşme başarısı ne kadar fazlaysa aslında, mekânsal ölçekteki baskıların da o kadar fazla olduğunu görüyoruz. İstanbul örneğinde, soylaşma sürecinin yarattığı baskılar ve kentsel dönüşüm süreçlerinin yarattığı baskılar, farklı sosyal gruplar arasındaki iletişimin azalması. Bu tabii, aslında Avrupa'daki kentlerin de sorunlarından birisi.

Konya'ya bu açıdan bakmak lazım. Ben mutlaka küresel sistemle bütünleşmenin mutlaka birebir faydaları olduğunu söyleyemiyorum, nimetleri olduğunu söyleyemiyorum, ama burada belli bir eğer bütünleşme yönünde belli bir stratejiniz varsa, belli bir hiyerarşiyle izlemekte fayda var. Türkiye'nin bu yönde de bir şansı var. Aslında pek de etkili olarak işlemeyen, belediye birliklerimiz var. Konya'nın da içerisinde bulunduğu belediye birlikleri. Bunlar aslında planlama, kentlerin ekonomik vizyonunun belirlenmesi konusunda da etkin duruma getirilmesi lazım, belediye birliklerinin.

Benim bildiğim kadarıyla daha çok idari konularda ve çok da yoğun olmayan bir ilişki çerçevesi var bu kurulların, böyle bir çerçeveye ihtiyaç var. Bir de eklemek istediğim diğer özellikle şehircilik günü konferansları da dile getirdiğim konulardan birisi kentler açısından yapıcı bir ilişki biçimi etkileşimi artıracak bir yaklaşımın önündeki en büyük engellerden birisi de aslında son dönemde de tekrar gündeme gelen bir gelişme planlaması kavramı. Biraz da bunun üzerinde durmak gerekiyor.

Alt bölge ölçeğindeki planlama pratiği mutlaka Türkiye'de yerleşmesi gerekiyor. Bunu yapmadığımız zaman, bütün kentler kendi yağında kavrulan,

kendi vizyonlarını bağımsız olarak belirleyen yerleşmeler olarak karşımıza çıkıyor. Belki amaç bu değil, ama rekabet şansımızı eğer artırmak istiyorsak ve bunu da kentsel yapıya daha az baskı verecek bir şekilde yapmak istiyorsak, mutlaka öncelikle biz bölgesel işbirliği şartlarını, bu imkânları araştırmamız gerekiyor.

Konya'dan ve Kayseri'den bir firmanın Almanya'da, Amerika'da birbiriyle rekabet eder duruma gelmesi bence çok da iyi bir şey değil. Sonuçta rekabet işbirliğine dayalı bir rekabetin etkileme gücünün daha fazla olabileceğini düşünüyorum.

Mekânsal açıdan da birkaç şey söyleyeyim: Konya Kenti de aslında kentsel yayılma sürecinin olumsuz sonuçlarını yaşamaya başlayan bir kent. Muhtelif toplantılarda da ben buna değindim. Ulaşım anlamında olsun, kentsel toprak üzerindeki spekülasyonlar açısından olsun, biraz da bu açıdan baktığımız zaman, rekabet bir kentin rekabet şartı sadece sanayiyle, ticaretle olmaz. Bizim kentlerimizde sanayi ve ticaret genellikle kentsel toprağın kullanımı yönünden yıkıcı sonuçlara sebep oluyor, kentsel yayılmaya neden olabiliyor. Konya sanayisi örneğinde de baktığımız zaman, çoğu zaman kentsel gelişme sanayiye izliyor, sanayi nereye giderse gitsin, ne kadar şehir dışına kaçarsa kaçsın, kentsel gelişme, kota alanları da onu bir şekilde izliyor.

Bu açıdan baktığımızda, Sayın Yasin Hocamızın da ifade ettiği gibi, aslında turizm ve tarih diğer işlevlerini de Konya'nın mutlaka düşünülmesi gerekiyor. Bu potansiyellerin mutlaka değerlendirilmesi gerekiyor. Sorularda eksik kalan hatırladığım kadarıyla yok, teşekkür ederim.

Prof. Dr. YASİN AKTAY (Selçuk Üniversitesi)-

Hep sanayi diyoruz, ama kapitalizmin veyahut da sanayinin örgütlediği bütün dünyada geçerli olan bir işbölümünün belli şehirlere belli uzmanlık alanı, belli yetenekleriyle ön plana çıkardığını söyleyebiliriz. Bu aynı zamanda bütünleşme çerçevesinde söz konusu olmaktadır. Avrupa'da şehirlerin böyle bir tarifi var. Yani, Avrupa'da şehirlerin böyle bir tarihi var denilirken, Avrupa'da hiç farklı olan şehrin olmadığı anlamına gelmiyor. Roma'da dönem dönem çok farklı kozmopolit yapılar söz konusu olmuştur, Paris'te dönem dönem çok değişik, Londra'da kozmopolit yapılar söz konusu olmuştur, ama Avrupa'nın o homojen kent modeliyle, baskın modeli, ideal model olarak söylüyorum bir ideal model olarak, o biraz daha baskındır Avrupa'da, yani şehir kültürü Avrupa'da daha baskındır.

Doğu şehirleriyse, yani özellikle İslam şehirleri, bir Bağdat'ı düşündüğünüz zaman, envai çeşit insan var, putperesti var, Hıristiyan'ı var, Yahudi'si var, Hıristiyan'ın bütün mezhepleri var, Müslüman'ın da bütün mezhepleri var. Şii'si var, Sünni'si var, hepsi bir arada yaşıyorlar, kendi mahallelerinde yaşıyorlar.

Dönem dönem tabii birbirleriyle birtakım gerilimler içerisine de giriyorlar, ama böyle çok birisi diğerini imha edecek derecede asla hiçbir zaman gitmiyor. Avrupa'da biliyorsunuz, Avrupa'da dönem dönem belli

dinden olan insanlar diğerlerini imha kampanyalarına girişiyorlar, o can havliyle kaçan insanlar soluklarını Amerika'da alıyorlar. Gidip, Amerika'da, Amerika'nın kurulmasının ön önemli sebebi, Amerika Kıtası'nın bugün bu hale gelmiş olması, bu medeni hale gelmiş olmasının belki de en önemli sebeplerinden birisi Avrupa'daki bu tür arklı kültürlerin tolere edilememesinden kaynaklanan bir sığınak olmasından kaynaklanmış. Aynı tecrübeler Amerika'da bir daha yaşamamak üzerine kurulu bir derse de dayalıdır Amerika'daki bu çok kültür.

Bu çok kültürlülük konusuna giriyor aslında. Çok kültürlülük konusunun bugünkü dünyanın ne kadar algılayabildiği ve ne kadar bununla baş edebildiği çok ciddi bir problem ve maalesef bugünkü dünyada çok kültürlülük problemiyle baş edilirken, Müslüman dünyanın bu konudaki çok zengin ve çok aslında çözümleyici pekala deva olabilecek, ilaç olabilecek tecrübeleri çok da fazla değerlendirilmiyor. Bunun mesela o çerçevede bir Malezya örneği vardır. Malezya Çinlilerin, Malay Irkı'nı mensup olan insanların, farklı kültürlerde bir şekilde hâkim unsurun da yine Müslüman olduğu iyi bir şekilde o çok kültürünü, çok başarılı bir şekilde kuruyor.

Böyle “entegre olalım” denilirken, ortak bir kültür geliştirelim derdine de düşülmüyor, yani kültürler farklı olsun. Hepsinin üstünde tabii ki bir şey oluşturulacak, onların bir arada durmasına bir anlam katacak, onların birbirleriyle iletişimini yine sonuçta mümkün kılabilecek yakın kanallar açık tutulacak. Ama bu hepsi bir arada olsun, hepsi birbirine benzesin, hepsi homojen olsun diye bir şey söz konusu değil.

Bu problem maalesef biraz da Batıdan bize, Batı daha dünyaya tabii ki yayılan bir kültür. Bugünkü dünyada tabii küreselleşmeyle birlikte, çok kültürlülük kavramı biraz daha artık hem problem olarak hissediliyor, hem de bunun çözümlerine nasıl gidilebileceği, bunun yarattığı sorunlar, bunun yarattığı yeni dinamik taleplerle nasıl baş edileceği konusu artık hem muhtemelen yerel yönetimlerin gündeminde sosyal bir problem olarak biraz daha farklı bir şekilde gelecektir.

Burada artık bütünleşme kavramı, entegrasyon kavramının da içerdiği bence birazcık despot boyutlar da yavaş yavaş sırtmaya başlıyor. Mesela, Almanya örneğinde bunun çok, sadece Almanya örneğinde değil, Cüneyt Beyin sorusuna da gelelim, Cüneyt Bey çıktı, gerçi ama onun da sorusunda benzer bir boyut var. Almanya örneğinin yanı sıra şimdi çok taze bir şekilde yaşadığımız bir tartışma. Jill Kepen diye çok meşhur bir genellikle İslam dünyası üzerine araştırma yapan bir Fransız geçen ay içerisinde Polonya'da bir sempozyumda Türklerin entegrasyonu bir sempozyum. Şöyle bir tablo çizdi: Fransa'da özellikle Müslüman unsurun entegre olma konusunda sergilediği huzursuzluklar, sergilediği problemlerden falan bahsetti. Çok ilginç, “siz ne diyorsunuz, bütün suç Müslümanların mı, Avrupa'da, Fransa'da bütünleşemeyen insanlar sadece Müslümanlar mı, sadece Fas'tan gelen insanlar mı, onların problemi mi” dedim. Hadi diyelim onlar entegre olmak istediler, gerçekten de Fransız Toplumunu onları içlerine alma konusunda öyle

kucağını açmış, bekler bir vaziyette midir?

Fransa'daki o sınıfsal yapı kolay kolay herhangi bir Fas Irkı'ndan veyahut da Marit ülkelerinden gelen nüfusun kent içerisinde istedikleri gibi hareket edebilme kabiliyetini tanımıyor, onlar sınıfsal olarak onları izole ediyor. Bu çok ince mekanizmalarla, böyle karmaşık bir şekilde sen buraya giremezsin diye tabela asarak değil de, adam zaten oraya giremez. Diyelim ki, banliyölerde yaşayan bir adam eğitim görmek için bile çok iyi okullarda okuyamıyor, ister istemez banliyölerdeki okullarda okuyacak, banliyölerdeki okula da çok iyi bir öğretmen verilmiyor, bu gayet açık. Çok kötü öğretmenlerle yetişiyor ve sonuçta o Fransa'da Kasım ayında meydana gelen o protesto olaylarına yol açan o geniş kitleler atılıyor.

Orada kentin, ben şöyle bir şey söyledim: Cüneyt Beyin sorusuna da cevaben. Kent aslında dinamik bir yerdir ve kent doğası itibariyle çatışmaların olduğu yerdir aslında. Farklı farklı unsurların bir arada olduğu, bu hiç mesela kültürel olarak, etnik farklılıklar olmasa bile, dini farklılıklar olmasa bile, illa ki ekonomik farklılıklar olur, sınıfsal farklılıklar olur ve bu sınıfsal farklılıklar, sadece sınıfsal farklılık olması statü farkına dayalı farklar olur. Sadece ekonomik sınıfla, statü birbirinden çok farklı şeylerdir. Sınıf tamamen ekonomik temelde olan bir şey, statü biraz daha kendini farklı hisseden, farklı bir yaşam tarzı benimseyen insanların kendilerine ait hissettikleri bir alan oluşturmalarına dayanıyor.

Bu statü farklılıklarından kaynaklanan farklılıklar oluyor ve bunlar sadece o da olmaz, iki aynı statüyü, aynı sınıfa mensup iki insanın birbiriyle çatışması, şehrin farklı talepleri olur. Şehir dediğimiz aslında ben de şehirde giderek yok olduğu hissetmeye başladığım benim demokrasi problemim. Şehir vatandaşı, citizen dediğimiz, aslında şehrin vatandaşdır, vatandaş dediğimiz aslında şehrin sakini demektir. Bunlar şehrin yönetimine katkıdır. Şehrin yönetimine ne kadar katkıda bulunur? Şehrin yönetimine katkıda bulunduğunuz zaman, illa ki çatışacak. Çünkü, kendi tarihi olacak, o bir şey isteyecek, amme menfaati başka türlü tecelli edecek, onun talebiyle amme menfaati çatışacak, onun talebiyle başka bir adamın talebi çatışacak ve bu çatışma ortamı.

Şehir yönetimi bu potansiyel çatışma ihtimallerini göz önünde bulundurarak oluşması gereken bir şeydir, artı açık olması gereken bir şeydir. Şehrin sakinine açık olması gereken. Benin en önemli problem olarak gördüğüm şeylerden birisi şehrin yönetimine halkın yeterince katılmıyor olmasıdır. Halk yeterince, mesela beş yılda bir gidip belediye başkanı ve encümeni veya belediye meclis üyelerini seçiyor olmaları halkın yönetime yeterince katıldığını göstermiyor aslında.

Burada şehir üzerine bir tartışmamız yok ciddi bir şekilde. Halkın da bütün boyutlarıyla, ciddi anlamda bu biraz da şununla ilgili bir problem:Şehir sınırlarının genişlemesiyle de alakalı bir problem. Şehir çok çok genişleyip, aslında bu paradokstur, çok da herkesin çözümünü çok kolay bulabileceği bir

paradoks da değil, yani bizim medeniyetimizin de geleneğimizin de çok kolay bulabildiği ve de modern uygarlığın da kolay bulabildiği bir paradokstur bu. Şehir büyüdükçe insanların şehrin yönetimiyle ilgili süreçlere katılımı azalıyor, çünkü yabancılaşıyorlar, neler olup bitiyor, herkes gidip de şehirde neler olup bitiyor, yani burada bir kavşak yapıldı da kim karar verdi, nasıl karar verdi, ben istemiyordum, evimin önünden geçiyor falan. Buna katılma şansı giderek azalıyor. Şehir küçük oldukça, insanlar tabii şehrin yönetimine çok kolay katılıyorlar. Yani, şehrin büyümesini ve şehrin gelişmesini beklerken, aslında yitirdiğimiz bir şey şehrin demokrasisidir. Şehrin vatandaşının kişiliği, şehrin o vatandaş figürünün yavaş yavaş azalması, bu bir handikap.

Bugün şehirdeki bu farklılaşmalar nasıl giderilebilir? Şehirdeki farklılaşmaların yine de giderilmesine çalışmak gerekiyor mu? Şehir aslında o farklılaşmaları üretir, ister istemez birtakım şehirdeki birtakım dinamik tabakalaşmalar dolayısıyla, o farklılaşmalar üretilir. O üretilen tabakalaşmalar tabii ki yaratabileceği birtakım sorumlularla baş etmek tabii ki gerekiyor.

Tarih Bey sabahki oturumda, sabahki açılış konuşmasında aslında dile getirdiği şey beni bayağı düşündürdü. Sitelerde yapılan toplu konut alanlarında aynı sitenin içerisinde farklı boyutlarda iki oda bir salon, üç oda bir salon, dört oda bir salonu aynı anda ve farklı ekonomik imkanlara sahip olan insanlara aynı anda hitap eden ve aynı mekânda hitap eden bir arzın sunulması ne kadar etkili olabilir bu sınıfsal farklılaşmada? Doğrusu, çok emin değilim, yani bu yeterince etkiliyor, çünkü insanlar dört odayı sadece ekonomik durumlarından dolayı tercih etmiyorlar veyahut da statülerinden dolayı tercih etmiyorlar. Çoğu kez çocuk sayısı daha fazla olduğu için tercih ediyor veya sonuçta bir siteye giren insanlar sonuçta aynı sürecin içerisinde geçiyorlar ve aslında şehir bir yandan çatıştıran bir şey olmakla birlikte buluşturan da bir tarafı var. Yani, çatışması gerekiyor denilirken, bu çatışma potansiyeli her zaman vardır şehirde derken, şehir hep böyle çatışmalarla geçen bir şey değil. uzlaşmalarla olan, kaynaşmalarla olan, etkileşimlerde olan bir şey.

İnsanlar kendi etkilerini şehre yansıtırlarken, aynı zamanda şehirden de etkileniyorlar ve bu harmanlanma dönemleridir, bir dönem bugün Bosna Hersek Mahallesi'ne bakın, çok Türkiye'de gecekondusu olmayan tek şehir olarak övündüğümüz Konya'nın aslında gecekondusu potansiyeli, gecekondusu bölgeleridir, Bosna Hersek Mahallesi, Bin konutlar falan bir dönemi gecekondusu, mümkün olsaydı onların yapacağı şey onların konut tercihleri muhtemelen sosyolojik taban itibarıyla bizatihi gecekondudur. Kültür itibarıyla dolayısıyla, orayı gecekondusu nedir? Gecekondusu bir tampon bölgedir, şehre ait olmayan unsurların gelip, şehre alıştıkları bir yerdir.

Daha önceleri aynı zamanda şehre bir şey sunulan bir yerdi, şehrin kapitalizmine ucuz emek, ucuz işgücünün sunulduğu bir yerdir, dolayısıyla tampon bir bölgedir. Aslında o bölgeler yavaş yavaş daha sonra entegre olup, bir süre sonra zaten o bölgeler o eşyanın tabiatına uygun bir şekilde, yani ilk

etapta kurulduğu dönemde rantı düşüktür, yavaş yavaş şehrin içerisine girer. Rant girişi o da Türkiye'ye özgü bir şey, Türkiye'de şehirlerin halen gelişmekte olan şehirler olmasından kaynaklanıyor. Çünkü, nüfus halinin çok hız kesmeden veya çok az hız keserek ilerlemeye devam ediyor, yeni dinamikler üretmeye devam edecektir.

Fatih Beyin söylediği anladığım kadarıyla özel karakterist ya da sahip birtakım nüfusları şehir içerisinde nasıl entegre edileceği. Bu konuda onlara ayrı bir şey sunulursa, eğer mesela şu anda kümелendikleri yerden çıkartılıp, başka bir yere götürülürlerse ki, bunu sağlamanın hukuki zemini çok yararlanmak zorundadır. Hangi gerekçeyle? Şehir Konya, aslında övülmesi gereken şey şuana kadar bence bir özgünlük sergilemişse ki ben Konya'nın bir özgünlük sergilemiş olduğunu şuana kadar ki gelişim tarihinde bir özgünlük sergilemiş olduğunu düşünüyorum. Diğer şehirlerde olmayan bir şey Konya'da olmuştur. Bir gelişme hızı çok daha gelen nüfusu eritebilecek, eritmese bile en azından onları şehrin genel karakteristiğine uygun bir şekilde harmonize edecek bir şekilde olmuştur. Belki gelişim hızının çok ani bir şekilde, travmatik bir şekilde olmamasından kaynaklanıyor. Belki eğer ani arka arkaya beş on dalga gelmiş olsaydı, göç dalgası gelmiş olsaydı, belki Konya'da bununla baş edemezdi, ama şuana kadar en azından böyle bir şey olmadı. Konya bununla baş etti.

Konya'nın tarihi bu özgünlüğü sergileyen bir tarih. Bu aşamadan sonra ister suç dolayısıyla, ister bu yolla bir nüfus kesimini dışlayıcı bir tedbir sistematik bir şekilde almanı ben Konya'nın tarihi açısından talihsiz bir şey olacağını düşünüyorum. Onun için bu konuda alınacak tedbir konusunda çok dikkatli davranılması gerektiğini düşünüyorum ve model olarak da kötü bir tecrübe olarak tarihe geçebilecektir.

Onun için daha makul, gerçekten de daha makul tedbirlerle, çünkü sonuçta eğer kriminal problem çıkıyorsa oradan, tabii ki onunla baş etmek için birtakım tedbirlere baş vurmak gerekiyor. O tedbir de bence çok daha farklı birtakım dinamiklerin, toplum içerisindeki çok daha farklı birtakım dinamiklerin devreye sokulması ve o problemle baş etmesi. Birebir diyaloglar, o toplumun önderleriyle kurulabilecek birtakım temaslar, iletişimlerin bu işi çözmeye biraz daha katkıda bulunacağını düşünüyorum.

Funda Hanımın şehir planlamacılarıyla giden sanayisini kuramamış şehir, daha doğrusu sanayi tarafından kurulmamış bir şehirdir Konya. Sanayi kurmuş bir şehirdir. Bu önemli bir şey, çünkü genellikle kentler küçük ölçekli bir kentte bir fabrika kuruluyor, ondan sonra o şehir o sanayiden ibarettir. Ondan dolayı bu ikisi sergiledikleri daha sonraki dönemlerde sergiledikleri gelişim dinamikleri ve gelişim trendi itibarıyla çok farklı bir mecrada gidiyorlar. Konya zaten sanayileşmeden önce de bu şeyi olan, bir ticaret burjuvazisi olan bir şehir, sanayileşmeden önce de belli bir kent bilincine, belli bir vatandaşlık bilincine sahip olan bir şehir, geleneği olan bir şehir. Bir bedesten çarşısı vardır ki, bedesten çarşısı aynı zamanda uluslararası ticaret merkezi demektir, uluslararası ticaret ağının örgütlendiği ve buradan ... bir

alan demektir. Bu açıdan Konya zaten geleneği olan bir şehirken, sanayileşmeyle birlikte o sanayiye varolan nüfus dinamikleriyle ortaya çıkarmış. Çıkardıktan sonra sanayileşmiş bir toplum haline geliyor ve sanayinin de, şehrin sonraki aşamadaki gelişimine önemli bir katkısı oluyor.

Buğra beyin kara sermayesi, sosyal sermaye konularındaki katkılarına gerçekten katılmamak mümkün değil. Önder Bey'e daha çok hitap eden bir soruydu, ama bana hitap eden bir araştırma var mı bu konuda diye. Tabii, bu konuda 2001 yılında Amerika'nın Utah eyaletinde, Utah eyaleti, ekonomisi en hızlı şekilde gelişen ve başkenti Solfer City birçok özelliği itibariyle Konya'ya çokça benzeyen bir şehir. Orada Amerika'da ekonomisi en hızlı büyüyen eyalet Utah eyaleti. Bunun altında yatacak sebepler neler olabilecek diye bir soru sorulduğu zaman, Robert Pudman diye bir adamın, o sosyal sermaye tartışmalarını başlatan Robert Pudman'ın verdiği bir cevap çerçevesinde gelişti. Orada bir araştırma yaptım. Niye orada sosyal sermaye üzerine? Çünkü orada Mormonlar var. Utah halkıyla konuşurken ilk dikkatimizi çeken şey, orası zaten Mormonluğun başkenti aynı zamanda, Mormon Dininin merkezi. Orada sosyal sermaye de çok yüksek, çünkü güven çok yüksek, insanlar birbirlerini tanıyorlar, birbirlerini biliyorlar ve birbirleriyle çok kolay dayanışma ağları ve network'leri kurabiliyorlar. Bunun karşılaştırmasını Konya'yla yapmaya çalıştım. Oradaki o sosyal sermayenin çok yüksek olmasının altında yatan faktörler. Altında din çıkıyor tabii. Zaten sosyal sermaye araştırmalarının hepsinin dayandığı nokta din, çünkü güveni oluşturan en önemli unsur insanların tanışıklıkları ve birbirlerine güvenleri. Bu en çok cemaat ilişkileri aracılığıyla mümkün olan bir şey. O önemde de Konya'da Anadolu sermayesi, Anadolu Kaplanları gibi yapılanmalar söz konusu, bu konuda bir patlama yaşandı. Sadece Konya değil, Konya, Kayseri, Denizli, Gaziantep gibi şehirlerde genel olarak varolan bir şey bu. Konya'da bunun şeyleri üzerinde çalışmalarımızı sürdürdük ve burada bu çalışmanın paralelinde bir çalışma daha ... tarafından Konya'daki akrabalık ilişkilerinin, özellikle sanayi sektöründeki veyahut da ticaret sektöründeki akrabalık ilişkilerinin sosyal sermaye üretme potansiyeli üzerine çok değerli bir çalışma yaptı. O çalışma da galiba 2004 yılında falan tamamlandı. Sadece bu araştırma yok mu sorunuza bir cevap olarak söylemek istiyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Biz teşekkür ederiz.

Buyurun.

ÖNDER ATAKULE- Benim sorularım, baştan başlarsak, Sayın Başkanımın sorusundan başlarsak, yanlış hatırlamıyorsam, hiç ... gitmedim. Üniversiteyle sanayi arasında ya da Konya'daki kamu kurum ve kuruluşları arasında, sivil toplum kuruluşları arasında özellikle ekonomik sonuçlar, buradan hareketle ... var mıdır diye bir soru sordu. Burada tabii ki belli çatışmalar var. Üniversitelerin malumdur, suç kimdedir bilemiyorum ya da öyle bir tartışmaya girmek istemiyorum; ama genellikle Türkiye'de şöyle ...

hep böyle yanlış olduğunu genellikle biliyorum; ama gene de ben aynı cümleyi kurayım. Türkiye’de maalesef ki, üniversiteyle toplumlar çok böyle içli dışlı olan, içli dışlı değil, belki bunun nadir örnekleri vardır, belli üniversiteler belki toplumla, ekonomiyle ya da kamu kurum ve kuruluşlarıyla, halkla birebir, daha iç içedir belki; ama tam öyle değil, yani benim gördüğüm kadarıyla maalesef, aralarında her nedense artık çatışmalar var. Belki bu ta Cumhuriyetin kuruluşundan, belki Osmanlıya götürülebilir, hani aydın toplumunun önünde bir toplumun söylemediği şeyleri söyler, ileridir türü tanımlar yapılır, belki ta oralara götürülür. Maalesef, üniversitelerle toplum arasında çok sıcak ilişkiler yok; ben önce onu söyleyeyim.

İkinci olarak; belki bir şey de yok, işbirliğini geliştirici, yerel yönetimlerle olsun, diğer kurum ve kuruluşlarla olsun, belli ortamlar da yok diyebiliriz belki. Belki kişilerin şahsi şeylerinden kaynaklanan, özellikle şahsi, kaptisli diyebiliriz veya siyasal düşüncelerinden kaynaklanıyor diyebiliriz. İlişki platformu ya da işbirliği platformu maalesef tam anlamıyla yerleştirilememiş. Ama bu demek değildir ki, üniversite kendi yolunda gider, bütün kurumlar, kuruluşlar kendi yolunda; tam da öyle değil. Gene belli noktalarda, özellikle Selçuk Üniversitesi için son iki yıldır, Yasin hocam da orada, üniversitenin stratejik plan hazırlandığı, üniversitenin toplumla ilişkileriyle ilgili bir plan hazırlandığı, üniversitenin sanayi ilişkilerine ilişkin bir plan hazırlandığı, akreditasyon süreci var. O süreçlerde hep ifade edilen, mesela geçenlerde Avrupa Üniversiteler Birliğine üye oldu, üyeliği kabul edildi. Orada da Avrupa Üniversiteler Birliğinden gelen rektörlerin talepleri de o doğrultuda. Üniversiteyi bir şekilde, toplumla, sanayiyi kaynaştırmak zorundasınız, aksi takdirde üniversite üniversitelik görevini icra edemez. Onunla ilgili atılan adımlar var. Umuyoruz, bundan sonraki dönemde daha iyi adımlar atılabilir.

Öte yandan başka bir şey, Fatih beyin şeyiydi galiba, teknokentin kurulduğu, teknokentin AR-GE faaliyetleri hususunda çok önemli bir boşluğu doldurabileceğini ifade etti. Ben çok iyimser değilim. Normalde teknokentin görevi odur, yani AR-GE faaliyetleri oralarda sürdürüldüğü zaman ciddi teşvikler verilebilir. Ben çok şey değilim, yani biraz da sanayiye tanıyan birisi olarak, belli konularda sanayi, sanayicilerimiz, belki üniversiteden çok daha ileri durumdalar, yani laboratuvarları var, araştırma-geliştirme faaliyetleri sürdürmekte. Üniversitenin kısıtlı imkânlar mı diyelim, ne diyelim, teknolojiyi tam anlamıyla takip etmesi mümkün olmayabiliyor bazen. Hakikaten Konya sanayi çok iyi bir durumda, öncelikle onu söyleyeyim. Buradan söylediğim şeyler, işbirliği yok filan da anlamı çıkmasın. O kadar şaşırtıcı derece, böyle ileri teknolojiyi uygulayan firmalar var ki, mesela bir tanesine biraz önce konuşmamda da ifade etmiştim, o bizim İtalyan profesörü, İtalya’da da çok önemli bir ekonomi gazetesinde köşe yazarı, organize sanayi bölgesini gezdirdim. Hakikaten hayran kaldı. Orada tabii ki, hem üretim, kullanılan teknoloji açısından hayran kaldı, hem de sizin sorunuza belli oranda cevap olabilecek, personelin, çalışanların bilgi düzeyi konusunda, yeterli eğitilmiş insanların, uzman insanların bulunması noktasında. Hoca da

tabii ki, işinin ehli diyelim, nerede ne soru soracağını biliyor, yıllardır zaten bu işlerin içinde. Hakikaten Konya’da çok önemli şeyler yapılıyor sanayi açısından, yani bunun da altı çizilmesi gerekiyor. Ama biraz önce konuşmamda da ifade ettim, kamu yatırımları maalesef... Devletten bir şey bekleyen biri değilim ben, “devlet her şeyi kolaylaştırsın, teşvikleri versin, sanayici de üretsın” diyen birisi değilim. Devlet teşviklerine çoğu yerde karşı olan biriyim. Fakat diğer illerle karşılaştırırken, daha geçenlerde, bir hafta önce bir haber vardı gazetelerde, Türkiye’nin değişik yerlerinde cazibe merkezleri oluşturulacak, sanayi, üretim, Kocaeli’nde, İzmir’de, Adana’da, İstanbul’da, Trakya’da, Adapazarı’nda toplanmasın, ülkenin değişik yörelerine yayılsın türünden bir şey vardı, hükümetin cazibe merkezi oluşturma planları var. Burada da maalesef, bir arkadaşım söyledi, cazibe merkezleri kuruluyormuş, tahmin et, hangi illerde olabilir dedi. Ben tahmin etmeye başladım, Kayseri’dir mutlaka, Sivas’tır, Rize’dir, Trabzon’dur, Diyarbakır’dır, Van dedim galiba. İstisnasız hepsi doğru, yani muhtemelen siz de takip etmişsinizdir. Tam da bu iller cazibe merkezi oluşturulmuş. Daha önce yıl mıydı, Teşvik Yasası mesela, orada da 1500 dolar kıtası getirildi. Konya’nın geliri de fert başına düşen 1536 dolarmış. Böyle şemsiye teşvikler uygulanıyor. Bunlar tabii ki zararlı şeyler, yani belki belli sektörleri teşvik edebilirsiniz, yani gelişme potansiyeli olan sektörlerle belki birazcık böyle kuyuya su dökebilirsiniz, tekrar su çıkarabilmek için, fakat belli illeri kayırarak bu tür teşvikler de yanlış. Belli bölgeleri cezalandırma yönü var bunların. Hâlâ Türkiye’nin bir sanayi envanteri çıkarılmamış, yani nerelerde neler üretiliyor, kimler üretiyor, hangi teknolojiyle üretiyor, bununla ilgili herhangi bir çalışma yok; ama siz kalkıyorsunuz, belli bölgelere teşvikler veriyorsunuz. Bu da tabii ki, sıkıntılı bir husus.

Başka bir soru neydi? Mesela, Kayseri’ye gidin, daha geçen gittik geldik, bütün illerle duble yol bağlantıları yapılmış. Mesela, Konya Ereğli yolu var, Aksaray yolu var. Bu Ereğli yolunun en önemli özelliği birçok ille Batıyı bağlayan bir yol, yani orada kamyonlardan, TIR’lardan, 10 dakika bir aracı geçmek için, böyle sıralar olur. Bu tür sıkıntılar var, bunların da dillendirilmesi lazım. Geçmişte ekonomiyle ilgili planlar yaparken, öngörülerde bulunurken bunun da yapılması lazım.

Konya’da üniversite denildi, sizin sorunuzdu. “Acaba doğrudan ne tür çıktılar veriyor, ekonomik anlamda topluma ne kazandırıyor?” dedi. O açıdan da üniversitenin değişik projeleri var tabii ki, 2004 yılında bu aktif işgücü piyasası tedbirleri kapsamında mesela, Konya’dan hazırlanan 16 tane projenin 14 tanesi üniversite tarafından hazırlandı, üniversitenin değişik dönemlerde dış ticaretle ilgili olsun, bankacılık konusunda olsun, birçok alanda değişik eğitim seminerleri, eğitim programları var. Bunlardan doğrudan doğruya sanayiciler, sanayiciler içinde de girişimcilerin, dış ticaretle ilgilenen ya da doğrudan bu işleri yürüten insanlarla ilgili eğitim programları var, bunlar ifade edilebilir. Öte yandan sadece üniversitenin değil, Konya Sanayi Odasının, biraz önce ifade etmiştim, orayla da ilişkilerimiz var; değişik projeler oldu, Avrupa Birliği projeleri oldu, yürütülen eğitim projeleri oldu,

dış ticaret, kurumsallaşma, markalaşma konusunda bir dizi proje kabul edildi. Mesela, 2004 yılı başında Konya Sanayi Odası bünyesinde Euro Info Center kuruldu, yani iş dünyasının Avrupa ülkeleriyle öncelikli olarak onların doğrudan ihtiyaçlarına hitap edecek, onların bilgi ihtiyaçları olsun, aracılık hizmetleri olsun, o konularda ciddi bir boşluğu dolduruyor. Onun yanında kabul edilmiş projeler, endüstriyel, otomasyon konusunda, biraz önce de ifade etmişim. Konya hakikaten otomotiv yan sanayi konusunda, otomotiv parçaları konusunda çok çok iyi durumda. Belki sadece bir marka yok, bir otomobil markası yok. Onun dışında mesela formula 1 araçlarının şaftları üretiliyor, bu tür şeyler var. Ferrari'ye parça veren şeyler var. Doğrudan üretim hattına veriyorlar, yani yedek parça olarak değil, doğrudan üretim hattına veren firmalar var. Bunlarla ilgili olarak da dediğim gibi, endüstriyel otomasyon konusunda eğitim programı hazırlandı, dizayn konusunda projeler kabul edildi, eğitim verildi, halen de veriliyor. Mesela, bilişim merkezi kuruldu. Kabaca bunlar sayılabilir.

Öte yandan 80 bin öğrenci tabii ki, biz belki öğretim üyesi olarak bu yönünün çok üzerinde durmayız, ama 80 bin öğrenci demek, yani 80 bin tane genç ve para harcamaya gelmiş olan genç, o gözle de bakmak gerekiyor. Biz öğrenci gözüyle bakıyoruz, ama işin öyle de bir boyutu var. Biraz önce arkadaşlar ifade etti, Bosna Hersek diye bir mahallesi var, öğrenci mahallesi. Konya'nın en büyük mahallesi, 40.150 nüfusu var. Yakında da herhalde Konya'nın merkezde dördüncü ilçe belediyesi oraya da kurulacak. Var, doğrudan katkı sağlıyor, ama bununla ilgili şey de var, eğlence sektörü olsun, değişik sektörler geliyor, onu ifade edelim. Ama öbür taraftan da, biraz önce Yasin Bey ifade etti, böyle yapay bir kentleşme de oluşturuyor orada. Tam anlamıyla altyapısı sunulmadan, sözde orası gecekondü bölgesi, oranın altyapısı tamamlandı, ama böyle büyükçe bir köy görünümünde. Eğer gidip gördüyseniz, içler acısı. Nihayetinde öğrenci gözüyle bakılıyor, yani yüksek kiralar var, şehirde 200 lira, 300 lira olan kiralar orada 500-600 lira. Birazcık da halkı şey yapmak açısından değil, ben de Konyalıyım, Konyalıları kötüleme değil, ama talep varsa, insanlar da 400 lira istesem verirler mi acaba diyor. Öğrenciler verince, hadi bakalım, 400 lira, 500 lira; o tür şeyleri de oluyor maalesef, onu da ifade etmemiz gerekiyor. Bütün bunlar var. Sonra parttime çalışan öğrenciler var, onlar değişik ölçülerde katkıda bulunuyorlar. Öğrencilerin stajlarıyla ilgili olarak sanayide staj yapıyorlar, değişik kurumlarda, kuruluşlarda stajlar yapıyorlar; bunun da altı çizilmesi lazım. Arada belli ölçüde bir geçişkenlik sağlıyorlar, yani bir iletişim sağlıyorlar, üniversite ile sanayi arasında ekonomik bir hareketliliği başlatma noktasında faydalı. Ama tabii, bu pratiğe dökme açısından, üniversite-sanayi işbirliğinin sıkıntılardan biri de, işte hepimiz öğretim üyesiyiz, işin bir maddi boyutu var, elde ettiğiniz ücretin yüzde 80'ini döner sermayeye ödemeniz gerekiyor, size kalıyor yüzde 30. Onun da yüzde 30'unu, 35'ini gelir vergisi olarak ödediğinizde, çalışmak da cazip değil işin doğrusu söylemek gerekirse. Bilginizi aktarmak çok cazip değil, ya böyle hiç haber vermeden çalışacaksınız, o da riskli bir şey ya da o tür sıkıntılar var.

Diğer taraftan, Konya'daki iş dünyasının, işletmelerde çalışan sayısı, son geçen 2005 sanayi anketi, geçen yıl Ağustos yapıldı, her yıl Sanayi Odası tarafından KOSGEB'le işbirliği halinde yapılır. Burada doğrudan topluma acaba faydalı mı bu ekonomik faaliyetler? Konuşma arasında ifade etmiştim, ama 32 bin tane KOBİ var, genellikle çalışan sayısı olarak düşük. Bunlar mesela, sadece ankete katılan 500 sanayiciden sadece binde 6'sı 500 ve üzeri işçi çalıştırıyormuş. Geri kalanlar, çok büyük bir çoğunluğu 16-50 arası. Ondan daha da düşükleri var, yani bu sadece Konya Sanayi Odasının üyelerinde yapıldığı için bu kadar. Çalışan sayısı düşük, doğrudan aslında insanlara hitap ediyor, yani girişimciler, KOBİ sahipleri 6 ve üzerinde işçi çalıştıranlar hesaba katıldığında, onların da ciddi ölçüde aslında Konya'daki sanayinin çok böyle KOBİ niteliğinde olmasının aslında topluma ekonomik anlamda tabana doğru yayılan bir sermaye birikimi yönü olduğunu gösteriyor.

Sizin sorunuzla ilgili olarak da, sosyal sermaye. Belli alanlarda hâlâ nitelikli işgücü, bunu ifade etmemiz gerekiyor. Sanayicilerden biri bir aydır her hafta arıyor, "Sanayi Odasında Yönetim Kurulu Üyesiyim, dil bilen bir kimya mühendisi arıyorum" diye. Ben de soruyorum, soruşturuyorum, bir aydır hâlâ bulamadık. O tür şeyler var, niteliksiz işgücü zaten her yerde var, ama nitelikli işgücü konusunda belli alanlarda iyi olmakla birlikte, gene belli alanlarda ciddi sıkıntılar var.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Biz teşekkür ediyoruz.

Oldukça ... bir oturum olduğunu düşünüyorum. Özellikle ilk oturumda pratik ... ilişkin tartışılan meselelerin, sorularla beraber bu oturumda belli bir ampirik tartışmayla da ve aynı zamanda belli bir kurumsal akademik tartışmayla da beslendiğini düşünüyorum. Aslında forum bölümü de yapmayı düşündüğümüz tartışmalar kendicilerinden bu oturumu sarkıtarak, gerçekleştirmiş olduk. Bu anlamda salondan gelen sorulara çok çok teşekkür ediyoruz.

Toplantımızı böylelikle kapatmış oluyoruz. Herkese teşekkürler.
(Alkışlar)